

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
หน่วยย่อยที่ ๑ มุ่งมั่นและศรัทธา	
แบบทดสอบก่อนเรียน	๒
แผนที่ ๑ ความสำคัญของศาสนา และศาสนาในประเทศไทย	๔
แผนที่ ๒ ประวัติความเป็นมาและแหล่งกำเนิดของศาสนาในประเทศไทย	๑๔
แผนที่ ๓ คัมภีร์และหลักธรรมของแต่ละศาสนา	๒๑
แผนที่ ๔ ศาสนาและการบำรุงศาสนสถาน	๒๗
แผนที่ ๕ สาวก ประวัติสาวก และการปฏิบัติตนของสาวก	๒๙
แบบทดสอบหลังเรียน	๓๗
หน่วยย่อยที่ ๒ ปฏิบัติมาเป็นกิจ	
แบบทดสอบก่อนเรียน	๔๐
แผนที่ ๑ ลักษณะสำคัญของศาสนพิธี พิธีกรรมของศาสนาต่าง ๆ	๔๒
แผนที่ ๒ การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม เมื่อเข้าร่วมศาสนพิธีในศาสนาพุทธ และศาสนาอื่นที่ตนนับถือ	๔๖
แผนที่ ๓ การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย	๔๙
แผนที่ ๔ วิธีปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท ๓	๕๓
แบบทดสอบหลังเรียน	๕๗
หน่วยย่อยที่ ๓ พาจิตแจ่มใส	
แบบทดสอบก่อนเรียน	๖๐
แผนที่ ๑ สติสัมปชัญญะ สมาธิ และปัญญา	๖๑
แผนที่ ๒ การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา	๖๔
แผนที่ ๓ ประโยชน์ของการมีสติ	๖๗
แผนที่ ๔ สมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการคิด	๗๐
แผนที่ ๕ การพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ	๗๒
แบบทดสอบหลังเรียน	๗๓

หน่วยย่อยที่ ๑
มุ่งมั่นและศรัทธา

แบบทดสอบก่อนเรียน
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เด็กไทยใฝ่ดี หน่วยย่อยที่ ๑ มุ่งมั่นและศรัทธา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๑๐ ข้อ

คำชี้แจง นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด เพียงคำตอบเดียว

๑. ข้อใด**ไม่ใช่**ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทย
 - ก. เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ
 - ข. เป็นแหล่งจัดงานรื่นเริง
 - ค. เป็นศูนย์รวมการทำความดี
 - ง. เป็นที่ประกอบศาสนพิธีและเป็นแหล่งทำกิจกรรมทางสังคม
๒. ข้อใดกล่าวถึงพระพุทธศาสนาได้ถูกต้องที่สุด
 - ก. พระพุทธศาสนาถือกำเนิดในประเทศเนปาล
 - ข. พระพุทธศาสนากำเนิดมาแล้วประมาณ ๓,๕๐๐ ปี
 - ค. พระพุทธเจ้าเป็นศาสดาของพระพุทธศาสนา
 - ง. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ วันคริสต์มาสและวันอาสาฬหบูชา
๓. ข้อใดกล่าวถึง “ปัญจวัคคีย์”**ไม่ถูกต้อง**
 - ก. ทำให้เกิดวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ วันวิสาขบูชา
 - ข. เคยปรนนิบัติรับใช้พระพุทธเจ้า
 - ค. มีพระสงฆ์องค์แรกเกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา
 - ง. มีพระรัตนตรัยครบสามประการ
๔. ข้อใดเกี่ยวข้องกับพระเจ้าพิมพิสารตามประวัติพระพุทธศาสนาที่ถูกต้องที่สุด
 - ก. เคยปรนนิบัติรับใช้พระพุทธเจ้า
 - ข. ทำให้เกิดวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ วันอาสาฬหบูชา
 - ค. มีพระรัตนตรัยครบสามประการ
 - ง. ทรงถวายวัดเวฬุวัน (สวนไผ่) ซึ่งเป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา
๕. วันใด เป็นวันสำคัญของศาสนาคริสต์
 - ก. วันที่ ๑ มกราคม ของทุก ๆ ปี
 - ข. วันที่ ๒๕ มกราคม ของทุก ๆ ปี
 - ค. วันที่ ๒๕ ธันวาคม ของทุก ๆ ปี
 - ง. วันที่ ๑๐ ธันวาคม ของทุก ๆ ปี

๖. ข้อใดกล่าวถึงศาสนาอิสลาม**ไม่ถูกต้อง**

- ก. ชาวไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือนับถือศาสนาอิสลามมากกว่าพระพุทธศาสนา
- ข. ศาสนาอิสลามกำเนิดขึ้นที่ประเทศซาอุดีอาระเบีย
- ค. ผู้นับถือศาสนาอิสลาม เรียกว่า มุสลิม
- ง. นบีมุฮัมมัด เป็นศาสดาของศาสนาอิสลาม

๗. ข้อใดกล่าวถูกต้องที่สุด

- ก. การละหมาด การถือศีลอด เป็นการปฏิบัติตนของศาสนาคริสต์
- ข. ศาสนาคริสต์มีหลักธรรมสำคัญ ได้แก่ บัญญัติ ๓ ประการ หลักความรักในพระเจ้า
- ค. พรหมวิหาร ๔ เป็นหลักธรรมที่ละเว้นจากความชั่ว
- ง. โอวาทปาฏิโมกข์หรือโอวาท ๓ เป็นหลักธรรมที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา

๘. บุคคลใดแสดงออกทางวาจาได้เหมาะสมที่สุด

- ก. สมศรีพูดกับคุณครูว่า “คุณครูไปเที่ยวด้วยหนูไหม”
- ข. สมคิดพูดกับสมชายว่า “เราคงจะไปเที่ยวกับเธอไม่ได้นะ”
- ค. ธนุบอกคุณพ่อว่า “วันนี้เราไม่ไปโรงเรียนนะ”
- ง. พิชัยพูดกับพระที่เดินผ่านว่า “ไปไหนครับ”

๙. ข้อใดกล่าว**ไม่ถูกต้อง**

- ก. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
- ข. สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นพระมารดาผู้อภิบาล ๒ กษัตริย์ไทย
- ค. ผู้ดี คือ ผู้ประพฤติชอบทั้ง ๓ ระดับ คือ ระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน และระดับชุมชน
- ง. สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงเป็นสมเด็จย่าของแผ่นดิน

๑๐. หลักคำสอนใดที่ทุก ๆ ศาสนาเหมือนกัน

- ก. สอนให้ทุกคนละหมาดวันละ ๕ เวลา
- ข. สอนให้ทุกคนบริจาคทาน
- ค. สอนให้ทุกคนนับถือพระเจ้าองค์เดียว
- ง. สอนให้ทุกคนทำความดี

ใบงานที่ ๐๑**คำชี้แจง**

๑. นักเรียนเขียนแผนผังความคิดสรุปเกี่ยวกับความสำคัญของศาสนา
๒. นำเสนอข้อมูลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ๆ ในชั้น

ชื่อ.....สกุล..... ชั้น.....เลขที่

ใบความรู้ที่ ๐๑

ความสำคัญของศาสนา

๑. ศาสนาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม

ศาสนาทุกศาสนามีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อสังคมไทย เพราะทำให้เกิดมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าต่าง ๆ ขึ้นมากมายในประเทศไทย ดังนี้

๑.๑ มรดกทางด้านรูปธรรม ได้แก่ ศาสนสถาน เช่น วัด โบสถ์ เจดีย์ หอไตร มัสยิด เทวสถาน ศาลเจ้า เป็นต้นและศาสนวัตถุ เช่น พระพุทธรูป ไม้กางเขน เทวรูป เป็นต้น

๑.๒ มรดกทางด้านจิตใจ ทุกศาสนาเป็นบ่อเกิดวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อด้านจิตใจของคนไทยดังนั้นศาสนาจึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เป็นศูนย์รวมการทำความดีและเป็นหลักในการพัฒนาจิตใจ

๒. เป็นหลักในการพัฒนาชาติ

๒.๑ การพัฒนาด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม หลักธรรมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาชาติทางด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม เช่น ภาวนา ๔ ไตรสิกขา อริยสัจ ๔ เป็นต้น

๒.๒ การพัฒนาด้านจิตใจ หลักธรรมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาด้านจิตใจ คือ หลักโอวาท ๓

(ที่มา:เยาวลักษณ์ อักษร และคณะ. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.

กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์ หน้า ๓-๖, มปป.)

ใบความรู้ที่ ๐๒

ศาสนาในประเทศไทย

ศาสนาพุทธ

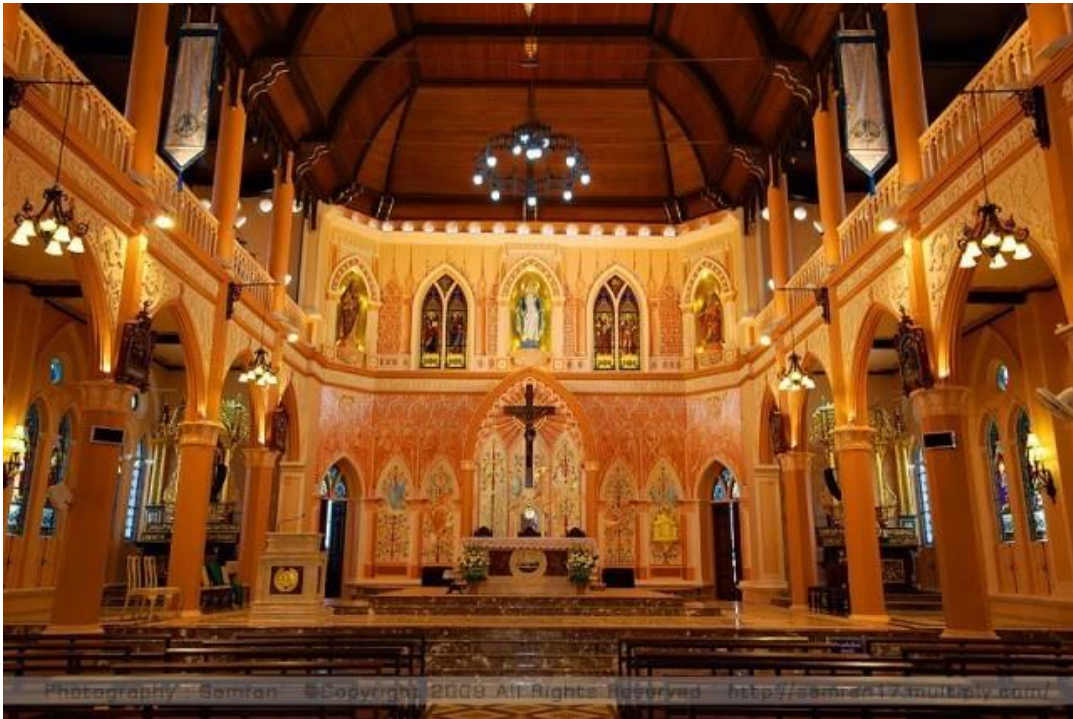
ศาสนาพุทธ ถือกำเนิดในประเทศอินเดียก่อนพุทธศักราช 45 ปี (พุทธศักราชเริ่มตั้งแต่ปี พระพุทธเจ้าเสด็จเข้าสู่ปรินิพพาน) ซึ่งนับว่าเป็นศาสนาที่สำคัญที่สุดในโลกศาสนาหนึ่ง มีผู้นับถือหลายร้อยล้านคนโดยเฉพาะในแถบประเทศเอเชียใต้ เอเชียตะวันออก และเอเชียอาคเนย์ โดยเฉพาะในประเทศไทย พระพุทธศาสนาได้แผ่ขยายเข้ามาสู่ ดินแดนสุวรรณภูมิ ได้แก่ ในเขตประเทศพม่า และประเทศไทย ในสมัย พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งมีกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี

พระศาสดา ผู้ให้กำเนิดพระพุทธศาสนา คือ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะ และพระนางสิริมหามายาแห่งกรุงกบิลพัสดุ์ แคว้นสักกะ ปัจจุบันอยู่ในประเทศเนปาล พระพุทธเจ้าทรงมีพระนามเดิมว่า เจ้าชายสิทธัตถะ ในขณะที่ทรงพระเยาว์ก็ได้ศึกษาศิลปวิทยาในสำนักต่าง ๆ หลายสำนัก จนกระทั่งมีความรู้ ความสามารถ และความชำนาญในวิชาการต่าง ๆ หลายสาขา

เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะมีพระชนมายุได้ 16 พรรษาทรงอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงยโสธรา มีพระโอรสหนึ่งพระองค์ คือ เจ้าชายราहुล ในชีวิตฆราวาสของพระองค์มีแต่ความสุขสมหวัง ต่อมาเมื่อพระชนมายุได้ 29 พรรษา ก็ทรงเบื่อหน่ายโลก เพราะทรงเห็นความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสังขาร และทรงหวังจะ

ช่วยชาวโลกให้พ้นทุกข์ จึงได้ทรงสละความสุขทั้งมวลไม่ว่าจะเป็นพระราชทรัพย์ พระโอรส พระมเหสี พระบิดาพระมารดา ญาติพี่น้องและมิตรสหายออกบวช เพื่อหาทางที่จะนำไปสู่ความพ้นทุกข์ ทรงผนวชอยู่จนกระทั่งมีพระชนมายุได้ 35 พรรษา จึงได้ตรัสรู้บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณ คือ รู้แจ้งสัจธรรมแห่งโลก เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยคำว่า " พุทธ " หมายถึง ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

เมื่อพระองค์ตรัสรู้แล้ว ได้เสด็จไปโปรดสัตว์ สั่งสอนประชาชนตามแคว้น ต่าง ๆ ในประเทศอินเดียเป็นเวลา 45 ปี ปรากฏว่าชาวอินเดียในสมัยนั้นได้หันกลับมานับถือพระพุทธศาสนา และเข้ามาบรรพชาอุปสมบทเป็นจำนวนมาก พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนอยู่จนกระทั่งมีพระชนมายุได้ 80 พรรษา จึงเสด็จดับขันธปรินิพพาน ณ เมืองกุสินารา ประเทศอินเดีย

แหล่งภาพจาก www.cathedralchan.or.th

ศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาประเภทเทวนิยม (Monotheism) นับถือพระเจ้าองค์เดียว คือ ยะโฮวา (Jehovah) เป็นผู้ทรงสร้างโลก สร้างมนุษย์และสรรพสิ่งในสากลจักรวาล เป็นผู้ประทานข้อบัญญัติแก่มนุษย์ โดยผ่านทางศาสดาพยากรณ์ (Prophets) และศาสนาชุดต่าง ๆ ในแต่ละยุค แต่ละสมัย เรื่อยมาตั้งแต่โมเสสถึงพระเยซู

พระเยซูประสูติเมื่อปีพ.ศ.543 (เริ่มคริสต์ศักราชที่ 1) เป็นช่วงที่อาณาจักรโรมันเจริญถึงขีดสุด ภายใต้การนำของพระเจ้าซีซาร์ ตามหลักฐานกล่าวว่า พระเยซู ประสูติที่เมืองเบธเลเฮม แคว้นยูดา ยมารดาชื่อ มาเรีย บิดาชื่อ โจเซฟ เป็นคนเชื้อสายยิว อาศัยอยู่ที่เมืองนาซาเรธ ในสมัยนั้นมีคำทำนายว่า

"กษัตริย์แห่งชนชาติยิวได้บังเกิดขึ้นแล้ว" กษัตริย์เฮโรด ผู้ครองแคว้นยูดาเยรูซาเลมจึงรับสั่งให้ประหารชีวิตเด็กชายที่เกิดในเมืองเบธเลเฮม ในเวลาใกล้เคียงกันนั้น โจเซฟได้พาภรรยาและบุตรหลบหนีจนกระทั่งกษัตริย์เฮโรดเสียชีวิตลง พระเยซูก็ เติบโตขึ้นและด้วยความสนใจใฝ่หาความรู้ทางศาสนา เมื่ออายุ 30 ปี ได้พบกับนักบุญจอห์น ผู้เผยแพร่นิกายยิวและได้รับศีลจุ่ม (แบบตีส) จากจอห์นที่แม่น้ำจอร์แดน นับแต่นั้นมาพระเยซูก็ได้ชื่อว่า พระเยซูคริสต์ (Jesus Christ)

พระเยซูคริสต์ เริ่มประกาศคำสอนโดยรับเอาความเชื่อศาสนายิวเป็น หลักปฏิบัติและเป็นคำสอนที่สำคัญอันหนึ่งเรียกว่า **"เทศนาบนภูเขา"** (Sermon on Mount) พระเยซูส่งสาวกออกไปเผยแพร่นิกายยิวอันถือเป็นพระวจนะของพระเจ้าจนได้รับความนิยมนิยมจากชาวยิว และเชื่อว่าพระเยซูเป็นเมสสิอาห์ของยิว ต่อมานักบวชชาวยิวกลุ่มหนึ่งไม่ยอมรับพระเยซูถือว่าเป็นปฏิวัติศาสนาและเป็นผู้สร้างคำสอนใหม่ให้ศาสนา จึงพยายามหาทางกำจัดโดยกล่าวหาพระเยซูว่าพยายามช่งสมผู้คน เพื่อ กบฏชาวโรมันอันเป็นที่มาของการถูกทหารโรมันจับตรึงไม้กางเขนจนถึงแก่ชีวิต เมื่ออายุ 33 ปี โดยประกาศคำสอนได้เพียง 3 ปี เท่านั้น พวกสาวกที่เลื่อมใสพระเยซูก็ตั้งเป็นศาสนาใหม่ขึ้น เรียกว่า **" ศาสนาคริสต์ "**

คัมภีร์สำคัญของศาสนาคริสต์ เรียกว่า **" คัมภีร์ไบเบิล "** (The Holy Bible) ได้แก่ 1)คัมภีร์ไบเบิลเก่า (The Old Testament) กล่าวถึงประวัติศาสตร์ชนชาติยิวตั้งแต่สมัยอับราฮัมจนถึงสมัยก่อนพระเยซูคริสต์ 2) คัมภีร์ไบเบิลใหม่ (New Testament) กล่าวถึงเรื่องราวตั้งแต่พระเยซูประสูติ จนถึง ค.ศ.100 เป็นเรื่องราวชีวิตของพระเยซูคริสต์ และคำสั่งสอนเรื่องความเชื่อของชาวคริสต์

แหล่งภาพจาก news.muslimthai.com

ศาสนาอิสลาม

อิสลาม หมายถึง การยอมมอบตนตามประสงค์ของพระเจ้าโดยสิ้นเชิง ผู้นับถือศาสนาอิสลามเรียกว่า **"มุสลิม"** แปลว่า ผู้ยอมมอบตนต่อพระเจ้า พระศาสดาของศาสนาอิสลาม คือนบีมูฮัมมัด (นบี หมายถึงผู้แทนพระอัลลอฮ์ หรือพระเจ้าของศาสนาอิสลาม) มูฮัมมัด เป็นชาวอาหรับเผ่ากูรอยฮ์ในเมืองเมกกะ (ปัจจุบัน คือ ประเทศซาอุดีอาระเบีย)

ศาสนาอิสลามเกิดขึ้นในดินแดนทะเลทรายอาหรับ เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ในยุคนั้นชาวอาหรับแตกแยกเป็นหลายกลุ่มขาดความสามัคคียากแก่การปกครอง มีการรบพุ่งฆ่าฟันกันตลอดเวลา ไม่มีศาสนาเป็นแก่นสาร คนส่วนใหญ่นับถือเทพเจ้าและรูปเคารพต่าง ๆ ประชาชนไม่มีศีลธรรม สตรีจะถูกข่มเหงรังแกมากที่สุด ภายใต้สภาพสังคมที่เสื่อมทรามเช่นนี้ นบีมูฮัมมัด จึงคิดหาวิธีที่จะช่วยปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้น

นบีมูฮัมมัด เป็นผู้ฝึกฝนในทางศาสนา หาความสงบและบำเพ็ญสมาธิ ที่ถ้ำฮิรอบนภูเขาฮูร ในคืนหนึ่งของเดือนรอมฎอน ในคัมภีร์ทางศาสนาอิสลามกล่าวว่า กาเบรียลทูตของพระเจ้า ได้นำโองการของอัลลอฮ์มาประทาน นบีมูฮัมมัด ได้นำคำสอนเหล่านี้มาเผยแพร่จนเกิดเป็นศาสนาอิสลามขึ้น

ในระยะแรกของการเผยแพร่ศาสนา ได้ถูกต่อต้านเป็นอย่างมาก จนถึงกับถูกทำร้าย และได้หลบหนีไปอยู่เมืองมะดีนะฮ์ แต่ก็ยังเผยแพร่จนเป็นที่ยอมรับและมีคนนับถือมากมาย จึงได้กลับมาเมืองเมกกะ

และทำการเผยแพร่ศาสนาอิสลามอย่างเต็มที่ การขยายศาสนาอิสลามออกไปยังประเทศต่าง ๆ ในยุคหลัง เป็นไปโดยการใช้สงครามเข้ายึดเมืองเพื่อเผยแพร่ศาสนา

ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู

ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เป็นศาสนาเดียวกัน โดยศาสนาฮินดูพัฒนามาจากศาสนาพราหมณ์และเกิดในยุคพระเวท พวกอารยันซึ่งเป็นพวกผิวขาวได้เดินทางมาจากตอนใต้ของรัสเซียเข้ามาขับไล่พวกดราวิเดียนซึ่งเป็นพวกผิวดำ และเป็นชนพื้นเมืองเดิมของพวกอินเดียน พวกดราวิเดียนบางพวกหนีไปอยู่ศรีลังกาและไปเป็นชนพื้นเมืองเดิมของ ศรีลังกา บางพวกได้สืบเชื้อสายผสมผสานเผ่าพันธุ์กับพวกอารยันกลายเป็นคนอินเดียนในปัจจุบัน คนอารยันนับถือ พระอาทิตย์ ส่วนพวกชนพื้นเมืองเดิมนับถือไฟ พวกอารยันเห็นว่าความเชื่อของตนเข้ากันได้กับพวกดราวิเดียน จึงได้เผยแพร่ความเชื่อของตนโดยชี้ให้เห็นว่าดวงไฟที่ยิ่งใหญ่ นั่นคือดวงอาทิตย์ จึงควรนับถือพระอาทิตย์ซึ่ง เป็นที่มาของไฟทั้งปวงในโลก มนุษย์ทำให้แนวความคิดของชนพื้นเมืองเดิมกับพวกอารยันผสมผสานเข้าด้วยกัน จนเกิดเป็นศาสนาพราหมณ์

ศาสนาพราหมณ์- ฮินดู ได้เกิดขึ้นและเผยแพร่มาเป็นเวลานานตั้งแต่ 1,000 ปี ก่อนพุทธกาล ทำให้แนวความคิดทางศาสนาแตกต่างกันมาก จึงแบ่งออกเป็นยุคต่าง ๆ 3 ยุค คือ

1) ยุคพระเวท ประมาณ 100 -1,000 ปี ก่อนพุทธกาล ได้เกิดคัมภีร์พระเวทขึ้นประกอบด้วยคัมภีร์ 4 เล่ม คือ คัมภีร์ฤคเวท ใช้สวดสรรเสริญเทพเจ้า คัมภีร์ยชุรเวท ว่าด้วยระเบียบวิธีในการ

ประกอบพิธีบูชายันและบวงสรวงต่าง ๆ คัมภีร์สามเวท ใช้สำหรับสวดในพิธีถวายน้ำโสมแก่พระอินทร์ และขับกล่อมเทพเจ้า และ คัมภีร์อาถรรพเวท ใช้เป็นที่รวบรวมคาถาอาคม หรือเวทมนต์

2) **ยุคพราหมณ์** ประมาณ 100 ปี ก่อนพุทธกาล

3) **ยุคฮินดู** ตั้งแต่ พ.ศ. 700 เป็นต้นมา

ในตอนปลายยุคพระเวทอิทธิพลของพราหมณ์ได้ก้าวถึงจุดสูงสุด ในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาพิธีกรรมมีความสลับซับซ้อนกลายเป็นสิ่งที่มีความขลัง และศักดิ์สิทธิ์ทั้งนี้รวมไปถึงการแปลความหมายของคัมภีร์พระเวทและได้เกิดระบบวรรณคดีขึ้น 4 วรรณคดี คือ

1) **วรรณคดีพราหมณ์** มีหน้าที่ติดต่อกับเทพเจ้า สอนศาสนาและประกอบพิธีกรรมแก่ประชาชนทุกวรรณะมีหน้าที่ศึกษา จดจำและสืบทอดคัมภีร์พระเวท

2) **วรรณะกษัตริย์** ได้แก่พวกนักรบ ทำหน้าที่ป้องกันชาติบ้านเมือง และทำศึกสงคราม

3) **วรรณะแพศย์** เป็นวรรณะของคนส่วนใหญ่ในสังคมได้แก่ ผู้ประกอบพาณิชย์กรรม เกษตรกรรม

4) **วรรณะศูทร** เป็นวรรณะของพวกกรรมกรผู้ใช้แรงงาน นอกจากนี้ยังมีพวกนอกรวรรณะ ซึ่งเกิดจากการแต่งงานข้ามวรรณะ เรียกว่า " **จัณฑาล** " ซึ่งเป็นที่รังเกียจของทุกวรรณะ

ในประเทศไทยศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ได้เผยแผ่เข้ามาในสุวรรณภูมิก่อนพุทธกาล ดังหลักฐานจากโบราณสถานต่าง ๆ ในยุคขอมเรื่องอำนาจ พิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตไทยผสมกลมกลืนกับพิธีกรรมทางพระ พุทธศาสนา และเป็นส่วนหนึ่งของพระราชพิธีที่สำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ตราบถึงปัจจุบัน

ศาสนาพราหมณ์ มีองค์การทางศาสนาดูแลรับผิดชอบและเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักพระราชวัง คือ สำนักพราหมณ์พระราชครู มีสำนักงานอยู่ที่เทวสถานโบสถ์พราหมณ์ เสาชิงช้า กรุงเทพมหานคร

สำหรับศาสนาฮินดูนั้น เป็นศาสนาของชาวอินเดียที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร มีองค์การทางศาสนา 2 หน่วยงาน ได้แก่ 1) สมาคมฮินดูสมาช 2) สมาคมฮินดูธรรมสภา ทั้งสองหน่วยงานตั้งอยู่ที่บริเวณเสาชิงช้า ด้านตะวันออกของวัดสุทัศน์เทพวราราม และซอยวัดดอน ยานนาวา กรุงเทพมหานคร

แหล่งภาพจาก YouTube

ศาสนาซิกข์

ศาสนาซิกข์ เป็นศาสนาที่มุ่งสอนให้มนุษย์ทำความดีละความชั่ว สอนให้พิจารณาที่เหตุ และให้ ยับยั้งต้นเหตุ ด้วยสติปัญญา ตำหนิในสิ่งที่ควรตำหนิ และชมเชยในสิ่งที่ควรชมเชย สอนมนุษย์รักกัน ฉันทมิตรพี่น้อง รู้จัก ให้อภัยต่อกัน สอนให้เข้าใจถึงการทำบุญ และการทำทาน ให้ละเว้นบาปทั้งปวง สอนให้เราทั้งหลายทราบว่ ไม่มีสิ่งใดมีอนิสงส์เสมอภาวนา สรรพสิ่งทั้งมวลย่อมแตกดับตามกาลเวลา

ศาสนาซิกข์ เป็นศาสนาที่เกิดขึ้นในประเทศอินเดีย ประมาณ 5 ศตวรรษกว่าล่วงมาแล้ว มีพระ ศาสดา นานักเทพ เป็นองค์พระปฐมบรมศาสดา ทรงประสูตริ เมื่อ พ.ศ. 2012 ณ หมู่บ้านตีวัลดี ปัจจุบัน คือประเทศปากีสถาน และมีพระศาสดาสืบทอดศาสนาไปอีก 9 พระองค์ คือ พระศาสดาอังฆ์ต เทพ พระศาสดาอมรดาส พระศาสดารามดาส พระศาสดาอรชุนเทพ พระศาสดาหริโควินท พระศาสดา หิริราย พระศาสดาหริกรีซัน พระศาสดาเดชมบาทฐุ พระศาสดาโควินทสิงห์ รวมทั้งสิ้น 9 พระศาสดา พระศาสดาโควินทสิงห์ ซึ่งเป็นพระศาสดา องค์สุดท้าย ได้บัญญัติให้ชาวซิกข์ยึดถือในธรรมะอย่างเดียวนับว่าเป็นการยุติการสืบทอดศาสนาโดยบุคคล อย่างสิ้นเชิง ในขณะที่พระองค์ยังมีชนม์ชีพอยู่ พระศาสดาได้ลิขิตและรวบรวมไว้เป็นเล่มเรียกว่า " พระมหาคัมภีร์ อาทิกรันถ์ "

ปัจจุบันชาวซิกข์ มีศูนย์สาขา ณ สุวรรณวิหาร นครอมฤตสระ แคว้นปัญจาบ ประเทศอินเดีย และมีศูนย์กลางศาสนาในประเทศไทย ณ สมาคมศรีคุรุสิงห์สภา ซึ่งเป็นศูนย์รวมซิกข์สนิกชน ตั้งอยู่เลขที่ 565 ถนนจักรเพชร กรุงเทพมหานคร

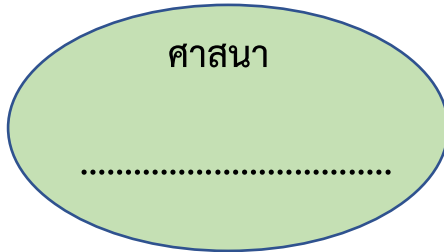
ที่มา <http://lookky8.blogspot.com/2013/07/blog-post.html>

ใบงานที่ ๐๑

คำชี้แจง

- ๑. นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ ๐๑ เรื่อง ประวัติความเป็นมาของศาสนา เวลา ๒๐ นาที แล้วเลือกศาสนาที่ตนเองสนใจเขียนแผนผังความคิด

ใบความรู้ที่ ๐๑

ประวัติศาสตร์ศาสนาต่าง ๆ

ศาสนาพุทธ

พระพุทธศาสนา คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เกิดขึ้นในประเทศอินเดีย ก่อนพุทธศักราช ๔๕ ปี (พระพุทธศาสนาเริ่มตั้งแต่ปีที่พระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพาน) ลักษณะเด่นของพระพุทธศาสนาคือเป็นศาสนาแห่งความรู้และความเป็นจริง เพราะเป็นศาสนาแห่งการตรัสรู้จากพระปัญญาของพระพุทธองค์เอง พระธรรมที่ทรงตรัสรู้ คืออริยสัจ ๔ ก็เป็นความจริงอันเที่ยงแท้ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งสันติภาพ กล่าวคือในกระบวนการคิดของโลกศาสนา พระพุทธศาสนาได้รับยกย่องจากทั่วโลกว่าเป็นศาสนาแห่งสันติภาพอย่างแท้จริง เพราะไม่ปรากฏว่ามีสงครามในนามศาสนาหรือการเผยแพร่ศาสนา เพราะให้เสรีภาพในการพิจารณาด้วยปัญญา และพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งความอิสระเสรีภาพ กล่าวคือไม่ผูกติดกับผู้ดลบันดาลหรือพระผู้เป็นเจ้า เชื่อในความสามารถของมนุษย์ว่ามีศักยภาพในการปลดปล่อยทุกข์โดยไม่ต้องรอการดลบันดาล พระพุทธศาสนานับว่าเป็นศาสนาที่สำคัญที่สุดในโลกศาสนาหนึ่ง ซึ่งมีผู้นับถือจำนวนมากหลายร้อยล้านคน โดยเฉพาะในประเทศทางเอเชียใต้ เอเชียตะวันออก และเอเชียอาคเนย์ ตลอดจนประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

พระศาสดาของพระพุทธศาสนาคือ **พระพุทธเจ้า** พระนามว่า **สิทธัตถะ** แปลว่า "ผู้มีความสำเร็จสมประสงค์ในทุกสิ่งทุกอย่างที่ตนตั้งใจจะทำ" พระองค์เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะ และพระนางสิริมหามายา แห่งนครกบิลพัสดุ์ แคว้นสักกะ ทรงมีพระปัญญาอันเลิศ สามารถศึกษาเล่าเรียนได้ว่องไว ทรงมีความรู้ความสามารถในศิลปวิทยาการหลายสาขา เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะมี

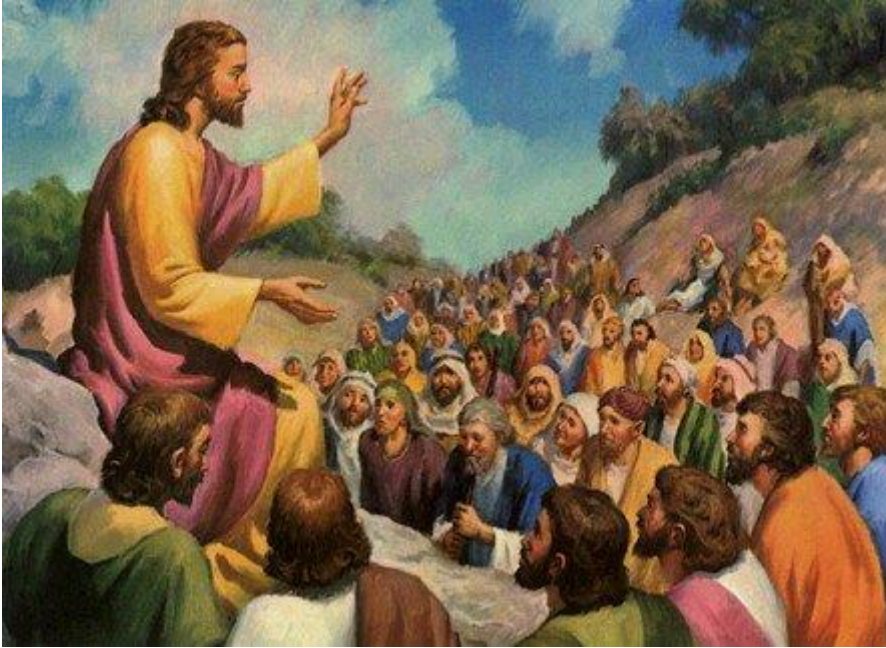
พระชนมายุได้ ๑๖ พรรษา ได้ทรงอภิเษกสมรสกับพระนางยโสธราหรือพิมพา มีพระโอรสองค์หนึ่งพระนามว่า พระราहुล แม้ชีวิตในฆราวาสวิสัยจะทรงสมบูรณ์ด้วยสุขสมบัติเพียงใด พระองค์ก็ทรงมีพระราชหฤทัยน้อมไปในทางที่จะทรงผนวชเพื่อแสวงหาสัจธรรม เพราะทรงเห็นความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของโลกทั้งมีพระกรุณาประสงค์ที่จะช่วยชาวโลกให้พ้นทุกข์ จึงทรงสละความสุขนานาประการเสด็จออกผนวช

ขณะที่มีพระชนมายุ ๒๙ พรรษา หลังจากทรงผนวชพระองค์ได้ทรงศึกษาความรู้จากสำนักอาจารย์ต่าง ๆ จนเชี่ยวชาญ ทั้งได้ทรงบำเพ็ญทุกริกิริยาด้วยวิธีการต่าง ๆ ก็ยังมีได้บรรลุถึงซึ่งทางพ้นทุกข์ พระองค์จึงทรงหันมามุ่งมั่นบำเพ็ญเพียรด้วยพระปัญญาอันยิ่งของพระองค์เอง จึงได้ทรงบรรลุพระสัพพัญญุตญาณ ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ไม่มีกิเลสในโลกขณะที่มีพระชนมายุได้ ๓๕ พรรษา เมื่อตรัสรู้แล้ว พระองค์ได้เสด็จสั่งสอนแนะนำประชาชนในแคว้นต่างๆในประเทศอินเดีย เป็นเวลาถึง ๔๕ ปี ประชาชนในสมัยนั้นหันมานับถือพระพุทธศาสนา และเข้ามาบรรพชา อุปสมบทเป็นจำนวนมาก

การบำเพ็ญกรณียกิจทั้งของพระพุทธเจ้าและของพระสาวก มีวัตถุประสงค์และขอบเขตกว้างขวางดังจะเห็นได้จากพุทธพจน์ แต่ครั้งแรกที่ทรงส่งสาวกออกประกาศพระศาสนาว่า "ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขของชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย" ด้วยพระปัญญาธิคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระมหากรุณาธิคุณอันเลิศของพระพุทธองค์ ยังผลให้มหาชาวชาวโลกได้ผ่องใสพ้นทุกข์เป็นอันมาก พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนประชาชนจนพระชนมายุ ๘๐ พรรษา จึงเสด็จดับขันธปรินิพพาน

หลังจากพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว พระพุทธสาวกทั้งหลายได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาสืบต่อมา จนกระทั่งถึงประมาณ พุทธศักราช ๓๐๐ พระเจ้าอโศกมหาราชแห่งเมืองปาฏลิบุตรร่วมกับคณะสงฆ์ ได้ส่งพระสงฆ์ออกประกาศเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในประเทศและต่างประเทศ พระสงฆ์คณะหนึ่งได้เดินทางเข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนายังดินแดนสุวรรณภูมิ อันได้แก่ดินแดนในเขตประเทศพม่าและประเทศไทยในปัจจุบัน พระพุทธศาสนาได้เจริญขึ้น ณ ดินแดนแห่งนี้ตามลำดับ จนกระทั่งถึงสมัยสุโขทัยเป็นราชธานี พ่อขุนรามคำแหงมหาราชจึงได้ทรงรับเอาศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทย และเป็นศาสนาประจำชาติไทยตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ตราไว้ว่า พระมหากษัตริย์จะต้องทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก คือ แม้พระองค์จะทรงนับถือพระพุทธศาสนา แต่พระองค์ก็พระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์แก่ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทยด้วยเช่นกัน พระพุทธศาสนาได้ดำรงอยู่ในวิถีชีวิตของชนชาติไทยมาเป็นเวลาช้านาน ศิลปวัฒนธรรมตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีของชนชาติไทยล้วนได้รับการหล่อหลอมจากพระพุทธศาสนา และดำรงมั่นคงคู่ไทยตลอดมา

ศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์ มีจุดเริ่มต้นที่พระเจ้าทรงเป็นศูนย์กลางของทุกสิ่ง เชื่อว่ามีพระเจ้าเที่ยงแท้แต่พระองค์เดียว ทรงเป็นผู้สร้างโลก จักรวาล สรรพสัตว์ สรรพสิ่งทั้งปวง และมนุษย์เป็นผู้สูงสุดของสิ่งทรงสร้าง คือ เป็นพระฉายาของพระเจ้า ประกอบด้วยความรัก ความดี มีมโนธรรมในจิตสำนึกแห่งวิญญาณศาสนาคริสต์ เป็นศาสนาแห่งสัมพันธภาพระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์ ตั้งแต่มนุษย์คู่แรกของโลกที่พระองค์ทรงสร้าง คือ อาดัมและเอวา พระองค์ทรงอำนวยการและทรงประทานสิทธิอำนาจให้เป็นผู้ปกครองดูแลโลกนี้ขยายพงศ์พันธุ์ไปทั่วโลก มีลูกมีหลานสืบทอดกันมาจวบจนปัจจุบัน

ราว ๒, ๐๐๐ ปีก่อนคริสตกาล พระเจ้าทรงเรียกชายผู้หนึ่งมีนามว่า อับราฮัม เป็นผู้มีจิตใจศรัทธาในพระเป็นเจ้าให้ดำเนินชีวิตในทางชอบธรรมและดีงาม สัญญาว่าจะอวยพรแก่เขาให้เป็นบรรพชนของชนชาติใหญ่ อับราฮัมมีบุตรชื่อ อิซมาเอลและอิสอัค เชื้อสายทางอิสอัค มียาโคบ(อิสราเอล) เป็นบิดาของคน ๑๒ ตระกูล ต่อมา ทั้งหมดย้ายไปตั้งถิ่นฐานในประเทศอียิปต์จนมีพงศ์พันธุ์มากมายเป็นชาติเรียกว่า ชาวฮีบรู หรือ (ชาวยิว) ขณะที่ชาวฮีบรูอาศัยอยู่ในประเทศอียิปต์รวมเวลากว่า ๔๐๐ ปี ฟาโรห์กษัตริย์อียิปต์ได้ใช้ให้ชนชาวฮีบรูทำงานเยี่ยงทาส ต่อมา พระเจ้าได้ทรงเรียกโมเสสให้เป็นผู้ปลดปล่อยชาวฮีบรูให้พ้นจากการเป็นทาสในประเทศอียิปต์ พวกเขาได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานในดินแดนใหม่ เรียกว่า แผ่นดินคานาอัน (อิสราเอลในปัจจุบัน) ชาวยิวตั้งรกรากในแผ่นดินใหม่ในฐานะประเทศอิสราเอล มีกษัตริย์องค์แรกชื่อ ซาอูล ต่อมา ดาวิด ซาโลมอน และเชื้อสายปกครองเรื่อยมา อิสราเอลเคยตกเป็นเชลยแก่อาณาจักรอัสซีเรีย (ก่อนคริสต์ศักราช ปี ๗๒๒) อาณาจักรบาบิโลน (ก่อนคริสต์ศักราช ปี ๕๘๖) อาณาจักรเปอร์เซีย อาณาจักรกรีก และอาณาจักรโรมัน เป็นลำดับมา

ชาวฮีบรูรอคอยพระเจ้าผู้ช่วยให้รอด (พระเมสสิยาห์) โดยเชื่อว่า พระเจ้าจะประทานบุคคลนั้นมา ช่วยพวกเขาปลดแอกจากการครอบครองของพวกศัตรู คือ พวกโรมันในขณะนั้น จนกระทั่งเมื่อได้เวลา ครบกำหนด (กาลาเทีย ๔: ๔) พระเจ้าได้ทรงเสด็จมาบังเกิดเป็นมนุษย์ เป็นพระเมสสิยาห์ เป็นองค์พระเจ้าผู้ช่วยให้รอดของมนุษยโลก คือ “ พระเยซูคริสต์เจ้า” นั่นเอง

ที่มา <https://guru.sanook.com/2327/>

ศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลาม เป็นศาสนาสำคัญศาสนาหนึ่งของโลก เป็นศาสนาประเภทเอกเทวนิยม นับถือพระเจ้าองค์เดียว คือ พระอัลลอฮ์ โดยมีท่านนบีมุฮัมมัดเป็นศาสดา และเป็นผู้ประกาศศาสนา ศาสนาอิสลาม ไม่มีพระหรือนักบวชเพื่อทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรม และเผยแผ่ศาสนาโดยเฉพาะ เช่น อิมามก็เป็นเพียงผู้นำในการนมัสการพระเจ้าเท่านั้น มิใช่พระที่ทำหน้าที่เป็นกลางระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์ ผู้นับถือ ศาสนาอิสลาม เรียกว่า “ มุสลิม ” มุสลิม ทุกคนต้องปฏิบัติศาสนากิจเหมือนกันหมด จึงไม่มีนักบวช และมีได้แบ่งแยกแนวทางปฏิบัติ ระหว่างศาสนิกชนกับนักบวช แม้แต่บุคคลที่ได้รับการยกย่องว่าเป็น อิมาม หรือ ท่านจุฬาราชมนตรี ก็ถือว่าเป็นผู้นำทางศาสนกิจ และผู้นำมุสลิมในประเทศไทยเท่านั้น มิได้มีฐานะเป็นผู้นำนักบวชแต่อย่างใด

ศาสนาอิสลาม เป็นศาสนาหนึ่งที่มีผู้นับถืออยู่หลายล้านคนทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศแถบตะวันออกกลาง ประชาชนส่วนใหญ่จะนับถือ ศาสนาอิสลาม ส่วนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ในประเทศมาเลเซียมีผู้นับถือ ศาสนาอิสลาม มาก สำหรับประเทศไทยมีประชาชนที่นับถือ ศาสนา

อิสลาม อยู่ทั่วไป แต่บริเวณที่มากที่สุด คือ ในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้แก่ จังหวัดสงขลา ยะลา สตูล ปัตตานี และนราธิวาส

ศาสนาอิสลาม เป็นศาสนาที่ถือกำเนิดขึ้นในนครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย หลัง พุทธศักราชประมาณ ๑,๑๑๓ ปี ผู้ที่นับถือ ศาสนาอิสลาม เรียกว่า มุสลิม แปลว่า ผู้แสวงหาสันติ หรือ ผู้มอบน้อมต่อประสงค์ของพระเจ้า

มุสลิม นับถือพระเจ้าผู้เป็นเจ้ายิ่งใหญ่ ทรงพระนามว่า พระอัลลอฮ์ พระอัลลอฮ์ทรงเลือกบุคคลที่ พร้อมด้วยคุณธรรมอันสูงส่ง ในแต่ละยุคแต่ละสมัยให้เป็นศาสนทูตของพระองค์ มีหน้าที่นำข้อบัญญัติ ทางศาสนามาเผยแพร่แก่มวลมนุษย์ ศาสนทูตองค์สุดท้าย คือ นบีมุฮัมมัด ท่านเป็นอาหรับ กำเนิดที่ เมืองมักกะฮ์ มารดาชื่อ อามีนะฮ์ เป็นชนในเผ่ากัร็อยซ ท่านศาสดาเป็นกำพร้าตั้งแต่เยาว์วัย ในเวลา ต่อมาจึงต้องไปอยู่ในความอุปการะของอาบุญญอลิบผู้เป็นลุง โดยช่วยลุงเลี้ยงปศุสัตว์ ค้าขาย และทำงาน อื่น ๆ ในครอบครัว เมื่อโตเป็นหนุ่ม ได้ไปทำงานกับนางคอดีญะฮ์ เศรษฐินีม่าย โดยท่านทำหน้าที่ควบคุม กองคาราวานสินค้า ไปขายยังประเทศใกล้เคียง ซึ่งในเวลาต่อมาทั้งสองก็ได้แต่งงานกัน มีบุตรธิดา ด้วยกัน ๖ คน

ในสมัยที่ท่านศาสดาถือกำเนิดนั้น สังคมอาหรับอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรมมาก ผู้คนมัวหมุ่มดื่ม น้ำเมาและเล่นการพนัน การละเมิดประเวณีเกิดขึ้นเป็นประจำ มีการฝังเด็กหญิงทั้งเป็นเพราะถือว่าเป็น สิ่งอัปมงคล การแก้แค้นด้วยการประหารชีวิตประหารเป็นเรื่องปกติผู้คนงมงายกับการบูชารูปเคารพ และการ ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ที่สิ้นเปลืองและไร้สาระ ท่านศาสดาพยายามหาหนทางแก้ปัญหาในสังคมที่ท่าน พบเห็นอยู่เสมอ จนกระทั่งวันหนึ่งขณะที่ท่านหลบไปหาความสงบวิเวก ในถ้ำบนภูเขาอิรอฮ์ เทวทูตญิบ รอฮิลก็ได้นำโองการของพระเจ้า (พระอัลลอฮ์) มาประทานแก่ท่าน ท่านศาสดา มุฮัมมัดจึงเริ่มประกาศศาสนา คนแรกที่เข้ารับนับถือ ศาสนาอิสลาม ก็คือ นางคอดีญะฮ์ ผู้เป็นภรรยา การประกาศศาสนาช่วงแรกเต็มไปด้วยความยากลำบากและถูกต่อต้านเพราะ ศาสนาอิสลาม ทำให้ผู้มี อิทธิพลเสียผลประโยชน์ รวมทั้งให้คนทั่วไปซึ่งนับถือรูปเคารพต่าง ๆ ชัดเคือง

หลังจากประกาศศาสนาได้ ๑๓ ปี ท่านศาสดา และสาวกได้ลี้ภัยจากการตามล้างผลาญของ ชาวเมืองมักกะฮ์ โดยไปอยู่ที่เมืองมะดีนะฮ์ ปีที่ท่านศาสดามุฮัมมัดอพยพมาอยู่เมืองมะดีนะฮ์นี้ ถือเป็นการ เริ่มต้นนับศักราช อิสลาม เรียกว่า ฮิจเราะห์ศักราช (ฮ.ศ.) จนกระทั่งถึงปี พ.ศ.๑๑๗๓ ท่านศาสดาก็ สามารถรวบรวมผู้คนกลับไปยึดเมืองมักกะฮ์ไว้ได้ โดยปราศจากการสู้รบให้เสียเลือดเนื้อ ท่านศาสดาให้ ทำลายรูปเคารพต่าง ๆ และประกาศนิตินโทษกรรมแก่ชาวเมืองที่เคยเป็นปฏิปักษ์ต่อท่าน หลังจากนั้น ท่านศาสดามุฮัมมัดก็ได้กลับไปเมืองมะดีนะฮ์ ต่อมาภายหลังชนอาหรับเผ่าต่าง ๆ และประเทศข้างเคียง

ก็ได้ส่งทูตเข้ามาขอเป็นพันธมิตรบ้าง เพื่อขอรับนับถือ ศาสนาอิสลาม ศาสนาอิสลาม จึงได้แพร่ขยายไปทั่วดินแดนตะวันออกกลาง อินเดีย และที่อื่น ๆ นับตั้งแต่บัดนั้น

ท่านศาสดามุฮัมมัด ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๑๑๗๕ ตรงกับ ฮ.ศ. ๑๑ ในขณะที่ท่านศาสดามีชีวิตอยู่ตั้งแต่เป็นเด็กเลี้ยงแพะ จนกระทั่งเป็นศาสดา และเป็นประมุขแห่งประชาชาติอาหรับ ท่านได้ดำรงตนเป็นผู้เสมอต้นเสมอปลาย อยู่ง่าย กินง่าย มีเมตตากับทุกคน โดยเฉพาะผู้ที่ยากไร้ และต่ำต้อย ท่านไม่ถือยศถือศักดิ์ มีกำลังใจเข้มแข็ง มีความยุติธรรม และความซื่อสัตย์เป็นเลิศจนได้รับฉายาตั้งแต่สมัยเป็นหนุ่มว่า “อัลลามีน” ซึ่งแปลว่า ผู้ซื่อสัตย์

ที่มา <http://www.kohtaotoday.com/isalarm.html>

ใบความรู้ที่ ๑

คัมภีร์และหลักธรรมของแต่ละศาสนา

๑. ศาสนาพุทธ มีคัมภีร์ที่สำคัญชื่อ พระไตรปิฎก ซึ่งบรรจุคำสอนของพระศาสดาสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถือว่าเป็นคัมภีร์สูงสุดในพระพุทธศาสนา โดย คำว่าพระไตรปิฎก มาจากภาษาบาลีคือ ตปิฎก แปลว่า ตะกร้าสามใบ หรือคำสอนสามหมวด (ติ หมายถึง สาม ปิฎก หมายถึง ตำรา คัมภีร์ หรือ กระจาด) แบ่งออกเป็น ๓ ปิฎก คือ ๑. พระวินัยปิฎก ๒. พระสุตตันตปิฎก ๓. พระอภิธรรมปิฎก

๒. ศาสนาคริสต์ มีคัมภีร์ที่สำคัญชื่อ คัมภีร์ไบเบิล แปลว่า หนังสือ เรียกโดยย่อว่าพระคัมภีร์ เป็นหนังสือที่บอกเรื่องราวเกี่ยวกับพระเจ้า มนุษย์ ความบาป และแผนการของพระเจ้าในการช่วยมนุษย์ให้รอดพ้นจากความพินาศอันเนื่องมาจากความบาปสู่ชีวิตนิรันดร์ เป็นหนังสือที่บันทึกหลักธรรมคำสอนของศาสนาคริสต์ ซึ่งในบางเล่มมีพื้นฐานมาจากหลักคำสอนของศาสนายูดาห์ของชาวยิว ชาวคริสต์เรียกคัมภีร์ไบเบิล

๓. ศาสนาอิสลาม มีคัมภีร์ที่สำคัญชื่อ อัลกุรอาน แปลว่า บทอ่านบทท่อง มีหลักคำสอนสำคัญของศาสนาอิสลาม จะเน้นเรื่องความศรัทธาหรือความเชื่อโดยปราศจากการระแวงสงสัย และการปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัด ชาวมุสลิมจะต้องปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาด้วยกาย วาจา และใจ พิธีกรรมทางศาสนาที่เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย จุดมุ่งหมายเพื่อให้ชาวมุสลิมระลึกถึงพระเจ้าและได้พบปะพี่น้องมุสลิม

หลักคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนา

๑. อริยสัจ ๔ คือ ความจริงอันประเสริฐ ๔ ประการ ได้แก่
 - ๑) ทุกข์ คือ ความไม่สบายกายไม่สบายใจ
 - ๒) สมุทัย คือ เหตุของความทุกข์ ได้แก่ ตัณหา
 - ๓) นิโรธ คือ ความดับทุกข์ หรือนิพพาน
 - ๔) มรรค คือ ข้อปฏิบัติเพื่อนำไปสู่ความดับทุกข์ หมายถึง อริยมรรค ๘ ประกอบด้วย
 - (๑) สัมมาทิฐิ คือ ความเห็นชอบ
 - (๒) สัมมาสังกัปปะ คือ ความดำริชอบ
 - (๓) สัมมาวาจา คือ การเจรจาชอบ
 - (๔) สัมมากัมมันตะ คือ การกระทำชอบ

(๕) สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีพชอบ

(๖) สัมมาวายามะ คือ ความพยายามชอบ

(๗) สัมมาสติ คือ การตั้งสติชอบ

(๘) สัมมาสมาธิ คือ การตั้งใจชอบ

อริยมรรค ๘ เมื่อสรุปรวมแล้วเรียกว่า ไตรสิกขา อันได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา

๒. ชั้น ๕ หรือเบญจชั้น หมายถึง องค์ประกอบของชีวิตมนุษย์ คือ ส่วนที่เป็นร่างกาย และ ส่วนที่เป็นจิตใจ ได้แก่

๑) รูปชั้น คือ ร่างกายและพฤติกรรมต่างๆ ประกอบด้วยธาตุ ๔ ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ

๒) วิญญาณชั้น คือ ความรู้อารมณ์ที่ผ่านมาจากตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

๓) เวทนาชั้น คือ ความรู้สึก ซึ่งเป็นผลมาจากสุขเวทนา ความสุขทางกายและใจ

ทุกขเวทนา คือ ทุกข์ทางกายและใจ และอุเบกขาเวทนา คือ ความไม่ทุกข์ไม่สุขทางกาย และใจ

๔) สัญญาชั้น คือ การกำหนดได้ ๖ อย่างจากวิญญาณและเวทนา คือ รูป รส กลิ่น เสียง

๕) สังขารชั้น คือ ความคิด แรงจูงใจ สภาพที่ปรุงแต่งจิตใจให้คิดดี คิดชั่ว เป็นผลมาจาก วิญญาณและเวทนา

๓. ไตรลักษณ์ หมายถึง ลักษณะทั่วไปของสิ่งทั้งหลายทั้งปวงในโลก ได้แก่

๑) อนิจจตา (อนิจจลักษณะ) คือ ความไม่เที่ยง

๒) ทุกขตา (ทุกขลักษณะ) คือ ความเป็นทุกข์

๓) อนัตตตา (อนัตตลักษณะ) คือ ความไม่ใช่ตัวตน

หลักคำสอนของศาสนาคริสต์

๑. หลักคำสอนเรื่อง ตริเอกานุภาพ คือ การนับถือพระเจ้าองค์เดียว แบ่งเป็น ๓ ภาค คือ

๑) พระบิดา หมายถึง พระเจ้า

๒) พระบุตร หมายถึง พระเยซู

๓) พระจิต หมายถึง วิญญาณบริสุทธิ์ในจิตใจของชาวคริสต์ที่มีศรัทธา

๒. หลักคำสอนเรื่องความรัก ศาสนาคริสต์เป็นศาสนา ที่ได้ชื่อว่าเป็นศาสนาแห่งความรัก สอนให้รักพระเจ้า รักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตัวเอง

๓. คำสอนเรื่องบัญญัติ ๑๐ ประการ ได้แก่

๑) จงนับถือพระเจ้าองค์เดียว คือ พระยะโฮวาห์

๒) อย่าออกนามพระเจ้าโดยไม่สมเหตุ

๓) ถู่วันพระเจ้าเป็นวันศักดิ์สิทธิ์

- ๔) จงนับถือบิดามารดา
- ๕) อย่าฆ่าคน
- ๖) อย่าผิดประเวณี
- ๗) อย่าลักทรัพย์
- ๘) อย่าใส่ความนินทาว่าร้ายผู้อื่น
- ๙) อย่าคิดมิชอบ
- ๑๐) อย่าโลภในสิ่งของผู้อื่น

๔. อาณาจักรพระเจ้า หมายถึง อาณาจักรแห่งจิตใจที่มีพระเจ้าเป็นเป้าหมาย

หลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

๑. หลักศรัทธา ๖ ประการ

- ๑) ศรัทธาในพระอัลเลาะห์เพียงองค์เดียว
- ๒) ศรัทธาในบรรดามลาอิกะห์ คือ เทวดา
- ๓) ศรัทธาในพระคัมภีร์
- ๔) ศรัทธาในบรรดาศาสนทูต
- ๕) ศรัทธาในวันพิพากษา
- ๖) ศรัทธาในกฎกำหนดสภาวะการณ์

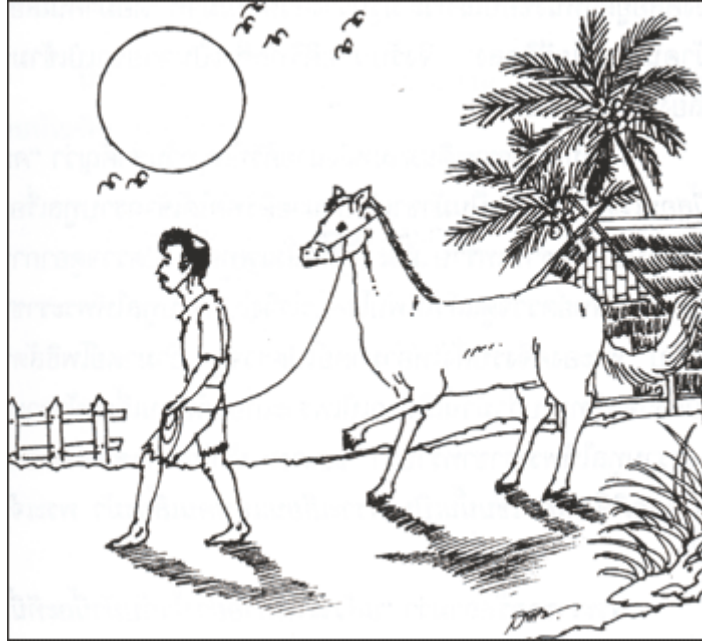
๒. หลักปฏิบัติ ๕ ประการ

- ๑) การปฏิญาณตน ยอมรับว่าพระอัลเลาะห์เป็นพระเจ้าองค์เดียว
- ๒) การละหมาด หรือ นมาซ วันละ ๕ ครั้ง
- ๓) การถือศีลอด หรือ อัสศิยาม หมายถึง การละหรืองดเว้นบริโภคอาหาร
- ๔) การบริจาคซะกาต หมายถึง การบริจาคทานหรือบริจาคทรัพย์ที่ได้มาด้วยความสุจริตแก่ผู้ที่ควรรับซะกาต
- ๕) การประกอบพิธีฮัจญ์ ณ วิหารกะบะห์ ที่เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

ความสอดคล้องของหลักคำสอนทั้ง ๓ ศาสนา

๑. การทำความดี ละเว้นความชั่ว
๒. การแสดงความรัก ความเมตตา และเสียสละ
๓. การเสียสละเพื่อเพื่อนมนุษย์
๔. การพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น ขยันหมั่นเพียร
๕. สอนให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่เบียดเบียนกัน

นิทานเรื่อง ม้าซาเป

ในสมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าประทับอยู่วัดเชตวัน เมืองสาวัตถี ทรงปรารภภิกษุผู้คบพวกผิดรูปหนึ่ง ได้ตรัสอดีตนิทานมาสาธก ว่า...

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว พระโพธิสัตว์เกิดเป็นอำมาตย์ผู้สอนธรรมของพระเจ้าสามะ ในเมืองพาราณสี พระราชามีม้ามงคล อยู่ตัวหนึ่งชื่อปณทวะ มีรูปร่างสวยงามมาก ต่อมาคนเลี้ยงม้าคนเดิมเสียชีวิตลง จึงรับนายคิริทัตซึ่งเป็นชายซาเปเข้ามาเลี้ยงม้าตัวนี้แทน

ฝ่ายม้าปณทวะเดินตามหลังนายคิริทัตทุกวันสำคัญว่า "คนนี่สอนเรา" จึงกลายเป็นม้าซาเปไป นายคิริทัตได้เข้ากราบทูลเรื่องมาซาเปให้พระราชาทราบ พระองค์ได้สั่งแพทย์ให้ไปตรวจดูอาการของม้า แพทย์ตรวจดูแล้วไม่พบโรคอะไรจึงไปกราบทูลให้พระราชาทราบ พระองค์จึงรับสั่งให้อำมาตย์ไปตรวจดู อำมาตย์โพธิสัตว์ไปตรวจดูก็ทราบว่าม้านี้เดินซาเปเพราะเกี่ยวกับคนเลี้ยงม้าซาเป จึงกราบทูลให้ทราบว่าม้านี้เดินซาเปเพราะเกี่ยวกับคนเลี้ยงม้าซาเป จึงกราบทูลให้พระราชาทราบว่า "ขอเดชะ ม้าปณทวะของพระองค์เป็นปกติดี ที่เดินเช่นนั้นเป็นเพราะแบบคนเลี้ยงม้า พระเจ้าข้า"

พระราชาทรัสถามว่า "แล้วจะให้ทำอย่างไรกับม้านี้ล่ะทีนี้" อำมาตย์จึงกราบทูลว่า "เพียงได้คนเลี้ยงม้าซาเต ม้าก็จะเป็นปกติเหมือนเดิม พระเจ้าข้า" แล้วกล่าวเป็นคาถาว่า

"ถ้าคนบริบูรณ์ด้วยอาการอันงดงามที่สมควรแก่ม้านั้น พึงจับม้านั้นที่บังเหียนแล้วจูงไปรอบ ๆ สนามม้าไซรั ม้าก็จะละอาการเขยกแล้วเสียนแบบคนเลี้ยงม้านั้นโดยพลัน"

พระราชารับสั่งให้เปลี่ยนคนเลี้ยงม้าใหม่ พอเปลี่ยนคนเลี้ยงม้าคนใหม่ ไม่นานม้านั้นก็เดินปกติดีเช่นเดิมพระราชาก็ได้พระราชทานลาภยศแก่พระโพธิสัตว์เป็นจำนวนมากในฐานะรู้อัธยาศัยของม้านั้น

▶ นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า

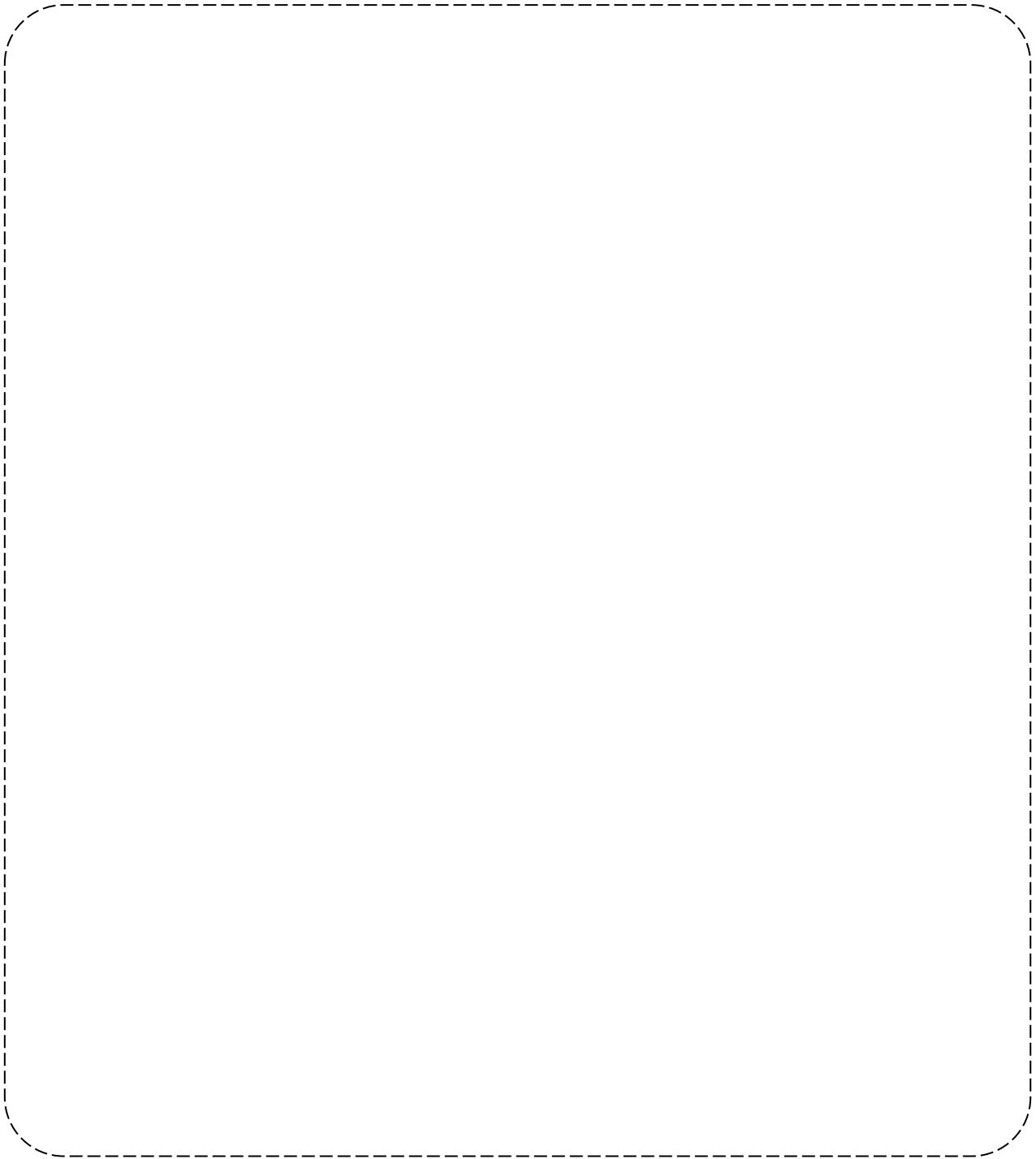
คบคนพาล พาลพา ไปหาผิด

คบบัณฑิต บัณฑิตพา ไปหาผล

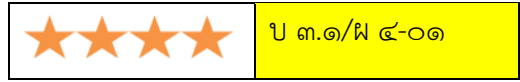
ที่มา <http://www.dhammathai.org/chadoknt/chadoknt217.php>

ใบงานที่ ๐๑

คำชี้แจง นักเรียนเขียนแผนผังความคิดสรุปเกี่ยวกับการบำรุงศาสนสถาน

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๒

คำชี้แจง นักเรียนวาดภาพศาสนสถานที่มีอยู่ในชุมชนของตนเองให้สวยงาม

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๑

คำชี้แจง นักเรียนเขียนสรุปเกี่ยวกับประวัติของสาวก และวิธีการปฏิบัติตน
ของสาวกของศาสนาที่ตนนับถือ

ชื่อสาวก.....

ประวัติ.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

การปฏิบัติตน.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบความรู้ที่ ๑

ประวัติพุทธสาวก

พระอานนท์

พระอานนท์ เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าอมิตทนะ พระอนุชาของพระเจ้าสุทโธทนะ พระมารดาพระนามว่า กิสาโคตมี ท่านจึงเป็นพระอนุชาของพระพุทธเจ้า ท่านออกบวชพร้อมกับ เจ้าชายภัททิยะ เจ้าชายภคู เจ้าชายกิมพิละ เจ้าชายอนุรุทธะ เจ้าชายเทวทัต กับนายภูษามาลา ชื่อว่า อุบาสี

หลังจากบวชแล้ว ท่านได้ฟังโอวาทของพระปุลณมันตานีบุตร ได้บรรลุโสดาปัตติผล และได้มารับหน้าที่ พุทธอุปัฏฐาก ประณิบัติพระพุทเจ้า จนกระทั่งหลังพระพุทเจ้าปรินิพพานได้ ๓ เดือน จึงได้บรรลุพระอรหันตผล และท่านบรรลุพระอรหันตผลโดยไม่อยู่ในอริยบาล ๔ คือ ยิน เติน นัง นอน นั่นคือท่านบรรลุพระอรหันตผลหลังจากที่ได้ปฏิบัติธรรมทั้งคืนขณะที่จะเอนกายลงนอนบนเตียง พอยกเท้าพ้นจากพื้นแต่ศีรษะยังไม่ทันถึงหมอน จิตของท่านก็หลุดพ้นจากอาสวะทั้งหลาย คลายความยึดมั่นลงได้ ในขณะที่พระพุทเจ้าหลังจากตรัสรู้แล้ว ไม่มีพุทธอุปัฏฐาก พระสงฆ์สาวกต่างก็ผลัดกันทำหน้าที่อยู่รับใช้พระพุทเจ้า ต่อมาพระสงฆ์สาวกเห็นสมควรว่าจักต้องมีภิกษุรูปใดรูปหนึ่งมาทำหน้าที่นี้ และพระสงฆ์ทั้งหลายก็ขอร้องให้ท่านรับหน้าที่ พระอานนท์จึงขอพร (เงื่อนไข) ๘ ประการต่อพระพุทเจ้า ก่อนรับหน้าที่พุทธอุปัฏฐาก ดังนี้

๑. พระพุทองค์ต้องไม่ประทานจีวรอย่างดีแก่ท่าน
๒. ต้องไม่ประทานบิณฑบาตอย่างดีแก่ท่าน
๓. ต้องไม่让您อยู่ในพระคันธกุฎีเดียวกับพระพุทองค์
๔. ต้องไม่นำท่านไปในที่นิมนต์ด้วย
๕. ต้องเสด็จไปในที่นิมนต์ที่ท่านรับไว้
๖. ต้องให้คนที่มาแต่ไกลเพื่อเฝ้าได้เฝ้าทันที
๗. ต้องให้ทุกถามข้อสงสัยได้ทุกเมื่อ
๘. ถ้าไม่มีโอกาสไปฟังธรรมที่ทรงแสดง ขอให้ทรงแสดงซ้ำให้ท่านฟังด้วย

สำหรับเหตุผลที่ท่านขอพร ๘ ประการนั้น ได้แก่ พรที่ ๑ - ๔ เพื่อแสดงให้เห็นว่า ที่ท่านรับตำแหน่งพุทธอุปัฏฐาก มิใช่เพื่อลาภสักการะ และพรที่ ๕ - ๗ เพื่อแสดงว่าท่านเป็นผู้มีความปรารถนาจะปฏิบัติหน้าที่พุทธอุปัฏฐากอย่างอุทิศและให้เกิดประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของพระพุทเจ้าและพุทธบริษัท พระอานนท์ได้ทำหน้าที่พุทธอุปัฏฐากได้เป็นอย่างดีจึง จนได้รับการยกย่องจากพระพุทเจ้าว่าเป็นเอตทัคคะ (ความเป็นเลิศกว่าผู้อื่น) ๕ ประการ ได้แก่

๑. เป็นพหูสูต (ทรงจำพุทธวจนะได้มากที่สุด)
๒. เป็นผู้มีสติ
๓. เป็นผู้มีคตติ (แนวในการจำพุทธวจนะ)
๔. เป็นผู้มีริติ (ความเพียร)
๕. เป็นพุทธอุปัฏฐากผู้เลิศ

ในช่วงสุดท้ายแห่งพระชนมชีพของพระพุทธเจ้า พระอานนท์ได้ตามเสด็จจากเมืองราชคฤห์ไปยังเมืองกุสินาราได้รับถ่ายทอดพระพุทธโอวาทมากมาย ที่ยังมีเคยตรัสที่ไหนมาก่อน และหลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว ท่านได้ถ่ายทอดให้ที่ประชุมสงฆ์อันประกอบด้วยพระอรหันต์ทรงภิญญา ๕๐๐ รูปฟังและในการสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งแรกนี้ ท่านได้ทำหน้าที่วิสันนาพระธรรม เมื่อท่านอายุได้ ๑๒๐ พรรษา ถึงเวลานิพพาน พระญาติทั้งสองฝั่งน้ำโรหิณีต่างก็ปรารถนาให้ท่านนิพพาน ณ บ้านเมืองของตนพระอานนท์จึงเข้าเตโชสมบัติเหาะขึ้นในอากาศ อธิษฐานให้ร่างของท่านแตกออกเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งตกลง ณ ฝั่งเมืองกบิลพัสดุ์อีกส่วนหนึ่งตกลง ณ ฝั่งเมืองเทวทหะ เพื่อให้พระญาติทั้งสองฝ่ายนำอัฐิธาตุของท่านไปบรรจุไว้บูชา

คุณธรรมที่ควรถือเป็นแบบอย่าง

๑. เป็นผู้ทรงจำธรรมไว้ได้มาก พระอานนท์ได้รับการยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็นพหูสูต เพราะท่านทูลขอพรจากพระพุทธเจ้าก่อนเข้ารับตำแหน่งพุทธอุปัฏฐาก มีข้อหนึ่งความว่า ถ้าพระองค์ทรงแสดงธรรมเรื่องใดในที่ลับข้าพระองค์ ขอให้พระองค์ได้โปรดแสดงธรรมเรื่องนั้นแก่ข้าพระองค์อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้เอาใจใส่ชวนชวยในการศึกษาและทรงจำเป็นอย่างดี

๒. เป็นผู้ช่วยระงับความแตกร้างในพุทธจักร คราวที่พระชาวเมืองโกสัมพีเกิดทะเลาะวิวาทกันเป็นฝ่าย พระพุทธเจ้าทรงตกเตือนก็ไม่สามารถคลายทิฐิมานะพระเหล่านั้นลงได้ พระองค์จึงเสด็จไปจำพรรษาในป่า

ปาติเลยยกะ ต่อมาพระเหล่านั้นเกิดสำนึกผิดรู้สึกละอายใจ จึงเข้าไปหาพระอานนท์ พร้อมขอร้องให้ท่านพาไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าเพื่อทูลขอขมา พระอานนท์ได้ทำตามจนสามารถระงับความแตกร้างให้กลับคืนสภาวะปกติได้

๓. เป็นผู้รับภาระในพระพุทธศาสนา ในคราวปฐมสังคายนา ท่านได้ทำหน้าที่วิสันนาพระธรรม โดยรวบรวมพระธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้มาจัดเป็นหมวดหมู่ จนปรากฏเป็น พระสุตตันตปิฎก และ พระอภิธรรมปิฎก ให้เราได้ศึกษาจนกระทั่งทุกวันนี้

๔. เป็นผู้สืบทอดพระศาสนา ท่านเป็นผู้มีศิษย์มาก ต่อมาศิษย์ของท่านได้มีบทบาทสำคัญในการทำสังคายนาครั้งที่ ๒ คือ พระสัพพกามี พระยสกาภันตบุตร และพระเรวตะ เป็นต้น แสดงถึงความเป็นผู้มีอภิยาชัยโมตรที่เพียบพร้อมดีงาม ทำให้มีผู้เคารพเลื่อมใสและแสดงตนเป็นศิษย์จำนวนมาก

พระสารีบุตร

พระสารีบุตร เดิมชื่อ อุปติสสะ เป็นบุตรของวังคันตพราหมณ์ มารดาชื่อสารี บิดาเป็นนายบ้าน อุปติสสะคาม ใกล้เมืองราชคฤห์ บิดามารดามีฐานะร่ำรวย เหตุที่ท่านได้ชื่อว่า สารีบุตร เนื่องจากเมื่อท่านบวชแล้วเพื่อนพระภิกษุด้วยกันมักเรียกท่านว่า สารีบุตร แปลว่า บุตรนางสารีตามชื่อมารดาของท่านอุปติสสะมีสหายนคนหนึ่งชื่อว่า โกลิตะ เป็นบุตรของนายบ้านโกลิตคามซึ่งอยู่ไม่ไกลกันนัก ทั้งสองเป็นเพื่อนสนิทกัน เทียวด้วยกันและศึกษาศิลปวิทยาร่วมกัน วันหนึ่งทั้งสองได้ไปเที่ยวชมมหรสพในเมืองเห็นความไร้สาระของมหรสพเกิดความเบื่อหน่ายในการเสพสุขสำราญจึงปรึกษากันแล้วชวนกันพร้อมกับบริวารบวชเป็นปริพาชกอยู่ในสำนักสญชัย เวลัฏฐบุตร เพื่อศึกษาธรรมแต่ยังมีได้บรรลุดุธรรมพิเศษเป็นที่สุดที่พอใจ จึงนัดหมายกันว่าผู้ใดได้บรรลุดุธรรมพิเศษก่อน ผู้นั้นจงบอกแก่ผู้อื่น

ขณะนั้นเมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่พระเวฬุวัน เมืองราชคฤห์ พระอัสสชิซึ่งเป็นองค์หนึ่งในจำนวนปัญจวัคคีย์ได้เดินทางมาเพื่อเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าและกำลังบิณฑบาตอยู่ อุปติสสะได้พบท่านเกิดความเลื่อมใสศรัทธา จึงติดตามไปเมื่อพระอัสสชิฉันอาหารเสร็จแล้ว จึงได้เข้าไปถามถึงข้อปฏิบัติ พระอัสสชิได้แสดงธรรมให้ฟังสั้น ๆ ว่า “สิ่งทั้งหลายย่อมเกิดจากเหตุ จะดับไปก็เพราะเหตุดับ” อุปติสสะได้ฟังเกิดดวงตาเห็นธรรม คือ เข้าใจแจ่มแจ้งสิ้นความสงสัยบรรลุโสดาบัน เมื่อทราบข่าวพระพุทธเจ้าประทับอยู่พระเวฬุวันจึงนำธรรมที่ตนได้ฟังไปเล่าถ่ายทอดให้โกลิตะผู้เป็นสหายนฟัง โกลิตะเมื่อฟังแล้วก็ได้ดวงตาเห็นธรรมเช่นเดียวกัน จึงไปลาอาจารย์

สญชัย พร้อมทั้งบริวารพากันไปเฝ้าพระพุทธเจ้า และได้ขอบวชเป็นพระสาวกพร้อมทั้งบริวาร พระพุทธเจ้าประทานบวชให้ทั้งหมด เมื่อบวชแล้ว พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาอบรม บริวารทั้งหมดได้สำเร็จอรหัตตก่อน ส่วนอุปติสสะ ได้บำเพ็ญธรรมต่อมาอีก ๑๕ วันจึงได้สำเร็จอรหัตตพระสารีบุตรได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่า เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุอื่นในทางปัญญา เป็นผู้มึคุณธรรมดีเด่นด้านปัญญา เป็นอัครสาวกเบื้องขวาของพระพุทธเจ้า เป็นกำลังสำคัญในการประกาศพระศาสนาพระสารีบุตรนิพพานวันเพ็ญกลางเดือน ๑๒ นิพพานก่อน

พระโมคคัลลานะ ๑๕ วัน และก่อนพระพุทธเจ้าประมาณ ๗ เดือน ก่อนนิพพานท่านได้เทศนากล่อมเกลาคจิตใจของบิดามารดาของท่านให้กลับใจมานับถือพระพุทธศาสนาจนเป็นผลสำเร็จ

คุณธรรมที่เป็นแบบอย่าง

๑. เป็นผู้มีปัญญาเลิศ สามารถเข้าใจพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าได้อย่างลึกซึ้งและอธิบายให้คนอื่นฟังได้อย่างดีเยี่ยม แม้เรื่องยากเพียงไรก็ตาม ก็สามารถอธิบายให้เข้าใจได้ง่าย เมื่อมีพระสงฆ์สาวกจะทูลลาไปต่างเมือง พระพุทธเจ้ามักตรัสให้ไปลาและรับฟังโอวาทจากพระสารีบุตรด้วย

๒. เป็นผู้มีขันติเป็นเลิศ มีความสงบเสงี่ยมไม่คิดร้ายใคร ไม่โกรธหรือคิดตอบโต้ใคร ๆ เช่น ท่านถูกพราหมณ์คนหนึ่งซึ่งทราบว่าเป็นท่านไม่โกรธและมีความอดทน ย่องไปทูปข้างหลังจนท่านเซไปข้างหน้า ท่านก็ไม่เหลียวมอง ทำให้พราหมณ์เกิดความสำนึกผิดและขอขมาท่าน

๓. เป็นผู้มี ความกตัญญูกตเวทิตะเป็นเลิศ พระสารีบุตรเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวทิตะ ท่านนับถือพระอัสสชิเป็นพระอาจารย์องค์แรกของท่าน เมื่อรู้ว่าพระอัสสชิอยู่ในทิศใด เวลาจะนอนท่านจะหันศีรษะไปทางทิศนั้น นอกจากนี้ ท่านยังเป็นผู้ยอดกตัญญูรู้คุณแม่เพียงเพราะพราหมณ์แก่ชื่อว่าราชะซึ่งเคยดักข้าวใส่บาตรท่านทัพพีท่านก็จำได้และเมื่อราชพราหมณ์ประสงค์จะบวชแต่ไม่มีใครรับรองให้บวช ท่านก็กราบทูลพระพุทธเจ้าขอรับหน้าที่บวชให้

๔. เป็นผู้มี ความอ่อนน้อมถ่อมตน พระสารีบุตร เป็นผู้มีความอ่อนน้อมถ่อมตนมาก ถึงแม้จะได้รับการยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่ามีปัญญาเทียบเท่าพระองค์ ท่านก็ไม่เคยลืมนอนท่านอ่อนโยนต่อทุกคน ด้วยคุณสมบัติดังกล่าวท่านจึงเป็นที่รักของเพื่อนพระสาวกด้วยกันเป็นอย่างมาก

องคฺลิมาล

ท่านเกิดในวรรณะพราหมณ์ เมืองสาวัตถี บิดาชื่อภคควะ เป็นปุโรหิตของพระเจ้าปเสนทิโกศล มารดาชื่อ มันทานี มีชื่อเดิมว่า อหิงสกะ มีความเป็นอยู่สุขสบาย เมื่อเจริญวัยได้ไปศึกษาศิลปวิทยาในสำนักของอาจารย์ทิตาปาโมกข์เมืองตักกสิลา ท่านตั้งใจศึกษาอย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันก็รับใช้อาจารย์และภรรยาด้วยความเคารพจึงทำให้ท่านเป็นที่โปรดปรานมาก จนศิษย์คนอื่น ๆ พวกอื่นอิจฉาริษยาและใส่ร้ายท่านต่าง ๆ นานา โดยที่สุดท้ายกล่าวหาว่าท่านเป็นชู้กับภรรยาของอาจารย์

ในที่สุดอาจารย์ก็หลงเชื่อจึงวางแผนฆ่าท่าน โดยบอกว่าศิษย์ที่ศึกษาจบศิลปวิทยานั้นต้องให้ครุฑกัษิณา (ของบุษาครุ) แก่อาจารย์ กล่าวคือ นิ้วมือขวาของคน ๑,๐๐๐ นิ้วด้วยเชื่อว่าท่านจะต้องถูกฆ่าตายเสียก่อน อหิงสกะกุมารจึงออกถ่านิ้วมือคน และนำมาร้อยเป็นพวงมาลัยคล้องไหล่ เป็นเหตุให้ได้ชื่อว่า “องคฺลิมาล” (ผู้มีนิ้วเป็นพวงมาลัย) ต่อมาความทราบถึงพระเจ้าปเสนทิโกศล พระองค์จึงรับสั่งให้จัดกำลังทหารออกตามล่าท่าน

วันหนึ่ง โจรองคฺลิมาลนับนิ้วมือยังขาดอีกนิ้วเดียวก็จะครบ ๑,๐๐๐ นิ้ว ตั้งใจว่าเมื่อจบการศึกษาแล้วก็จักกลับไปเยี่ยมบิดามารดา จึงออกจากกลางป่ามายืนดักอยู่ที่ปากทางเข้าป่า ฝ่ายนางมันทานีซึ่ง

เป็นมารดาของท่านทราบว่กองทัพของพระเจ้าปเสนทิโกศลกำลังมา จึงเดินมุ่งหน้าไปทางป่าที่โจรองคูลิมาลซ่อนอยู่ และวันนั้นพระพุทเจ้าก็ได้ทรงตรวจดูอุปนิสัยของเวไนยสัตว์ ทรงเห็นอุปนิสัยของโจรองคูลิมาลจะสามารถบรรลุมรรคผลได้ จึงรีบเสด็จไปโปรดทันเวลาที่นางมันตานีมาถึง

เมื่อโจรองคูลิมาลเห็นพระพุทเจ้าก็วิ่งไล่ตามพระพุทเจ้าเพื่อประสงค์จะฆ่าและตัดเอานิ้วมือพระพุทเจ้าทรงแสดงปาฏิหาริย์ให้โจรองคูลิมาลวิ่งตามไม่ทันจนรู้สึกเหนื่อยล้า แล้วหยุดยืนอยู่กับที่ร้องขึ้นว่า “หยุดก่อน สมณะ หยุดก่อน” พระพุทเจ้าตรัสตอบว่า “เราหยุดแล้ว แต่ท่านยังไม่หยุด” พอพระพุทเจ้าอธิบายให้ทราบว่า เราหยุดฆ่าสัตว์แล้ว แต่ท่านยังไม่หยุด จึงพิจารณาตามและได้บรรลุสุโตปฏิบัติผล ย่อมทิ้งดาบกำลงกราบพระบาทและทูลขอบวช พระพุทเจ้าทรงบวชให้ตามที่ทูลขอ ครั้นบวชแล้วเจริญวิปัสสนาจนได้บรรลุอรหัตผลในเวลาต่อมา

ภายหลังบรรลุอรหัตผลแล้ว ขณะเสวยวิมุตติสุขอยู่นั้นเกิดปีติโสมนัส ท่านได้แสดงความรู้สึกว่า “ผู้ใดประมาทมาก่อนแล้วเลิกประมาทเสียได้ภายหลัง ผู้นั้นย่อมเป็นเหมือนพระจันทร์ที่โผล่พ้นเมฆหมอก คือทำโลกนี้ให้สว่างไสวได้”

ต่อมาท่านออกบิณฑบาต แต่กลับถูกขว้างปาด้วยก้อนดินและท่อนไม้จนบาตรแตก ตัวท่านก็บาดเจ็บ จึงจำต้องกลับมาเฝ้าพระพุทเจ้าที่วัดเชตวัน พระพุทเจ้าทรงสอนท่านให้อดทน และทรงสอนว่าท่านกำลังได้รับผลกรรมที่ทำไว้ ท่านจึงแผ่เมตตาจิตไปในสรรพสัตว์ ท่านได้รับสรรเสริญว่าเป็นพระเถระประเภท “ต้นคดปลายตรง” คือ เบื้องต้นประมาทพลาดพลั้ง แต่ต่อมากลับเนื้อกลับตัวเป็นพระสาวกที่ดี เป็นตัวอย่างของอนุชนรุ่นหลังเป็นอย่างดี

คุณธรรมที่ควรถือเป็นแบบอย่าง

๑. เป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียร พระองคูลิมาลตอนเป็นอหิงสกะกุมาร ได้เข้ารับการศึกษาล่าเรียนจากอาจารย์ทศปาโมกษ์ ท่านมีความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ตลอดถึงคอยรับใช้ใกล้ชิดอาจารย์และภรรยา จนเป็นที่รักและโปรดปรานของอาจารย์

๒. เป็นผู้ไม่ประมาท หลังจากที่พระองคูลิมาลได้เข้าเฝ้าและฟังพระธรรมเทศนาของพระพุทเจ้าแล้ว ท่านกลับได้สติ จึงทูลขอบวชซึ่งพระพุทเจ้าก็ทรงอนุญาตบวชให้ นับว่าท่านเป็นคนประเภทต้นคดปลายตรง สมควรยึดถือเป็นเยี่ยงอย่าง

๓. เป็นผู้มีความอดทน หลังจากท่านบวชแล้ว ประชาชนมักหวาดกลัวท่าน บางครั้งถึงกับถูกเขาขว้างด้วยก้อนหิน ได้รับทุกขเวทนาอย่างแสนสาหัส แต่ท่านก็มีความอดทน บำเพ็ญสมณธรรมและได้บรรลุอรหัตผลในที่สุด

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

ประวัติและผลงาน พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) เดิมชื่อ ปั่น นามสกุล เสน่ห์เจริญ เกิดเมื่อวันพฤหัสบดี ที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๔๕๔ ตรงกับวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๖ ปีกุน ที่ตำบลคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง เป็นบุตรของ นายวัน นางคล้าย เสน่ห์เจริญ มีพี่ชาย ๑ คน พี่สาว ๒ คน และน้องสาว ๑ คน

วัยเด็ก เริ่มเข้าเรียนที่โรงเรียนประจำอำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง จากนั้นย้ายไปศึกษาต่อที่โรงเรียนประจำจังหวัดพัทลุง จนจบชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในสมัยนั้น แล้วไม่ได้ศึกษาต่อเพราะมีอุปสรรคทางบ้าน บิดาป่วย ต้องลาออกเพื่อช่วยเหลือครอบครัว

วัยหนุ่ม ติดตามพระภิกษุผู้เป็นลุงไปประเทศมาเลเซีย แล้วกลับมาทำงานเหมืองแร่และสวนยางที่จังหวัดภูเก็ต พออายุได้ ๑๘ ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดอุปนันทาราม ตำบลเขานิเวศน์ จังหวัดระนอง ได้เป็นครูใหญ่ในโรงเรียนประชาบาล ได้รับเงินเดือนๆ ละ ๒๕ บาท และได้เรียนนักธรรม จนสอบได้นักธรรมตรี ได้ที่ ๑ ของมณฑลภูเก็ต อายุ ๒๐ ปี ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ที่วัดนางลาด ตำบลเขาเจ็ยก อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง โดยมี พระครูจรรยาภรณ์ เป็นพระอุปัชฌาย์

เมื่ออุปสมบทแล้ว ท่านได้ร่วมธุดงค์เผยแพร่พระพุทธศาสนา และได้ไปจำพรรษาที่สวนโมกขพลาราม ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมกับท่านพุทธทาส ต่อจากนั้น ท่านได้เข้ารับการศึกษาภาษาบาลีที่วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร จนสอบได้เปรียญธรรม ๔ ประโยค

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ท่านปัญญานันทภิกขุ ได้ไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการปาฐกถาธรรม และได้ออกเทศน์ตามหมู่บ้านโดยรถยนต์ติดเครื่องขยายเสียงและเขียนบทความต่าง ๆ ลงหนังสือพิมพ์ชาวเหนือ ท่านได้อยู่จำพรรษาที่วัดอุโมงค์ จังหวัดเชียงใหม่ นานถึง ๑๑ พรรษา (พ.ศ. ๒๔๙๒ - ๒๕๐๒)

นอกจากนั้น ท่านยังได้เดินทางไปเผยแพร่พระพุทธศาสนายังทวีปยุโรป และร่วมประชุมกับขบวนการศีลธรรมโลก (M.R.A) ที่เมืองโคซ ประเทศสวีเดนและแลนด์ท่านปัญญานันทภิกขุ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็น พระปัญญานันทมุนี เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๙ และท่านได้รับอาราธนาจากกรมชลประทานให้มาเป็นเจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษดิ์ ที่อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นที่ “พระราชญาณมุนี”

ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ได้รับรางวัล “สังข์เงิน” เป็นเกียรติในฐานะพระภิกษุผู้เผยแพร่ธรรมะยอดเยี่ยม

ประจำปี ๒๕๒๐ จากสมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย
ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ได้รับปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาครุศาสตร์)

จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้รับถวายปริญญาสังคมศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาครุศาสตร์) จาก
มหาวิทยาลัยรามคำแหง และได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็น

“พระเทพวิสุทธิเมธี”

ปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้รับปริญญาคุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาครุศาสตร์) จาก

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เช่น จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นต้น

ปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นที่ “พระธรรมโกศาจารย์”

ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะภาค ๑๘ และเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ท่านได้
ลาออก จากตำแหน่ง

คุณธรรมที่เป็นแบบอย่าง

ท่านปัญญานันทะภิกษุเป็นพระญาติธรรมกับท่านพุทธทาสภิกษุ จึงมีบุคลิกลักษณะเช่นเดียวกับ
ท่านพุทธทาสภิกษุ ท่านจึงมีคุณธรรมที่เป็นแบบอย่างเหมือนกันกับท่านพุทธทาสภิกษุ ดังนี้

๑. ท่านทรงเป็นแบบอย่างของพระภิกษุและชาวพุทธทุกคนในการศึกษาค้นคว้าหลักธรรมะให้
เข้าใจอย่างแท้จริง โดยเหตุผลเช่นเดียวกับท่านพุทธทาสภิกษุ

๒. ท่านทรงแต่งตำราทางพระพุทธศาสนาไว้มากมายก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่านที่สามารถนำ
หลักธรรมของพระพุทธเจ้าที่ท่านเขียนไว้ไปประพฤติปฏิบัติได้

๓. ท่านเป็นแบบอย่างของชาวพุทธในการเผยแผ่ธรรมะที่ถูกต้องให้แก่ชาวโลก โดยท่านได้
เดินทางไปเผยแผ่ธรรมะในประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ

แบบทดสอบหลังเรียน
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เด็กไทยใฝ่ดี หน่วยย่อยที่ ๑ มุ่งมั่นและศรัทธา
ประถมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๑๐ ข้อ

คำชี้แจง นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด เพียงคำตอบเดียว

1. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง

- ก. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
- ข. สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นพระมารดาผู้อภิบาล 2 กษัตริย์ไทย
- ค. ผู้ดี คือ ผู้ประพฤติชอบทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน และระดับชุมชน
- ง. สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงเป็นสมเด็จย่าของแผ่นดิน

2. ข้อใดกล่าวถึงพระพุทธศาสนาได้ถูกต้องที่สุด

- ก. พระพุทธศาสนาถือกำเนิดในประเทศเนปาล
- ข. พระพุทธศาสนากำเนิดมาแล้วประมาณ 3,500 ปี
- ค. พระพุทธเจ้าเป็นศาสดาของพระพุทธศาสนา
- ง. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ วันคริสต์มาสและวันอาสาฬหบูชา

3. ข้อใดกล่าวถึง “ปัญจวัคคีย์” ไม่ถูกต้อง

- ก. ทำให้เกิดวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ วันวิสาขบูชา
- ข. เคยปรณินิบัติรับใช้พระพุทธเจ้า
- ค. มีพระสงฆ์องค์แรกเกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา
- ง. มีพระรัตนตรัยครบสามประการ

4. ข้อใดเกี่ยวข้องกับพระเจ้าพิมพิสารตามประวัติพระพุทธศาสนาที่ถูกต้องที่สุด

- ก. เคยปรณินิบัติรับใช้พระพุทธเจ้า
- ข. ทำให้เกิดวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ วันอาสาฬหบูชา
- ค. มีพระรัตนตรัยครบสามประการ
- ง. ทรงถวายวัดเวฬุวัน (สวนไผ่) ซึ่งเป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา

5. วันใด เป็นวันสำคัญของศาสนาคริสต์

- ก. วันที่ 1 มกราคม ของทุก ๆ ปี
- ข. วันที่ 25 มกราคม ของทุก ๆ ปี
- ค. วันที่ 25 ธันวาคม ของทุก ๆ ปี
- ง. วันที่ 10 ธันวาคม ของทุก ๆ ปี

6. ข้อใดกล่าวถึงศาสนาอิสลาม**ไม่ถูกต้อง**
- ชาวไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือนับถือศาสนาอิสลามมากกว่าพระพุทธศาสนา
 - ศาสนาอิสลามกำเนิดขึ้นที่ประเทศซาอุดีอาระเบีย
 - ผู้นับถือศาสนาอิสลาม เรียกว่า มุสลิม
 - นบีมุฮัมมัด เป็นศาสดาของศาสนาอิสลาม
7. ข้อใดกล่าวถูกต้องที่สุด
- การละหมาด การถือศีลอด เป็นการปฏิบัติตนของศาสนาคริสต์
 - ศาสนาคริสต์มีหลักธรรมสำคัญ ได้แก่ บัญญัติ 3 ประการ หลักความรักในพระเจ้า
 - พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมที่ละเว้นจากความชั่ว
 - โอวาทปาฏิโมกข์หรือโอวาท 3 เป็นหลักธรรมที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา
8. บุคคลใดแสดงออกทางวาจาได้เหมาะสมที่สุด
- สมศรีพูดกับคุณครูว่า “คุณครูไปเที่ยวด้วยหนูไหม”
 - สมคิดพูดกับสมชายว่า “เราคงจะไปเที่ยวกับเธอไม่ได้นะ”
 - ธนูบอกคุณพ่อว่า “วันนี้เราไม่ไปโรงเรียนนะ”
 - พิชัยพูดกับพระที่เดินผ่านว่า “ไปไหนครับ”
9. ข้อใด**ไม่ใช่**ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทย
- เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ
 - เป็นแหล่งจัดงานรื่นเริง
 - เป็นศูนย์รวมการทำความดี
 - เป็นที่ประกอบศาสนพิธีและเป็นแหล่งทำกิจกรรมทางสังคม
10. หลักคำสอนใดที่ทุก ๆ ศาสนามีเหมือนกัน
- สอนให้ทุกคนละหมาดวันละ 5 เวลา
 - สอนให้ทุกคนบริจาคทาน
 - สอนให้ทุกคนนับถือพระเจ้าองค์เดียว
 - สอนให้ทุกคนทำความดี

หน่วยย่อยที่ ๒

พวจิตแจ่มใส

แบบทดสอบก่อนเรียน
หน่วยที่ ๓ เด็กไทยใฝ่ดี หน่วยย่อยที่ ๒ ปฏิบัติมาเป็นนิจ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

คำสั่ง : ให้ทำเครื่องหมายกากบาท (x) หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

๑) พิธีกรรมที่มีขึ้นเพื่อเป็นแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติของพุทธศาสนิกชน เพื่อแสดงออกถึงความเชื่อทางพุทธศาสนา หมายถึงข้อใด

ก. ศาสนพิธี	ข. วันสำคัญ
ค. หลักธรรมคำสอน	ง. ศาสนสถาน

๒) ข้อใดเป็นศาสนพิธีในงานมงคล

ก. ทำบุญหน้าศพ ๗วัน	ข. ทำบุญอุทิศ
ค. ทำบุญอุทิศบาป	ง. อุปสมบท

๓) การนิมนต์พระงานมงคลจะนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์เป็นเลขคู่ ยกเว้นตามข้อใด

ก. งานอุปสมบท	ข. งานวันเกิด
ค. งานมงคลสมรส	ง. งานขึ้นบ้านใหม่

๔) ข้อใดไม่ถูกต้องเกี่ยวกับศาสนพิธีในงานมงคล

- ก. การนิมนต์พระสงฆ์มาใช้คำว่า ขออาราธนาสวดพระพุทธมนต์
- ข. นิยมพระมาเป็นจำนวนคู่
- ค. เป็นการทำบุญเกี่ยวกับการตายหรือทำในสิ่งที่คิดว่าร้ายให้กลายเป็นดี
- ง. มีที่มาจากการปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า

๕) ข้อใดเป็นกุศลพิธี

ก. การทำบุญเลี้ยงพระในงานวันเกิด	ข. งานมงคลสมรส
ค. การเวียนเทียน	ง. การทำบุญในงานศพ

๖) ข้อใดไม่ใช่ทานพิธี

ก. ถวายตนเป็นพุทธมามกะ	ข. ถวายสังฆทาน
ค. ถวายผ้าป่า	ง. ถวายสลากภัต

๗) พิธีต่างๆ ไป รวมถึงรัฐพิธีด้วย หมายความว่าข้อใด

ก. ราชนพิธี	ข. บุญพิธี
ค. ทานพิธี	ง. ปกิณกะพิธี

๘) ข้อใดคือความหมายของทานพิธี

ก. พิธีบำเพ็ญกุศล

ข. พิธีทำบุญ

ค. พิธีถวายทาน

ง. พิธีเบ็ดเตล็ด

๙) พิธีว่าด้วยการบำเพ็ญกุศล เช่น การรักษาอุโบสถศีล จัดอยู่ในศาสนพิธีข้อใด

ก. กุศลพิธี

ข. บุญพิธี

ค. ทานพิธี

ง. ปกิณกะพิธี

๑๐) กุศลพิธีข้อใดที่พุทธศาสนิกชนนิยมปฏิบัติในตอนเย็นของวันมาฆบูชา

ก. พิธีกรรมถือนิสสัย

ข. พิธีเข้าพรรษา

ค. พิธีทำวัตรสวดมนต์

ง. พิธีเวียนเทียน

ใบงานที่ ๐๒

คำชี้แจง ๑. นักเรียนเขียนแผนผังความคิดเกี่ยวกับพิธีของศาสนาต่าง ๆ ๑ ศาสนาตามที่ตนสนใจ

ชื่อ.....สกุล..... เลขที่ ชั้น.....

ใบความรู้ที่ ๐๑

เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาพุทธ

ศาสนาพิธีต่าง ๆ ช่วยทำให้ความศรัทธาต่อพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนมีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นเป็นสิ่งตอกย้ำใจให้ระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยได้อย่างดีเยี่ยมจึงเป็นระเบียบแบบแผนอันดีงามที่ควรรักษาไว้คู่กับพระพุทธรูปศาสนาตลอดไป ในพระพุทธรูปศาสนาแบ่งศาสนาพิธีออกเป็น ๔ หมวดใหญ่ ๆ ดังนี้

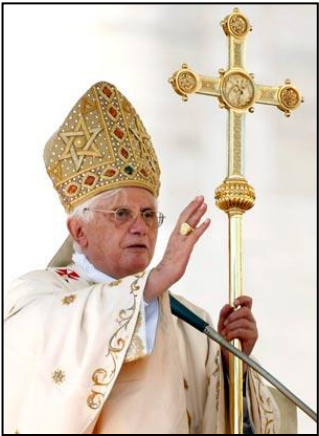
๑. กุศลพิธี เป็นพิธีที่เกี่ยวข้องกับการอบรมความดีงามทางพระพุทธศาสนาเช่น การรักษาศีล เป็นต้น
 ๒. บุญพิธี เป็นพิธีทำบุญเนื่องด้วยประเพณีการดำเนินชีวิตของคนทั่วไป มีบุญมงคลและอวมงคล เช่น บุญขึ้นบ้านใหม่ บุญหน้าศพ เป็นต้น
 ๓. ทานพิธี เป็นพิธีถวายทานต่างๆ เช่น ถวายสังฆทาน เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค เป็นต้น
 ๔. ปกิณกะพิธี เป็นพิธีเบ็ดเตล็ด ได้แก่การอาราธนาศีล การประเคนของพระ เป็นต้น
- ข้อมูลจาก <http://www.kalyanamitra.org/culture/indexmo.html>

เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาคริสต์

ศาสนาพิธีหรือพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์

พิธีกรรมสำคัญของศาสนาคริสต์ เรียกว่า **พิธีรับศีลศักดิ์สิทธิ์** ซึ่งประกอบด้วยพิธีสำคัญ ดังนี้

๑. พิธีศีลล้างบาป หรือพิธีศีลจุ่ม เป็นพิธีกรรมแรกที่จะผู้จะเป็นคริสต์ศาสนิกชนจะต้องรับ เพื่อเป็นการล้างบาปมลทินต่าง ๆ ที่ติดตัวอยู่
๒. พิธีศีลกำลัง เป็นพิธีที่กระทำเพื่อยืนยันถึงการยอมรับนับถือศาสนาคริสต์
๓. พิธีศีลมหาสนิท เป็นพิธีที่ชาวคริสต์จะไปร่วมกันทำที่โบสถ์ทุกวันอาทิตย์ เพื่อระลึกถึงพระเยซู
๔. พิธีศีลแก้บาป เป็นพิธีกรรมที่ชาวคริสต์จะไปสารภาพบาปที่ตนเองกระทำไว้กับบาทหลวง
๕. พิธีศีลเจิมคนไข้ เป็นพิธีที่บาทหลวงเจิมน้ำมันให้แก่คนไข้ เพื่อสร้างกำลังใจให้แก่ผู้ป่วยให้อาชนะความเจ็บได้
๖. พิธีศีลบวช เป็นพิธีบวชสำหรับผู้ที่จะเป็นบาทหลวง
๗. พิธีศีลสมรส เป็นพิธีแต่งงานที่ต้องกระทำต่อหน้าบาทหลวง ซึ่งเป็นประธานและเป็นพยานทางศาสนา

เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาอิสลาม

พิธีกรรมทางศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลาม เป็นศาสนาที่ไม่มีนักบวชหรือนักพรตในการประกอบพิธีกรรม แต่มุสลิมทุกคนเป็นทั้งฆราวาสและนักบวชอยู่ในตัวคนเดียว และถือหลักการของศาสนาเป็นธรรมเนียมสูงสุดในการดำรงชีวิตหลักปฏิบัติทางศาสนกิจที่สำคัญ ได้แก่ หลักปฏิบัติ ๕ ประการ มีดังนี้

๑. การปฏิญาณตน ผู้ที่เป็นมุสลิมจะต้องยืนยันด้วยวาจาว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลเลาะห์ และท่านศาสดามุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของพระองค์”

๒. การละหมาด (นมาซ) เป็นการเคารพกราบไหว้ต่อพระเจ้าด้วยอิริยาบถต่าง ๆ ซึ่งจะต้องปฏิบัติทุกวัน วันละ ๕ เวลา คือ ก่อนฟ้าสว่าง บ่าย เย็น หัวค่ำ และกลางคืน การละหมาดวันละ ๕ เวลา จะช่วยสกัดกั้นความคิดและการกระทำที่ไม่ดีงามต่าง ๆ อย่างเป็นระบบต่อเนื่องในรอบวัน

๓. การถือศีลอด เป็นการละเว้นจากการกิน การดื่ม การเสพ การร่วมเพศ การนินทา ตลอดจนการประพฤติดีตบบาปทุกอย่าง จะกระทำในเดือนรอมฎอนเป็นเวลา ๑ เดือน ทั้งนี้เพื่อเป็นการชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ ฝึกความอดทนต่อการยั่วยวนของกิเลส

๔. การจ่ายซะกาต หมายถึง การบริจาคทานให้แก่คนที่เหมาะสมตามศาสนบัญญัติ

๕. ประกอบพิธีฮัจญ์ หมายถึง การไปประกอบศาสนกิจ เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย โดยผู้ที่จะไปประกอบพิธีฮัจญ์จะต้องอยู่ในสภาพที่พร้อม กล่าวคือ บรรลุนิติภาวะ มีสุขภาพดี มีทุนทรัพย์เพียงพอ และมีความรู้ความเข้าใจในการทำฮัจญ์

ใบความรู้ที่ ๐๑

เรื่อง การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเมื่อเข้าร่วมศาสนพิธีในศาสนาพุทธและ ศาสนาอื่นที่ตนนับถือ

วัดในประเทศไทยเป็น สถานที่อยู่ของพระสงฆ์ เป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจของชาวพุทธ เป็นถาวรวัตถุทางศาสนา ปัจจุบันประเทศไทยมีวัดอยู่ประมาณ ๒๖,๔๖๓ วัด หน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาวพุทธที่ดี คือการไปวัด ซึ่งการไปวัดเป็นเรื่องที่ไม่ยุ่งยาก ใคร ๆ ก็ไปได้ เพราะวัดเป็นของทุกคนและยินดีต้อนรับผู้มีศรัทธาทุกคนอยู่แล้ว ชาวพุทธต้องมีธรรมเนียมต่าง ๆ ที่จะปฏิบัติง่าย ๆ เมื่อไปวัดดังนี้

๑. การแต่งกายไปวัด ควรแต่งกายให้สะอาด เรียบร้อย ไม่มีลักษณะชั่วร้ายให้เกิดกิเลส เช่น ไม่แต่งกายหรูหราหรือใส่เครื่องประดับจนเกินไป สตรีไม่ควรนุ่งกระโปรงสั้นมากเกินควร เสื้อคอ กว้างหรือรัดรูป สีเสื้อก็ควรเป็นสีที่เรียบ ๆ ไม่ฉูดฉาด ไม่แต่งหน้าและใช้น้ำหอมจนเกินงามแล้วสร้างความรำคาญให้คนอื่น เพราะวัดเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม การไปวัดควรทำให้บริสุทธิ์ ไม่ใช่ยังหลงอยู่ในกิเลสเหล่านี้

๒. การเตรียมอาหารไปวัด อาหารที่เหมาะสมสำหรับการนำไปถวายพระสงฆ์ควรเป็นอาหารที่เรารับประทานทั่ว ๆ ไป อาจปรุงจากพืช ผัก หรือเนื้อสัตว์ ที่ไม่เจาะจงฆ่าเพื่อจะนำอาหารไปถวายพระภิกษุสงฆ์ อาหารต้องปรุงสุก ไม่มีสีหรือกลิ่นชัดเจน เช่น มีกลิ่นสุรา นอกจากนี้เนื้อสัตว์บางประเภทต้องห้ามสำหรับพระสงฆ์คือ

๒.๑ เนื้อมนุษย์

๒.๒ เนื้อช้าง

๒.๓ เนื้อม้า

๒.๔ เนื้อสุนัข

๒.๕ เนื้องู

๒.๖ เนื้อราชสีห์

๒.๗ เนื้อเสือโคร่ง

๒.๘ เนื้อเสือเหลือง

๒.๙ เนื้อเสือดาว

๒.๑๐ เนื้อหมี

๓. การเตรียมตัวไปวัด

๓.๑ ต้องทำภารกิจของตนเองให้เรียบร้อยเพื่อจะได้ไม่กังวลใจขณะอยู่ที่วัด

๓.๒ ทำจิตใจให้สดชื่นแจ่มใส พร้อมทั้งจะไปทำบุญ รับบุญ ฟังธรรม

๓.๓ ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย คิดที่จะนำหลักธรรมมาปฏิบัติให้เกิดผล

๓.๔ เชิญชวนผู้ใกล้ชิดไปวัดด้วย เพื่อปลูกฝังนิสัยที่ดีที่จะได้อยู่ใกล้ชิดพระศาสนา แล้วจะได้เป็นคนดีของสังคมต่อไป

๓.๕ ถ้าไปวัดก่อนเที่ยงวัน ควรมีอาหารหวานคาวไปถวายพระสงฆ์ ถ้าจะไปนิมนต์เพื่อไปประกอบกิจพิธีการต่าง ๆ ควรมีดอกไม้ ธูป เทียน

๔. การปฏิบัติตนภายในวัด วัดเป็นสถานที่รวมของคนหลายประเภท หลายฐานะ หลายอาชีพ แต่ละคนควรมีมารยาทและข้อปฏิบัติตนดังนี้

๔.๑ สำรวม กาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อย งดเว้นอาการคะนองปากทั้งปวง

๔.๒ งดสูบบุหรี่เด็ดขาด

๔.๓ เมื่อไปถึงวัด ต้องไปกราบพระประธานก่อนทุกครั้ง

๔.๔ ควรนั่งให้เป็นระเบียบเรียบร้อยตามสถานที่ที่กำหนดไว้

๔.๕ ในการประกอบศาสนพิธี เช่น สมาทานศีล สวดมนต์ ถวายสังฆทานและอื่น ๆ ควรกล่าวอย่างพร้อมเพรียงกัน

๔.๖ เมื่อพบสิ่งที่ทำให้ใจขุ่นมัว เช่น อากาศร้อน หิว พบคนไม่มีมารยาท การไม่ได้รับความสะดวกสบายในเรื่องต่าง ๆ ควรให้อภัยและอดทน

๔.๗ ไม่ทำอันตรายหรือเบียดเบียนสัตว์ในวัดซึ่งเป็นเขตอภัยทาน

๔.๘ ไม่ทำให้สิ่งของ ต้นไม้หรือสิ่งก่อสร้างภายในวัดเสียหาย เมื่อเห็นสิ่งใดชำรุดเสียหาย ควรช่วยดูแลซ่อมแซม

๔.๙ การสนทนากับพระสงฆ์ ควรพนมมือไหว้ขณะสนทนาและใช้สรรพนามให้ถูกต้องตามเพศและตามสมณศักดิ์ของพระสงฆ์ เช่น ผม กระผม ดิฉัน หรือท่าน พระคุณ พระคุณเจ้า พระเดชพระคุณ เป็นต้น

๔.๑๐ บริจาคเงินบำรุงวัดตามสมควร เพราะวัดต้องใช้ปัจจัยเหล่านี้ ใช้จ่ายในการดูแลรักษาบำรุงและบริการทั้งพระสงฆ์คนในวัดและคนที่มาวัด เช่น ค่าน้ำประปา ไฟฟ้า ดอกไม้ ธูป เทียนและเสนาสนะ เป็นต้น

ใบความรู้ที่ ๐๑

เรื่อง การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย

พระรัตนตรัย คือ สิ่งประเสริฐสุดสามสิ่งในพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ สิ่งประเสริฐสุดสามสิ่งนี้ถือว่าเป็นที่สักการบูชาของชาวพุทธ การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย ถือว่าเป็นมารยาทของชาวพุทธที่ดีพึงปฏิบัติอยู่ 3 แบบ คือ การประนมมือ การไหว้ และการกราบ

1. การประนมมือ (อัญชลีกรรม)

การประนมมือ คือ การยกมือทั้งสองตั้งประนมขึ้นเป็นพุ่ม โดยให้ฝ่ามือทั้งสองชิดกันตั้งไว้ระหว่างอก นิ้วมือทั้งสองชิดกัน ไม่เหยียดตรงไปข้างหน้า แขนทั้งสองกางห่างจากลำตัวพอสมควร คือไม่ห่างมากหรือติดแน่นกับลำตัว เยกหน้ามองตรงต่อสิ่งที่เคารพ ลำตัวตั้งตรงหลังไม่งอ การประนมมือเคารพพระรัตนตรัยควรทำด้วยความเคารพอ่อนน้อม อย่าปล่อยให้ นิ้วมืองอหัก อย่างเอานิ้วประสานกัน ไม่ยกมือประนมให้สูงจนจรดคาง และไม่ปล่อยให้มือตกลงมาอยู่ที่หน้าท้อง เป็นต้น

2. การไหว้ (นมัสการ) ยกมือที่ประนมขึ้นจรดหน้าผากพร้อมกับน้อมหรือก้มศีรษะ

ลงเล็กน้อยให้ปลายนิ้วชี้จรดตีนผม ปลายนิ้วหัวแม่มือจรดกลางหน้าผากหรือระหว่างคิ้ว ไหว้ครั้งเดียวแล้วลดมือลง สำหรับชายยื่นส้นเท้าชิด ปลายเท้าแยกออกเล็กน้อย สำหรับหญิงก้าวขาขวาออกไปข้างหน้าย่อตัวหรือค้อมตัวต่ำลงเล็กน้อย

การไหว้พระรัตนตรัยกระทำในโอกาสต่าง ๆ เช่น ไหว้พระสงฆ์ขณะที่นั่งเก้าอี้หรือยืนอยู่หรือกำลังเดินผ่าน (ถ้าพระสงฆ์นั่งอยู่บนพื้นใช้การกราบแทน) การแสดงความเคารพบูชาในวัดและปูชนียสถานก็กระทำด้วยการไหว้

3) การกราบ (อภิวาท) การกราบพระรัตนตรัยนั้นใช้วิธีการกราบแบบ เบญจางคประดิษฐ์ คือ การกราบโดยให้อวัยวะทั้ง 5 ได้แก่ เข่า 2 มือ 2 หน้าผาก 1 จรดพื้น สำหรับชายนิยมนั่งคุกเข่า ปลายเท้าจรดพื้นนั่งทับส้นเท้า จังหวะที่หนึ่ง นั่งประนมมือ จังหวะที่สอง ยกมือขึ้นจรดหน้าผาก จังหวะที่สาม คว่ำมือทั้งสองลงแบนราบพร้อมกัน เมื่อมือถึงพื้นให้แยกออกจากกันพอที่หน้าผากจะจรดพื้นได้ ให้ศอกต่อกับหัวเข่าแล้วลุกนั่งตัวตรง ทำอย่างนี้จนครบ 3 ครั้ง แล้วยกมือขึ้น “จบ” อยู่ระหว่างคิ้วหรือหน้าผากอีกครั้ง สำหรับหญิงนั่งให้เข่ายันพื้นโดยให้หัวเข่าชิดกัน ทอดปลายเท้าเหยียดออกไปด้านหลัง หงายฝ่าเท้า นั่งทับส้นเท้า ส่วนจังหวะและวิธีการกราบทำอย่างเดียวกับชายแต่ให้ศอกค่อมเข่า

รูปการกราบ

ใบงานที่ ๐๒

คำชี้แจง นักเรียนวาดภาพวิธีปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท ๓ พร้อมตั้งชื่อภาพ

ชื่อภาพ.....

ชื่อ.....สกุล..... เลขที่..... ชั้น.....

ใบความรู้ที่ ๐๑

เรื่อง วิธีปฏิบัติตามไตรสิกขา และหลักธรรมโอวาท ๓

วิธีปฏิบัติตามไตรสิกขา

"ศีล" ซึ่งหมายถึงการประพฤติดี ประพฤติถูกต้องตามหลักทั่ว ๆ ไป ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อน มีจำแนกไว้เป็นศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ หรืออื่น ๆ อีก เป็นการปฏิบัติเพื่อความสงบเรียบร้อย ปราศจากโทษขั้นต้น ๆ ทางกาย ทางวาจา ของตน ที่เกี่ยวกับสังคม และส่วนรวม หรือเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นแก่การเป็นอยู่

"สมาธิ" ข้อนี้ได้แก่การบังคับจิตใจของตนเองไว้ให้อยู่ในสภาพที่ จะทำประโยชน์ให้มากที่สุด ตามที่ตนต้องการ ขอให้ตั้งข้อสังเกตความหมายของคำว่า "สมาธิ" ไว้ให้ถูกต้อง โดยมากท่านทั้งหลายย่อมจะได้ฟังมาว่า สมาธินั้นคือจิตที่ตั้งมั่น แน่วแน่เหมือนท่อนไม้ หรือมักว่าเป็นจิตที่สงบ เป็นจิตที่บริสุทธิ์ แต่ลักษณะเพียง ๒ อย่างนั้น ไม่ใช่ความหมายอันแท้จริงของสมาธิ การกล่าวเช่นนี้มีหลักใน พุทธวจนะนั่นเอง ; พระองค์ทรงแสดงลักษณะของจิต ด้วยคำอีกคำหนึ่งซึ่งสำคัญที่สุด คือคำว่า "กมมณีโย" แปลว่า สมควรแก่การทำงาน และคำนี้เป็นคำสุดท้ายที่ทรงแสดง ลักษณะจิตที่เป็นสมาธิ

"ปัญญา" หมายถึงการฝึกฝนอบรม ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจอันถูกต้อง และสมบูรณ์ถึงที่สุดในสิ่งทั้งปวง ตามที่มันเป็นจริง คนเราตามปกติไม่สามารถรู้อะไร ๆ ให้ถูกต้องตามที่เป็นจริงได้ คือมันถูกแต่เพียงตามที่เราเข้าใจเอาเอง หรือตามโลกสมมติ มันจึงไม่ใช่ตามความจริง ด้วยเหตุนี้พุทธศาสนาจึงมีระเบียบปฏิบัติเรียกว่า ปัญญาสิกขานี้ขึ้นอีกส่วนหนึ่ง เป็นส่วนสุดท้ายสำหรับจะได้ฝึกฝนอบรม ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ให้เห็นแจ้งในสิ่งทั้งหลาย ตามที่เป็นจริงโดยสมบูรณ์

วิธีปฏิบัติตามหลักธรรมโอวาท ๓

การปฏิบัติตนตามหลักธรรมโอวาท ๓ ประกอบด้วย ทำความดี ไม่ทำความชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติครอบคลุมคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหมด ย่อมส่งผลให้ชีวิตประสบความสำเร็จ

โอวาท ๓ หมายถึงคำแนะนำคำตักเตือนคำกล่าวสอนโอวาทของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสรุปได้ ๓ ประการคือ

๑. ไม่ทำความชั่ว เช่น ไม่ลักขโมย ไม่ทะเลาะวิวาทกับคน ไม่ทำความชั่ว จิตใจก็แจ่มใส มีความสุขกายสุขใจ
๒. ทำความดี เช่น มีความเมตตาต่อผู้อื่น พุดจาไพเราะอ่อนหวานผู้ที่ทำดีย่อมได้รับผลตอบแทนดี
๓. ทำจิตใจให้ผ่องใส กำจัดสิ่งที่ทำให้จิตใจเศร้าหมองออกไปเช่น ความโลภความโกรธผู้ที่มีจิตใจผ่องใสย่อมพบกับความสุข ความเจริญ

แบบทดสอบหลังเรียน
หน่วยที่ ๓ เด็กไทยใฝ่ดี หน่วยย่อยที่ ๒ ปฏิบัติมาเป็นนิจ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

คำสั่ง : ให้ทำเครื่องหมายกากบาท (x) หน้าคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว

๑) พิธีกรรมที่มีขึ้นเพื่อเป็นแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติของพุทธศาสนิกชน เพื่อแสดงออกถึง ความเชื่อทางพุทธศาสนา หมายถึงข้อใด

ก. ศาสนพิธี	ข. วันสำคัญ
ค. หลักธรรมคำสอน	ง. ศาสนสถาน

๒) ข้อใดเป็นศาสนพิธีในงานมงคล

ก. ทำบุญหน้าศพ ๗ วัน	ข. ทำบุญอุปัชฌ์
ค. ทำบุญอุทิศบาป	ง. อุปสมบท

๓) การนิมนต์พระงานมงคลจะนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์เป็นเลขคู่ ยกเว้นตามข้อใด

ก. งานอุปสมบท	ข. งานวันเกิด
ค. งานมงคลสมรส	ง. งานขึ้นบ้านใหม่

๔) ข้อใดไม่ถูกต้องเกี่ยวกับศาสนพิธีในงานมงคล

- ก. การนิมนต์พระสงฆ์มาใช้คำว่า ขออาราธนาสวดพระพุทธมนต์
- ข. นิมนต์พระมาเป็นจำนวนคู่
- ค. เป็นการทำบุญเกี่ยวกับการตายหรือทำในสิ่งที่คิดว่าร้ายให้กลายเป็นดี
- ง. มีที่มาจากการปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า

๕) ข้อใดเป็นกุศลพิธี

ก. การทำบุญเลี้ยงพระในงานวันเกิด	ข. งานมงคลสมรส
ค. การเวียนเทียน	ง. การทำบุญในงานศพ

๖) ข้อใดไม่ใช่ทานพิธี

ก. ถวายตนเป็นพุทธมามกะ	ข. ถวายสังฆทาน
ค. ถวายผ้าป่า	ง. ถวายสลากภัต

๗) พิธีต่างๆ ไป รวมถึงรัฐพิธีด้วย หมายความว่าถึงข้อใด

ก. ราชพิธี	ข. บุญพิธี
ค. ทานพิธี	ง. ปกิณกะพิธี

๘) ข้อใดคือความหมายของทานพิธี

ก. พิธีบำเพ็ญกุศล

ข. พิธีทำบุญ

ค. พิธีถวายทาน

ง. พิธีเบ็ดเตล็ด

๙) พิธีว่าด้วยการบำเพ็ญกุศล เช่น การรักษาอุโบสถศีล จัดอยู่ในศาสนพิธีข้อใด

ก. กุศลพิธี

ข. บุญพิธี

ค. ทานพิธี

ง. ปกิณกะพิธี

๑๐) กุศลพิธีข้อใดที่พุทธศาสนิกชนนิยมปฏิบัติในตอนเย็นของวันมาฆบูชา

ก. พิธีกรรมถือนิสสัย

ข. พิธีเข้าพรรษา

ค. พิธีทำวัตรสวดมนต์

ง. พิธีเวียนเทียน

หน่วยย่อยที่ ๓
พวจิตแจ่มใส

แบบทดสอบก่อนเรียน

หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ หน่วยที่ ๓ เด็กไทยไฟดีหน่วยย่อยที่ ๓ พาจิตแจ่มใส

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับอักษรหน้าคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

<p>๑. ข้อใดแสดงถึงการมีปัญญา</p> <p>ก. สอบได้ที่หนึ่ง</p> <p>ข. สอนเพื่อนทำการบ้าน</p> <p>ค. ทำงานเสร็จเร็วกว่าคนอื่น</p> <p>ง. คิดไตร่ตรองในการแก้ปัญหา</p>	<p>๖. จุดมุ่งหมายของการฝึกสมาธิคือข้อใด</p> <p>ก. มีความสนุกสนาน</p> <p>ข. มีสุขภาพแข็งแรง</p> <p>ค. มีจิตใจแน่วแน่มั่นคง</p> <p>ง. ให้เรียนเก่ง</p>
<p>๒. การทำให้ไม่ลืมตัว ไม่เผลอตัว เป็นผลมาจากการปฏิบัติตามหลักธรรมข้อใด</p> <p>ก. สติ</p> <p>ข. สมาธิ</p> <p>ค. ปัญญา</p> <p>ง. สติ - สัมปชัญญะ</p>	<p>๗. ดอกมะลิกลิ่นหอม เป็นการรับรู้อารมณ์ด้วยสิ่งใด</p> <p>ก. ตา</p> <p>ข. หู</p> <p>ค. ลิ้น</p> <p>ง. จมูก</p>
<p>๓. สถานที่ใดเหมาะสำหรับการฝึกสมาธิ</p> <p>ก. สถานที่มีเสียงเพลงเบาๆ</p> <p>ข. สถานที่มีกลิ่นดอกไม้หอม</p> <p>ค. สถานที่ที่สงบสงัด</p> <p>ง. สถานที่โล่งกว้าง</p>	<p>๘. ข้อใดไม่ใช่แนวทางในการพัฒนาปัญญา</p> <p>ก. ฟังมาก</p> <p>ข. ทำมาก</p> <p>ค. คิดมาก</p> <p>ง. เทียบมาก</p>
<p>๔. ผู้ที่มีสติ มีลักษณะอย่างไร</p> <p>ก. คิดให้รอบคอบก่อนลงมือทำ</p> <p>ข. ตัดสินใจทำงานอย่างรวดเร็ว</p> <p>ค. คิดเรื่องอื่นขณะครูสอน</p> <p>ง. ลุกขึ้นไปเหลาดินสอขณะครูสอน</p>	<p>๙. การฝึกสมาธิมีประโยชน์ต่อการเรียนอย่างไร</p> <p>ก. จิตใจสงบ</p> <p>ข. หน้าตาผ่องใส</p> <p>ค. มีความจำดีขึ้น</p> <p>ง. อารมณ์มั่นคง</p>
<p>๕. ก่อนฝึกนั่งสมาธิต้องทำสิ่งใดเป็นอันดับแรก</p> <p>ก. แม่เมตตา</p> <p>ข. สมาทานศีล</p> <p>ค. ไหว้พระสวดมนต์</p> <p>ง. กล่าวคำอธิษฐาน</p>	<p>๑๐. บุคคลในข้อใดกำลังขาดสติ</p> <p>ก. แต่งใจจดจ่ออยู่กับการอ่านหนังสือ</p> <p>ข. ฟังกำลังคุยโทรศัพท์ขณะข้ามถนน</p> <p>ค. ดำกำลังจดบันทึกความรู้จากการอ่าน</p> <p>ง. สัมรู้ตัวว่ากำลังลงบันได</p>

ใบงานที่ ๐๑

คำชี้แจง นักเรียนดูภาพ แล้วอภิปรายร่วมกันถึงสาเหตุและผลที่จะเกิดขึ้น

สาเหตุของการกระทำในภาพ คือ.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ผลที่อาจจะเกิดขึ้น คือ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๒

คำชี้แจง นักเรียนเขียนอธิบายตามหัวข้อที่กำหนด

๑. ความหมายของสติสัมปชัญญะ สมาธิและปัญญา พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

สติสัมปชัญญะ

.....

.....

.....

.....

สมาธิ

.....

.....

.....

.....

ปัญญา

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบความรู้ที่ ๑

ความหมายของสติ สัมปชัญญะ สมาธิ และปัญญา

สติสัมปชัญญะ เป็นลักษณะอาการของจิตของเรา แบ่งเป็น ๒ ประการ คือ สติ และ สัมปชัญญะ

สติ คือ ความนึกได้ระลึกได้การระลึกสิ่งๆที่ ทำเช่นนักเรียนมีหน้าที่เรียนก็ต้องตั้งใจศึกษาเล่าเรียน

สัมปชัญญะ คือ การรู้ตัวว่ากระทำอะไรอยู่

สมาธิ คือ ความตั้งมั่นของจิตสงบมั่นคงไม่วอกแวก

ปัญญา คือ ความรอบรู้ หรือชาญฉลาดในสิ่งต่างๆเช่นนักเรียนเรียนวิชาที่เรียนอย่างชาญฉลาด

สติสัมปชัญญะสมาธิและปัญญามีประโยชน์ทำให้เราผู้ฝึกปฏิบัติมีความจำแม่น และมีสติรู้ตัวอยู่กับการเรียนการศึกษายู่ตลอดเวลาการมีสติดี สัมปชัญญะมั่นคง จะทำให้เกิดสมาธิตั้งมั่นทำให้คิดทำพูดในสิ่งที่ถูกต้อง ทำให้ไม่ลืมตัวไม่เผลอตัวใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญสิ่งต่าง ๆ ได้จนก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

ใบความรู้ที่ ๐๑

การนั่งสมาธิด้วยวิธีง่าย ๆ

ในยุคที่เต็มไปด้วยความเร่งรีบ การแข่งขัน และความวุ่นวายมากมาย ทำให้ใครหลายคนหันหน้าเข้าหาธรรมะ และเลือกพักผ่อนจิตใจตัวเองด้วยการนั่งสมาธิ ซึ่งเป็นเรื่องง่าย ๆ ที่ใครก็สามารถทำได้ ทำให้ทุกวันนี้ไม่เพียงคนรุ่นพ่อรุ่นแม่ หรือปู่ย่าตายาย เท่านั้น แต่หนุ่มสาวคนรุ่นใหม่ ก็หันมาฝึกนั่งสมาธิกันมากขึ้นด้วยวิธีการนั่งสมาธิด้วยวิธีง่าย ๆ สามารถทำดังนี้

1. จัดท่าทางให้ถูกต้อง

จริงอยู่ว่าใคร ๆ ก็นั่งขัดสมาธิ เพื่อนั่งสมาธิได้ แต่การนั่งที่ถูกต้อง คือ คุณต้องแน่ใจว่าคุณนั่งตัวตรง หัวตรง นั่นเพราะร่างกายของเราสัมพันธ์กับจิตใจ หากคุณนั่งตัวงอแล้วละก็ จิตใจของคุณก็จะล่องลอยไป ไม่อยู่กับเนื้อกับตัว แต่ไม่ต้องนั่งเกร็งมาก ให้นั่งเหมือนเรากำลังผ่อนคลายดีที่สุด

2. เปิดตานั่งสมาธิ

บางครั้งการนั่งสมาธิ ไม่จำเป็นต้องหลับตาเสมอไป สามารถเปิดตาไว้ แต่ปรับระดับสายตาดูหิ้งมองต่ำลง โดยกำหนดจุดให้เพ่งรวบรวมสมาธิไว้ เพราะบางคนเมื่อปิดตาแล้วกลับรู้สึกฟุ้งซ่าน ในหัวสมองเต็มไปด้วยเรื่องราวต่าง ๆ อย่งไรก็ตาม ก็ขึ้นอยู่กับแต่ละคนว่าวิธีใดทำแล้วได้ผลมากกว่ากัน

3. กำหนดรู้ลมหายใจ

การกำหนดลมหายใจเข้า-ออก เป็นการกำหนดที่ตั้งของสติ เพื่อให้จิตเรายู่กับสิ่งที่เรานั่งอยู่ในปัจจุบัน ไม่ฟุ้งซ่านไปเรื่องอื่น ๆ แต่เราไม่จำเป็นต้องไปบังคับการหายใจ แค่ปล่อยให้มันเป็นไปตามธรรมชาติ

4. นับลมหายใจเข้า-ออก

การนับลมหายใจเข้าออก เป็นวิธีปฏิบัติสมาธิมาตั้งแต่โบราณ โดยเมื่อหายใจออกก็ให้เริ่มนับหนึ่งใจ ต่อไปก็เป็นสองสามสี่ตามลำดับ แต่เมื่อไหร่ก็ตามที่รู้สึกว่าคุณคิดของเรา กำลังล่องลอยออกไปที่อื่น ให้กลับมาตั้งต้นนับหนึ่งใหม่อีกครั้ง เพื่อให้หัวใจกลับมาที่เดิม

5. ควบคุมความคิดไม่ให้เข้ามารบกวน

เมื่อรู้สึกว่กำลังมีความคิดเข้ามารบกวนจิตใจ ค่อย ๆ ขจัดความคิดเหล่านี้ออกไป โดยหันมาสนใจกับการกำหนดลมหายใจ อย่าพยายามหยุดความคิดในทันที เพราะมันจะทำให้ฟุ้งซ่านและไม่สามารถกลับเข้าสู่สมาธิได้อีก

6. กำจัดอารมณ์ให้หมดสิ้น

มันเป็นการยากที่จะนั่งสมาธิในขณะที่จิตเต็มไปด้วยอารมณ์ เพราะอารมณ์จะทำให้เกิดเรื่องราวต่าง ๆ ในจิตใจ โดยเฉพาะอารมณ์โกรธ กลัว เสียใจ ซึ่งไม่ได้ทำให้อยู่กับปัจจุบัน หรืออยู่กับสิ่งที่ เป็นในตอนนี้นี้เลย ให้จัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นนี้โดยกำหนดลมหายใจไปที่ความรู้สึกของร่างกายที่ควบคุมอารมณ์ส่วนนั้น เพราะจะทำให้ไม่คิดถึงเรื่องราวที่ทำให้กลัว หรือโกรธอีก แต่หันมาเพ่งกับสิ่งที่ เป็นอยู่ในขณะนี้แทน

7. ความเจ็บปวดเกิดแห่งความสงบ

การนั่งสมาธิควรจะนั่งในที่เงียบ ๆ เพื่อทำจิตให้ว่าง ไม่ใส่ใจถึงบุคคล เสียง หรือสิ่งอื่นที่อยู่โดยรอบ เพราะความเจ็บปวดจะนำมาซึ่งความสงบเยือกเย็น และความรู้สึกมั่นคง เมื่อไหร่ก็ตามที่ความเจ็บปวดภายนอกและภายในประสานกันได้ ก็จะสามารถรู้สึกได้พักกายพักใจ ผ่อนคลายจากความคิดที่รบกวนอยู่ตลอดเวลา

8. เวลาในการนั่งสมาธิ

เมื่อเริ่มต้นนั่งสมาธิใหม่ ๆ อาจจะลองนั่งก่อนประมาณสัก 10 นาที และจึงค่อย ๆ เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนรู้สึกว่จิตเริ่มนิ่งมากขึ้น แต่อย่าบังคับตัวเองให้นั่งนานเกินไปหากยังไม่พร้อม ทั้งนี้ ระยะเวลาที่เหมาะสม คือประมาณ 25 นาที เพราะเป็นระยะเวลาที่ไม่ทำให้รู้สึกปวดเมื่อยร่างกายเกินไปจนรบกวนสมาธิได้

9. สถานที่ในการนั่งสมาธิ

สถานที่และบรรยากาศก็ช่วยให้ทำสมาธิได้ดีขึ้น ซึ่งการนั่งสมาธิในห้องพระจะช่วยให้จิตใจสงบและรู้สึกเป็นสมาธิมาก หรืออาจจะวางสิ่งเล็ก ๆ ที่ชอบ หรือช่วยให้รู้สึกผ่อนคลายไว้รอบ ๆ ที่นั่งสมาธิก็ได้

10. มีความสุขไปกับการนั่งสมาธิ

คนเราหากทำอะไรแล้วมีความสุข เราก็จะทำมันได้ดี และรู้สึกอยากทำต่อไป ในการนั่งสมาธิก็เช่นกัน หากมีความสุขในการนั่งสมาธิ ก็จะรู้สึกผ่อนคลายสบายตัว และอยากจะทำต่อไป จนสามารถทำเป็นกิจวัตรที่ทำทุกวันได้

ที่มา <https://health.kapook.com/view26826.html>

ใบงานที่ ๐๑

ประโยชน์ของการนั่งสมาธิอย่างมีสติ

คำชี้แจง นักเรียนบอกประโยชน์ของการนั่งสมาธิอย่างมีสติที่มีต่อการเรียน พร้อมกับตกแต่ง
ชิ้นงานให้สวยงาม

ใบงานที่ ๐๑

ประโยชน์ของการนั่งสมาธิ

๑. **ได้รับพลังบุญมาก** การนั่งสมาธิถือเป็นบุญใหญ่ ส่งผลช่วยให้เรามีความทุกข์น้อยลง เช่น เมื่อเรามีความทุกข์มากในระดับขั้นที่เราอาจจะต้องร้องไห้ พลังบุญจากการนั่งสมาธิจะช่วยให้เรามีความทุกข์น้อยลงได้ โดยอาจไม่ถึงกับต้องร้องไห้
๒. **วาระจิตอยู่ในระดับที่สูงขึ้น** สภาวะจิตสูงขึ้น หมายความว่า มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น เช่น กล้าพูด กล้าคิด กล้าทำ (ในสิ่งที่ถูกต้องตามหลักศีลธรรม) มากขึ้น
๓. **ภาวะผู้นำเพิ่มสูงขึ้น** การนั่งสมาธิจะทำให้มีจิตใจหนักแน่นมากขึ้น
๔. **มีสติสัมปชัญญะมากขึ้น** คือ รู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลาที่กำลังทำอะไร มีความรอบคอบมากขึ้น คิดก่อนทำมากขึ้น ทำงานไม่ผิดพลาด ไม่ประมาท
๕. **มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ปกป้องคุ้มครองมาก** เจ้ากรรมนายเวรทำอะไรเราไม่ได้ หลังจากนั่งสมาธิแล้วให้ถวายบุญกุศลให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย รวมถึงอุทิศบุญกุศลให้เจ้ากรรมนายเวร สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย เช่น พระพุทธเจ้า หลวงพ่อโสธร หลวงปู่ทวด หลวงปู่โต สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปกป้องคุ้มครองดูแลข้าพเจ้า นำจิตมาไว้ที่ล้นปี แล้วนี้ถวายบุญกุศลแต่สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้น ท่านจะปกป้องคุ้มครองเราให้พ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ การงานสิ่งใดที่คิดไม่ออก สิ่งศักดิ์สิทธิ์จะดลบันดาลใจให้เราคิดออก สิ่งศักดิ์สิทธิ์จะคอยติดตามตัวเราไปทุกหนทาง เพื่อปกป้องคุ้มครองเรา
๖. **เรียนเก่งขึ้น** สามารถเข้าใจการเรียนวิชาต่าง ๆ มากขึ้น เพราะการมีสมาธิที่ดีในการเรียน ทำให้จิตไม่ฟุ้งซ่านคิดเรื่องไร้สาระต่าง ๆ มีสติปัญญาเฉียบแหลมมากขึ้น ส่งผลให้การเรียนดียิ่งขึ้น
๗. **มีกระบวนการคิดที่เป็นระบบมากขึ้น** สามารถเรียงลำดับการคิดได้อย่างเป็นระเบียบ สิ่งใดมาก่อนหลัง จัดลำดับความสำคัญ ว่าสิ่งใดควรจะทำก่อน สามารถคิดแก้ปัญหาหรือสิ่งต่าง ๆ ออกได้โดยใช้เวลาไม่นาน
๘. **พูดภาษาต่างประเทศได้** คนที่คิดว่าเราพูดภาษาอังกฤษไม่ได้เลย ภาษาเป็นเรื่องที่ยากเหลือเกิน การนั่งสมาธิสามารถช่วยได้ ทำให้เรามีสติ คิดออกได้มากขึ้น มีกระบวนการคิดที่ดีขึ้น รวมถึงการกล้าคิด กล้าพูด จนเราสามารถพูดภาษาต่างประเทศได้
๙. **ฝึกขันติบารมี** การนั่งสมาธิต้องใช้ความอดทนในเรื่องทุกขเวทนา อาจต้องมีการปวดเมื่อยตามร่างกายบ้าง คันตรงนู้นตรงนี้บ้าง การนั่งสมาธิเป็นการฝึกความอดทนที่ดีเยี่ยม

๑๐. พ้นจากวิบากกรรม กรรมในอดีตชาติ กรรมในปัจจุบันชาติ ย่อมหมุนเวียนเป็นกงกรรม กงเกวียน กลับมาตามสนองเราอยู่เรื่อยไป การนั่งสมาธิสามารถช่วยให้พ้นวิบากกรรมได้ หรือลดวิบากกรรมให้เบาบางลง ทำให้ชีวิตเรามีความทุกข์น้อยลง และมีความสุขมากขึ้น แต่เราเคยทำกรรมสิ่งใดแล้ว กรรมสิ่งนั้นไม่สามารถลบล้างได้ แม้ว่าเราจะทำบุญมากแค่ไหนก็ตาม ก่อนการนั่งสมาธิควรสวดมนตร์ระลึกถึงพระพุทธเจ้าและเดินจงกรม เพื่อเป็นพื้นฐานไปสู่การนั่งสมาธิที่ดีขึ้น การนั่งสมาธิให้กำหนดจิต พุท - โธ หรือ ยุบหนอ - พองหนอ หรืออย่างไรก็ได้แล้วแต่เรากำหนดจิตที่ท่อง อย่าคิดฟุ้งซ่าน เพราะจะไม่ได้ผล

<https://www.dek-d.com/board/view/1364719/>

ใบงานที่ ๐๑

คำชี้แจง นักเรียนเขียนแผนผังความคิดบอกประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการมีสมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการคิด

สมาชิกกลุ่ม

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบความรู้ที่ ๐๑

เรื่อง สมာธิในการฟัง การอ่าน การคิดการถาม การเขียน และการคิด

สมาธิ คือ การสำรวมใจให้มั่นคง ไม่วอกแวกนักเรียนหากมีสมาธิใน

การเรียนจะทำให้มีสมาธิ และพัฒนาปัญญาไปสู่การเรียนรู้ได้ซึ่งการพัฒนาการฟัง การอ่านการคิด การถาม การเขียน สามารถฝึกได้ดังนี้

การฟัง ตั้งใจฟังอย่างสงบ จับใจให้ได้ใจความว่าเป็นเรื่องอะไร เกิดขึ้นที่ไหน มีใครเกี่ยวข้องบ้าง มีประโยชน์อย่างไร เชื่อได้หรือไม่ ข้อมูลนี้ต้องสืบค้นหาได้ที่ไหน

การอ่าน ทำใจให้สงบ มีความตั้งใจใคร่รู้ มีสมาธิในการอ่าน ตั้งใจอ่าน รู้ให้ได้ว่าอ่านเรื่องอะไร มีประโยชน์อย่างไร เชื่อได้หรือไม่ ค้นหาหลักฐานความจริงได้ที่ไหน

การคิด คิดไตร่ตรองในสิ่งที่ฟังมา หรือ อ่านมาแล้วว่า มีประโยชน์ หรือ มีโทษ แยกแยะหาเหตุผล และข้อเท็จจริง ควรตัดสินใจเชื่อหรือไม่

การถาม เมื่อไม่เข้าใจ หรือ สงสัย ในสิ่งที่ตนฟัง หรือ สิ่งที่ตนอ่าน ให้ถามครู หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นๆ ด้วยคำพูดที่สุภาพ

การเขียน จดบันทึก หรือ เขียน สิ่งที่ได้จากการรับฟัง การอ่าน การถาม และการติดตามเรื่องราว เพื่อเก็บไว้เป็นข้อมูลสำหรับการเรียนรู้ต่อไป

ประโยชน์ของการฝึก จะทำให้นักเรียนพัฒนาการคิด การอ่าน การเขียน การถาม อย่างเป็นระบบ สามารถพัฒนาสติปัญญาและได้ความรู้ของตนอย่างเต็มที่ ทำให้เกิดความมั่นใจในตนเอง มีบุคลิกภาพที่งดงาม

แบบทดสอบหลังเรียน

หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ หน่วยที่ ๓ เด็กไทยใฝ่ดีหน่วยย่อยที่ ๓ พาจิตแจ่มใส
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทั้อักษรหน้าคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

<p>๑. ข้อใดแสดงถึงการมีปัญญา</p> <p>ก. สอบได้ที่หนึ่ง</p> <p>ข. สอนเพื่อนทำการบ้าน</p> <p>ค. ทำงานเสร็จเร็วกว่าคนอื่น</p> <p>ง. คิดไตร่ตรองในการแก้ปัญหา</p>	<p>๖. จุดมุ่งหมายของการฝึกสมาธิคือข้อใด</p> <p>ก. มีความสนุกสนาน</p> <p>ข. มีสุขภาพแข็งแรง</p> <p>ค. มีจิตใจแน่วแน่มั่นคง</p> <p>ง. ให้เรียนเก่ง</p>
<p>๒. การทำให้ไม่ลืมตัว ไม่เผลอตัว เป็นผลมาจาก</p> <p>การปฏิบัติตามหลักธรรมข้อใด</p> <p>ก. สติ</p> <p>ข. สมาธิ</p> <p>ค. ปัญญา</p> <p>ง. สติ - สัมปชัญญะ</p>	<p>๗. ดอกมะลิกลิ่นหอม เป็นการรับรู้อารมณ์</p> <p>ด้วยสิ่งใด</p> <p>ก. ตา</p> <p>ข. หู</p> <p>ค. ลิ้น</p> <p>ง. จมูก</p>
<p>๓. สถานที่ใดเหมาะสำหรับการฝึกสมาธิ</p> <p>ก. สถานที่ที่มีเสียงเพลงเบาๆ</p> <p>ข. สถานที่ที่มีกลิ่นดอกไม้หอม</p> <p>ค. สถานที่ที่สงบสงัด</p> <p>ง. สถานที่โล่งกว้าง</p>	<p>๘. ข้อใดไม่ใช่แนวทางในการพัฒนาปัญญา</p> <p>ก. ฟังมาก</p> <p>ข. ทำมาก</p> <p>ค. คิดมาก</p> <p>ง. เห็นมาก</p>
<p>๔. ผู้ที่มีสติ มีลักษณะอย่างไร</p> <p>ก. คิดให้รอบคอบก่อนลงมือทำ</p> <p>ข. ตัดสินใจทำงานอย่างรวดเร็ว</p> <p>ค. คิดเรื่องอื่นขณะครูสอน</p> <p>ง. ลุกขึ้นไปเหลาดินสอขณะครูสอน</p>	<p>๙. การฝึกสมาธิมีประโยชน์ต่อการเรียนอย่างไร</p> <p>ก. จิตใจสงบ</p> <p>ข. หน้าตาผ่องใส</p> <p>ค. มีความจำดีขึ้น</p> <p>ง. อารมณ์มั่นคง</p>
<p>๕. ก่อนฝึกนั่งสมาธิต้องทำสิ่งใดเป็นอันดับแรก</p> <p>ก. แผ่เมตตา</p> <p>ข. สมาทานศีล</p> <p>ค. ไหว้พระสวดมนต์</p> <p>ง. กล่าวคำอธิษฐาน</p>	<p>๑๐. บุคคลในข้อใดกำลังขาดสติ</p> <p>ก. แต่งใจจดจ่ออยู่กับการอ่านหนังสือ</p> <p>ข. พากำลังคุยโทรศัพท์ขณะข้ามถนน</p> <p>ค. ดำกำลังจดบันทึกความรู้จากการอ่าน</p> <p>ง. สัมรู้ตัวที่กำลังลงบันได</p>

แบบทดสอบก่อนเรียน
หน่วยที่ ๕ โลกสวยด้วยมือเรา หน่วยย่อยที่ ๑ รอบตัวน่ารู้
ชั้นประถมศึกษาปีที่๔

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อความที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว

๑. ลักษณะทางกายภาพของจังหวัดทางภาคเหนือมีลักษณะอย่างไร
ก. มีลักษณะเป็นที่ราบสูง ข. มีลักษณะเป็นภูเขาที่มีราบระหว่างภูเขา
ค. มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม ง. มีลักษณะเป็นชายฝั่งทะเล

๒. จากภาพเป็นลักษณะทางกายภาพของจังหวัดทางภาคใด

- ก. ภาคกลาง ข. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ค. ภาคเหนือ ง. ภาคใต้

๓. ข้อใดไม่จัดเป็นลักษณะทางกายภาพ

- ก. แร่ธาตุ ข. อากาศ
ค. บ้านเรือน ง. ป่าไม้

๔. สัญลักษณ์ ในแผนที่หมายถึงอะไร

- ก. ถนน ข. ภูเขา
ค. แม่น้ำ ง. ทางรถไฟ

๕. สัญลักษณ์ที่แสดงแหล่งน้ำส่วนใหญ่จะใช้สีอะไร

- ก. ดำ ข. ฟ้า
ค. เหลือง ง. น้ำตาล

๖. สีต่างๆ ที่มีอยู่ในแผนที่เป็นส่วนหนึ่งของอะไร

- ก. ทิศทาง ข. สัญลักษณ์
ค. มาตราส่วน ง. พิกัดทางภูมิศาสตร์

๗. ข้อใดไม่ใช่ ประโยชน์ของแผนที่

- ก. เห็นส่วนต่างๆ ของผิวโลก ข. เดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ได้
ค. ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นผิวดิน ง. ศึกษาสภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัด

๘. ลูกโลกต่างจากแผนที่อย่างไร

ก. สีสวยกว่า ข. ขนาดเล็กกว่า

ค. ราคาแพงกว่า ง. เป็นวัตถุทรงกลม

๙. เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่จะบอกถึงความแตกต่างกันทั้งทางด้านภูมิศาสตร์กายภาพพืชพรรณ
ธรรมชาติที่จะเปลี่ยนไปตามฤดูกาล คือเครื่องมือในข้อใด

ก. ภาพถ่ายทางอากาศ

ข. แผนที่รัฐกิจ

ค. ภาพถ่ายดาวเทียม

ง. ลูกโลกจำลอง

๑๐. เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ใดที่ใช้คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าในการบันทึกข้อมูล

ก. ภาพถ่ายทางอากาศ

ข. แผนที่รัฐกิจ

ค. ภาพถ่ายดาวเทียม

ง. ลูกโลกจำลอง

ใบงานที่ ๐๑
ลักษณะทางกายภาพของจังหวัด

- คำชี้แจง ๑. วาดภาพลักษณะทางกายภาพที่สำคัญในท้องถิ่นอำเภอและระบายสีภาพให้สวยงาม
๒. เขียนสรุปลักษณะทางกายภาพที่สำคัญในท้องถิ่น
๓. นำเสนอผลงานหน้าชั้น

ลักษณะทางกายภาพที่สำคัญในท้องถิ่นอำเภอ

.....
.....
.....
.....
.....

สมาชิก

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๒
ลักษณะทางกายที่สำคัญ

- คำชี้แจง ๑. ให้นักเรียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้ศึกษาจากใบความรู้ที่ ๑
๒. จัดทำแผนผังความคิด
๓. นำเสนอผลงานหน้าชั้น

สมาชิก

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๓

รายงานลักษณะทางกายภาพ

คำชี้แจง

๑. ให้นักเรียนไปศึกษาและสำรวจลักษณะทางกายภาพในท้องถิ่นของนักเรียนโดยการสังเกต สัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่น หรือค้นคว้าจากหนังสือเรียนและจัดทำเป็นรายงานพร้อมวาดภาพแผนที่ของท้องถิ่นประกอบให้สวยงาม

๒. จัดทำเป็นรายงาน

๓. นำเสนอรายงาน

ใบความรู้สำหรับนักเรียน
หน่วยย่อยที่ ๑ รอบตัวน่ารู้
เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ

ลักษณะทางกายภาพหมายถึง สิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวเรา สามารถมองเห็น
จับต้องสัมผัสได้ มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของชีวิตเป็นอย่างยิ่ง เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเอง
ตามธรรมชาติ ได้แก่ ดิน หิน แร่ธาตุ ป่าไม้ อากาศ ซึ่งเราควรเรียนรู้ถึงความสำคัญ ชนิด
ประโยชน์ ตลอดจนรู้จักใช้และดูแลรักษา เพื่อให้คงสภาพที่ดีสามารถใช้ประโยชน์ได้นาน ๆ
เป็นปฏิสัมพันธ์ในทางที่ดีและเหมาะสม แต่บางท้องถิ่นมักเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มาจาก
ความมั่งคั่ง หรือนำมาใช้มากเกินไป ไม่รู้จักดูแลรักษา จึงเกิดมลพิษที่มีผลเสียหายอย่าง
รุนแรงต่อความเป็นอยู่ของชีวิต เป็นปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ดี มีปัญหาตามมา ดังนั้นเราต้อง
ตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและร่วมมือร่วมใจในการใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้ง
ช่วยกันดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่สำคัญ

ภาพลักษณะทางกายภาพ

ภาพลักษณะทางกายภาพ

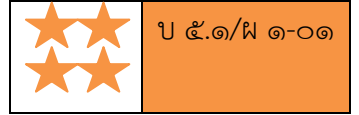

เพลง กลางดง

(สร้อย) กลางดงพงป่าเขาลำเนาไพรไกลสังคม
ไร้ทุกข์สนุกสนานสำราญกันได้เต็มที
เย็นย่ำตะวันรอน รอน
ค่ำลงเราพบกันพร้อมหน้า
การงานนั้นเราทำ
เสร็จงานเราสุขสันต์

ดินแดนรื่นรมย์แสนชื่นชมมีเสรี
พวกเราชาวถิ่นนี้ล้วนมีไมตรีต่อกัน
เราได้พักผ่อนสำราญอุรา
แล้วมาสนุกด้วยกัน
ตราตรำเพียงไหนไม่หวน
ร้องเพลงบรรเลงกล่อมใจ (สร้อย)

ใบงานที่ ๐๑
การจัดทำแผนที่

คำชี้แจง๑. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มดูแผนที่ประเทศไทยและค้นหาจังหวัดของตนเองว่าอยู่ภาคไหน
ของประเทศไทยและอภิปรายร่วมกัน

๒. ศึกษาใบความรู้เรื่อง ความสัมพันธ์ของทรัพยากรธรรมชาติกับท้องถิ่น

๓. วาดภาพแผนที่จังหวัดของตนเองที่แสดงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในจังหวัด
พร้อมระบายสีให้สวยงาม

๔. ตัวแทนออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

สมาชิกกลุ่ม ๑ ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๒ ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๓ ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๔ ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๒
กายภาพน่ารู้

- คำชี้แจง ๑. ให้นักเรียนค้นหาข้อมูลจากแผนที่กายภาพของจังหวัดตนเอง
จากหนังสือแผนที่ต่างๆ
๒. บันทึกชื่อของแหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญ

แบบบันทึกแหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญของจังหวัด

จังหวัด.....

แหล่งทรัพยากรที่สำคัญ

ทรัพยากรน้ำได้แก่.....

.....

ทรัพยากรป่าไม้ได้แก่.....

.....

.....

.....

สถานที่สำคัญ

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้แก่.....

.....

.....

.....

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้แก่.....

.....

.....

.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

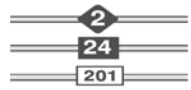
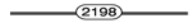

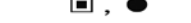

ใบความรู้สำหรับนักเรียน เรื่อง แผนที่และสัญลักษณ์บนแผนที่

ความหมายของแผนที่

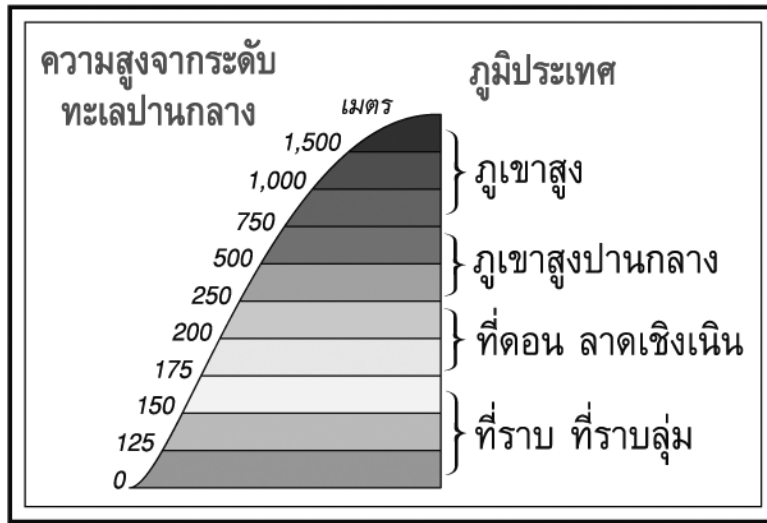
แผนที่ (Map) หมายถึง การแสดงลักษณะพื้นผิวโลกลงบนแผ่นราบ โดยการย่อส่วนและการใช้สัญลักษณ์ไม่ว่าเครื่องหมายหรือสี แทนสิ่งต่าง ๆ บนพื้นผิวโลก แผนที่จึงต่างจากลูกโลกและแผนผัง

เครื่องหมายแผนที่ คือ เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่ใช้แทนสิ่งต่าง ๆ บนพื้นพิภพ ที่เกิดขึ้นเองและตามธรรมชาติ นอกจากเครื่องหมายแล้ว เรายังใช้สีเป็นการแสดงลักษณะภูมิประเทศอีกด้วย คือ

๑. สีดำ หมายถึง ภูมิประเทศสำคัญทางวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคาร สุสาน วัด สถานที่ราชการต่าง ๆ เป็นต้น
๒. สีน้ำเงิน หมายถึง ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นน้ำ เช่น ทะเล แม่น้ำ หนอง บึง เป็นต้น
๓. สีน้ำตาล หมายถึง ลักษณะภูมิประเทศที่มีความสูงโดยทั่วไป เช่น เส้นชั้นความสูง
๔. สีเขียว หมายถึง พืชพันธุ์ไม้ต่าง ๆ เช่น ป่า สวน ไร่
๕. สีแดง หมายถึง ถนนสายหลัก พื้นที่ย่านชุมชนหนาแน่น และลักษณะภูมิประเทศสำคัญ

	เขตประเทศ
	เขตจังหวัด
	เขตอำเภอ
	} ถนนสายหลัก
	
	ทางรถไฟ
	แม่น้ำ, ลำคลอง, ห้วย
	อ่างเก็บน้ำ
	ที่ตั้งจังหวัด, ที่ตั้งอำเภอ
	ยอดเขาสำคัญ
	สนามบินภายในประเทศ
	ที่ตั้งอุทยานแห่งชาติ
	วัด, พระธาตุ, กู่หรือปราสาท
	น้ำตก, แก่ง, ถ้ำ
	สถานที่สำคัญ
	แหล่งหัตถกรรมทอผ้า
	แหล่งเครื่องปั้นดินเผา

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนสิ่งต่างๆในแผนที่

สีเขียวแทนภูมิประเทศที่ราบ
สีเหลืองแทนภูมิประเทศที่ดอน
สีน้ำตาลแทนภูมิประเทศภูเขา เป็นต้น

ลักษณะของสิ่งที่แสดงปรากฏบนแผนที่ประกอบด้วย

1. ลักษณะของสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ทะเล มหาสมุทร ทะเลสาบ แม่น้ำ ภูเขา ที่ราบ ที่ราบสูง เกาะ เป็นต้น
2. ลักษณะของสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น เส้นกั้นอาณาเขต เมือง หมู่บ้าน สถานที่ราชการ ศาสนสถาน เส้นทางคมนาคม พื้นที่เกษตรกรรม เป็นต้น

องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. **ชื่อแผนที่** เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับให้ผู้ใช้ได้ทราบว่า เป็นแผนที่เรื่องอะไร แสดงรายละเอียดอะไรบ้าง เพื่อให้ผู้ใช้ได้อย่างถูกต้อง และตรงความต้องการ เช่น แผนที่ประเทศไทยแสดงเนื้อที่ป่าไม้ แผนที่ประเทศไทยแสดงการแบ่งภาคและเขตจังหวัด เป็นต้น
2. **ขอบกระดาษ** แผนที่ทุกชนิดจะมีขอบกระดาษ ซึ่งเป็นขอบเขตของพื้นที่ในภูมิประเทศที่แสดงบนแผนที่ แผ่นนั้นมักจะแสดงด้วยเส้นขนานเพื่อแสดงตำแหน่งละติจูดกับเส้นเมริเดียนเพื่อแสดงตำแหน่งลองจิจูด และจะแสดงตัวเลขเพื่อบอกค่าพิกัดภูมิศาสตร์ของตำแหน่งต่าง ๆ
3. **ทิศทาง** มีความสำคัญต่อการค้นหาตำแหน่งที่ตั้งของสิ่งต่าง ๆ โดยในสมัยโบราณใช้วิธีดูทิศทางตามการขึ้นและตกของดวงอาทิตย์ในเวลากลางวัน และการดูทิศทางของดาวเหนือในเวลา กลางคืน ในแผนที่จะต้องมีภาพเข็มทิศหรือลูกศรชี้ไปทางทิศเหนือเสมอ ถ้าหากแผนที่ใดไม่ได้กำหนดภาพเข็มทิศหรือลูกศรไว้ก็ให้เข้าใจว่าด้านบนของแผนที่คือทิศเหนือ

๔. **สัญลักษณ์** เป็นเครื่องหมายที่ใช้แทนสิ่งต่าง ๆ ในภูมิประเทศจริง เพื่อช่วยให้ผู้ใช้สามารถอ่านและแปลความหมายจากแผนที่ได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ในแผนที่จะต้องมีคำอธิบายสัญลักษณ์ประกอบไว้ด้วยเสมอ

๕. **มาตราส่วน** เป็นอัตราส่วนระหว่างระยะทางที่ย่อส่วนมาลงในแผนที่กับระยะทางจริงใน ภูมิประเทศ มาตราส่วนช่วยให้ผู้ใช้ทราบว่าแผนที่นั้น ๆ ย่อส่วนมาจากสภาพในภูมิประเทศจริง ในอัตราส่วนเท่าใด การเขียนมาตราส่วนเขียนได้หลายวิธี เช่น ๕๐,๐๐๐ หรือ ๑/๕๐,๐๐๐ หรือ

๑ : ๕๐,๐๐๐ การคำนวณระยะทางบนแผนที่

$$\text{คำนวณได้จากสูตร : มาตราส่วนของแผนที่} = \frac{\text{ระยะบนแผนที่}}{\text{ระยะในภูมิประเทศ}}$$

๖. **เส้นโค้งแผนที่** เป็นระบบของเส้นขนานและเส้นเมริเดียน ที่สร้างขึ้นเพื่อกำหนดตำแหน่งพิกัดภูมิศาสตร์ให้เป็นมาตรฐานไว้ใช้อ้างอิงร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วย

- **เส้นขนาน** เป็นเส้นสมมติที่ลากจากทิศตะวันออก สร้างขึ้นจากการวัดมุมเริ่มจากเส้นศูนย์สูตรซึ่งมีค่ามุม ๐ องศา ไปยังขั้วโลกทั้งสองด้านๆ ละไม่เกิน ๙๐ องศา เส้นขนานที่สำคัญประกอบด้วย

พิกัดภูมิศาสตร์เป็นระบบที่บ่งบอกตำแหน่งที่ตั้งอยู่จุดตำแหน่งต่าง ๆ บนพื้นผิวโลก โดยอาศัยโครงข่ายของเส้นโครงแผนที่ซึ่งประกอบด้วยเส้นเมริเดียนกับเส้นขนานตัดกันเป็น “จุด”

๑. **ละติจูด (Latitude)** เป็นค่าของระยะทางเชิงมุม โดยนับ ๐ องศา จากเส้นศูนย์สูตรไป ทางเหนือหรือใต้จนถึง ๙๐ องศาที่ขั้วโลกทั้งสอง
๒. **ลองจิจูด (Longitude)** เป็นค่าของระยะทางเชิงมุม โดยนับ ๐ องศา จากเส้นเมริเดียนไป ทางทิศตะวันออกและทิศตะวันตกจนถึง ๑๘๐ องศา

ปัจจุบันการบ่งบอกจุดตำแหน่งบนพื้นผิวโลก สามารถทราบได้ง่ายและถูกต้อง โดยใช้จีพีเอส เครื่องมือกำหนดตำแหน่งบนพื้นผิวโลก (GPS : Global Positioning System) มีขนาดเล็กพกพาได้สะดวก และให้ข้อมูลตำแหน่งบนพื้นผิวโลกได้ตรงกับความเป็นจริง

ความสำคัญและประโยชน์ของแผนที่

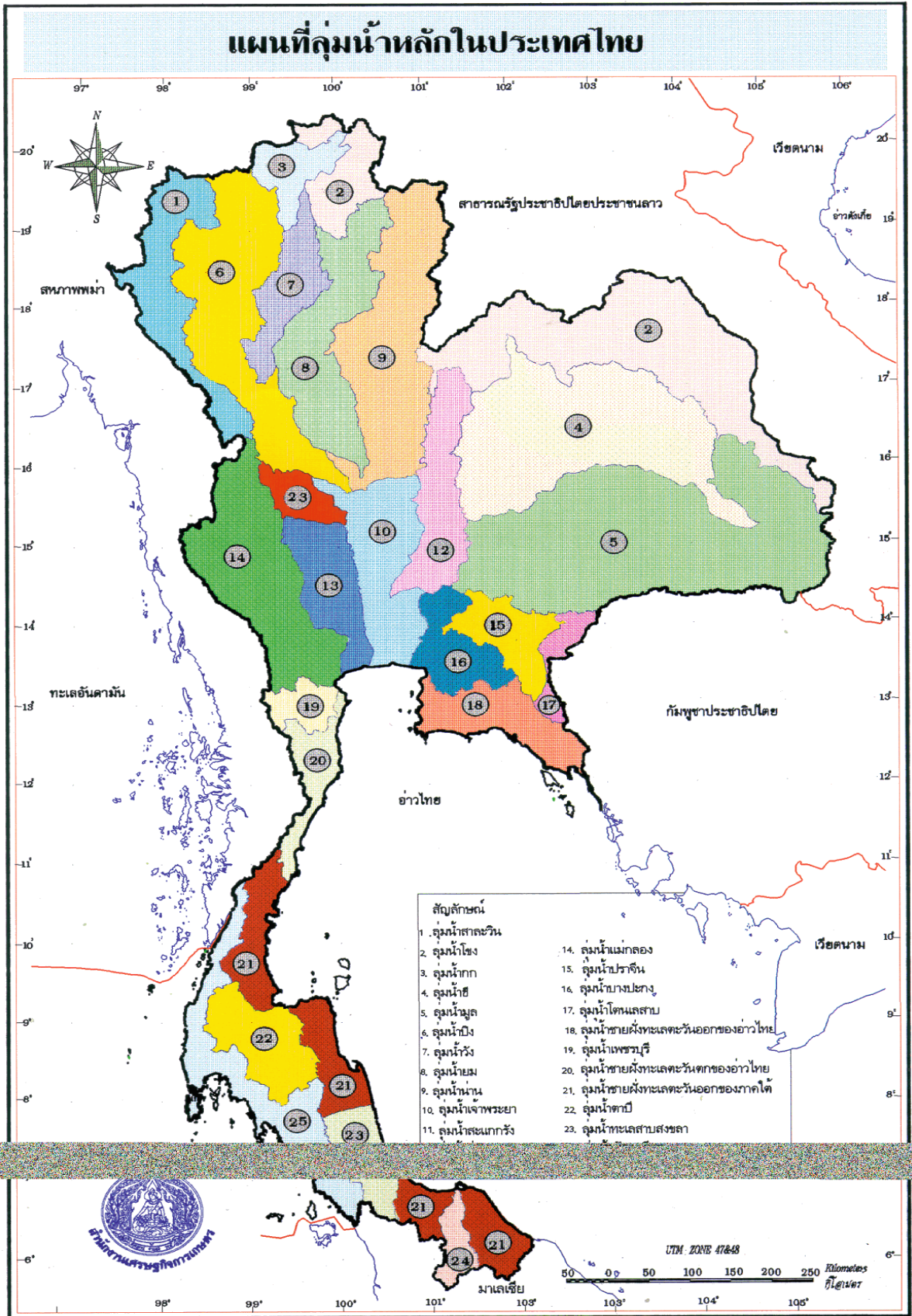
ความสำคัญ

๑. ทำให้ทราบลักษณะทางธรรมชาติของพื้นผิวโลก รวมทั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจบนพื้นผิวโลก
๒. ทำให้ทราบข้อมูล สถิติต่าง ๆ เพื่อการเปรียบเทียบ การพัฒนาการวางแผนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งด้านยุทธศาสตร์

ประโยชน์ของแผนที่

๑. ประโยชน์ในการศึกษาลักษณะภูมิประเทศ แผนที่จะทำให้ผู้ศึกษาทราบว่าพื้นที่ใดมีลักษณะภูมิประเทศแบบใดบ้าง
๒. ประโยชน์ต่อการศึกษาธรณีวิทยา เพื่อให้ทราบความเป็นมาของแหล่งทรัพยากร ดิน หิน แร่ธาตุ
๓. ประโยชน์ด้านสมุทรศาสตร์และการประมง เพื่อให้ทราบสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเล
๔. ประโยชน์ด้านทรัพยากรน้ำ รู้ข้อมูลเกี่ยวกับแม่น้ำและการไหล อ่างเก็บน้ำ ระบบการชลประทาน
๕. ประโยชน์ด้านป่าไม้ เพื่อให้ทราบคุณลักษณะของป่าไม้และการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่า
๖. ประโยชน์ด้านการใช้ที่ดิน เพื่อให้ทราบปัจจัยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านต่าง ๆ
๗. ประโยชน์ด้านการเกษตร การเกษตรมีผลต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อรู้ว่าบริเวณใดควรพัฒนา
๘. ประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรบริเวณต่าง ๆ
๙. ประโยชน์ในการวางผังเมือง เพื่อใช้ข้อมูลทางธรรมชาติในการจัดวางผังเมืองให้เหมาะสม
๑๐. ประโยชน์ต่อการศึกษาโบราณคดี เพื่อค้นหาแหล่งชุมชนโบราณและความรู้อื่น ๆ
๑๑. ประโยชน์ด้านอุทุนิยมวิทยา เพื่อประโยชน์ในการเพาะปลูก อุตสาหกรรม ประมง การป้องกันอุทกภัย

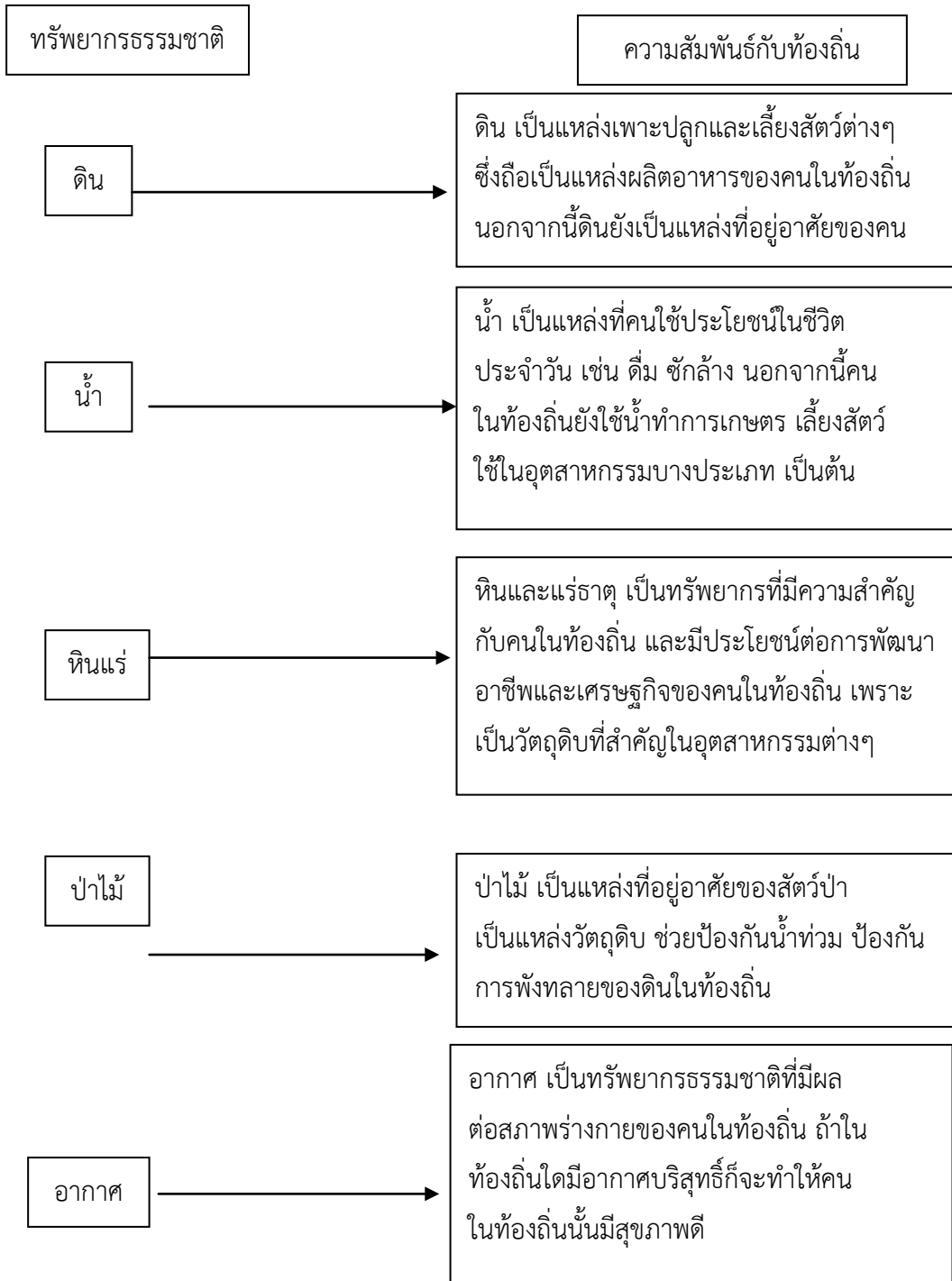
แผนที่แสดงลุ่มน้ำ

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

เรื่อง ความสัมพันธ์ของทรัพยากรธรรมชาติกับท้องถิ่น

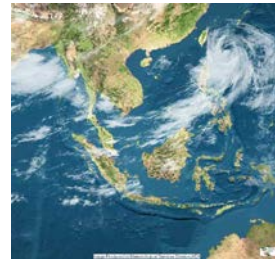
ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้นๆ เพราะสามารถสนองความต้องการของคนในด้านต่างๆ โดยนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ทรัพยากรธรรมชาติจึงมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ

ใบงานที่ ๐๑
เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์น่ารู้

- คำชี้แจง** ๑. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ศึกษาใบความรู้ เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์
๒. ให้นักเรียนบันทึกข้อมูล

๓. ส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

ชื่อเครื่องมือ.....

ชื่อเครื่องมือ.....

บอกข้อมูลจากเครื่องมือมาพอสังเขป

บอกข้อมูลจากเครื่องมือมาพอสังเขป

.....
.....

.....
.....

ชื่อเครื่องมือ.....

ชื่อเครื่องมือ.....

บอกข้อมูลจากเครื่องมือมาพอสังเขป

บอกข้อมูลจากเครื่องมือมาพอสังเขป

.....
.....

.....
.....

สมาชิกกลุ่ม

- ๑ ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๒ ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๓ ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๔ ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๒
เรื่อง ลักษณะของแผนที่

คำชี้แจง จับคู่ประเภทแผนที่ให้ตรงกับลักษณะการใช้

แผนที่ทั่วไป	☐	☐	แสดงอาคารบ้านพัก และตัวเมือง
แผนที่โฉนดที่ดิน	☐	☐	แสดงถนนสายสำคัญ
แผนที่ผังเมือง	☐	☐	แสดงรายการทางสถิติต่างๆ
แผนที่ทางหลวง	☐	☐	แสดงเขตอุตสาหกรรมเกษตรกรรม อื่นๆ
แผนที่เศรษฐกิจ	☐	☐	แสดงเขตปกครองและพรมแดน
แผนที่รัฐกิจ	☐	☐	นิยมใช้สีแสดงความแตกต่าง
แผนที่การใช้ที่ดิน	☐	☐	แสดงระยะขอบเขตที่ดิน
แผนที่สถิติ	☐	☐	เป็นรากฐานในการทำแผนที่อื่นๆ
แผนที่เฉพาะเรื่อง	☐	☐	แสดงอาณาเขตสมัยต่างๆ ชาติพันธุ์
แผนที่ทรวดทรง	☐	☐	เพื่อโฆษณา และนิทรรศการต่างๆ
แผนที่เพื่อนิเทศ	☐	☐	แสดงเรื่องต่างๆ
แผนที่ประวัติศาสตร์	☐	☐	แสดงรูปร่างผิวพื้นพิภพสูงต่ำอย่างไร

สมาชิก

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๓
เครื่องมือภูมิศาสตร์

คำชี้แจง๑. ให้นักเรียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้ศึกษาเรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์

๒. เขียนแผนผังความคิดตามหัวข้อข้อดังนี้

- ☺ ประเภทเครื่องมือทางภูมิศาสตร์
- ☺ ความสำคัญของเครื่องมือศาสตร์
- ☺ ประโยชน์จากเครื่องมือทางภูมิศาสตร์

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบความรู้สำหรับนักเรียน เครื่องมือทางภูมิศาสตร์

๑. **แผนที่** คือภาพของสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงรายละเอียดที่ปรากฏอยู่บนพื้นผิวโลก ทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์ปรุงแต่งขึ้น โดยแสดงบนพื้นผิวที่แบนราบ เปรียบเสมือนการมองดูลักษณะภูมิประเทศบนผิวโลกลงมาจากเบื้องบน โดยการย่อขนาดให้เล็กลง และใช้เครื่องหมายกับสัญลักษณ์แทนของจริงในภูมิประเทศต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการบันทึกข้อมูลของสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่บนผิวโลก

(ที่มา: [http://ecurriculum.mv.ac.th/social/...](http://ecurriculum.mv.ac.th/social/))

ความสำคัญของแผนที่

แผนที่ที่มีความสำคัญ คือ เป็นเครื่องช่วยในการดำเนินงานหรือประกอบกิจการต่าง ๆ มนุษย์รู้จักใช้แผนที่มาตั้งแต่โบราณ ประโยชน์ของแผนที่ในสมัยนั้น คือ ใช้เป็นเครื่องแสดงเส้นทางเดิน

ถิ่นที่อยู่อาศัย แหล่งอาหารในทางภูมิศาสตร์ถือว่าแผนที่เป็นศูนย์รวมข้อมูลทางภูมิศาสตร์ มีความสำคัญต่อการศึกษาข้อมูลเพื่อประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางการเมือง ปัจจุบันแผนที่ถูกนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างกว้างขวางตามความเจริญก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีจากการที่จำนวนประชากรเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว ความจำเป็นในการวางผังเมืองให้เหมาะสมกับการขยายตัวของชุมชนและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจึงเพิ่มขึ้นแผนที่จึงมีความสำคัญต่อการนำข้อมูลไปคิดวิเคราะห์เพื่อหาศักยภาพภูมิประเทศภูมิอากาศตลอดจนทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ชนิดของแผนที่

การแบ่งประเภทของแผนที่ แบ่งออกเป็น ๓ประเภทใหญ่คือ

๑. แผนที่แบบแบนราบ ได้แก่แผนที่ที่แสดงรายละเอียดทั่วไปของพื้นผิวพิภพในทางราบให้ประโยชน์ในทางด้านการแสดงตำแหน่งและการหาระยะทางในทางราบ
๒. แผนที่ภูมิประเทศได้แก่ แผนที่ซึ่งแสดงรายละเอียดทั่วไปรวมทั้งลักษณะสูงต่ำของภูมิประเทศ ซึ่งอาจเป็นแผนที่ที่มีมาตราส่วนใหญ่และปานกลางแต่เสียเวลาแรงงานในการจัดทำมาก
๓. แผนที่ภาพถ่าย เป็นแผนที่ ที่ทำจากภาพถ่ายทางอากาศ ซึ่งอาจได้เป็นสีหรือภาพขาวดำก็ได้แล้วนำมาจัดในลักษณะของโมแซค ซึ่งมีโครงสร้างพิภพศาสตร์ทางภูมิศาสตร์และรายละเอียดประจำของระวาง แผนที่ที่มีประโยชน์มาก สามารถจัดทำได้อย่างรวดเร็ว

การแบ่งแผนที่ตามลักษณะการใช้งาน เป็น ๑๒ ชนิด

๑. แผนที่ทั่วไป เป็นรากฐานในการทำแผนที่อื่นๆ
๒. แผนที่ชนิดที่ดินแสดงระยะขอบเขตที่ดิน
๓. แผนที่ผังเมือง แสดงอาคารบ้านพัก และตัวเมือง
๔. แผนที่ทางหลวง แสดงถนนสายสำคัญ
๕. แผนที่เศรษฐกิจ แสดงเขตอุตสาหกรรมเกษตรกรรม อื่นๆ
๖. แผนที่สถิติ แสดงรายการทางสถิติต่างๆ
๗. แผนที่การใช้ที่ดิน นิยมใช้สีแสดงความแตกต่าง
๘. แผนที่รัฐกิจ แสดงเขตปกครองและพรมแดน
๙. แผนที่ประวัติศาสตร์ แสดงอาณาเขตสมัยต่างๆ ชาติพันธุ์
๑๐. แผนที่เพื่อนิเทศ เพื่อโฆษณา และนิทรรศการต่างๆ
๑๑. แผนที่เฉพาะเรื่อง แสดงเรื่องต่างๆ
๑๒. แผนที่ทรวดทรง แสดงรูปร่างผิวพื้นพิภพสูงต่ำอย่างไร

๒. ลูกโลกจำลอง

ลูกโลกจำลอง คือเครื่องมือทางภูมิศาสตร์
อย่างหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายแผนที่แต่เป็นรูปทรงกลม
ลูกโลกจำลองแสดงถึงขอบเขตที่ตั้งของพื้นดินที่เป็นทวีป
และเกาะต่าง ๆ ขอบเขตของพื้นน้ำที่เป็นทะเลและ
มหาสมุทร ลูกโลกจำลองจะตั้งอยู่บนฐานแกนของลูกโลก
จะเอียงยี่สิบสามเศษหนึ่งส่วนสององศา นอกจากจะแสดง
ที่ตั้งและขอบเขตของพื้นที่บนพื้นโลกแล้ว ลูกโลกยังแสดง
ถึงการหมุนรอบตัวเองของโลก ทำให้เกิดกลางวันกลางคืน

และการหมุนรอบดวงอาทิตย์ของโลกที่ทำให้เกิดฤดูต่าง ๆ ซึ่งทำให้เข้าใจยิ่งขึ้น

๓. ภาพถ่ายทางอากาศหมายถึงรูปถ่ายของภูมิประเทศที่ได้จากการถ่ายรูปโดยนำกล้องถ่ายรูปขึ้นไปกับอากาศยานแล้วเปิดหน้ากล้องปล่อยให้แสงสะท้อนจากสิ่งทั้งหลายที่ปรากฏอยู่เบื้องล่างเข้าสู่เลนส์กล้องถ่ายรูป และผ่านกรรมวิธีล้างและอัดภาพจะได้รูปถ่ายที่มีภาพของรายละเอียดอยู่บนพื้นผิวภูมิประเทศ ความเข้มของสิ่งต่างๆในรูปถ่ายทางอากาศ จะบอกถึงความแตกต่างกันทั้งทางด้านภูมิศาสตร์ กายภาพพืชพรรณธรรมชาติ และก็จะเปลี่ยนไปตามฤดูกาล

๔. ภาพถ่ายจากดาวเทียม หมายถึงภาพถ่ายที่ได้จากการบันทึกข้อมูลของดาวเทียม ด้วยอุปกรณ์บันทึกข้อมูล ด้วยการใช้คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าเป็นสื่อบันทึกข้อมูลในลักษณะของช่วงคลื่นข้อมูลที่ได้ จากภาพถ่ายดาวเทียมจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ในหลาย ๆ สาขา เช่น ลักษณะภูมิประเทศ ธรณีวิทยาการเกษตร สิ่งแวดล้อม การวางผังเมือง โบราณคดี อุตุนิยมวิทยา การแก้ไขแผนที่และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

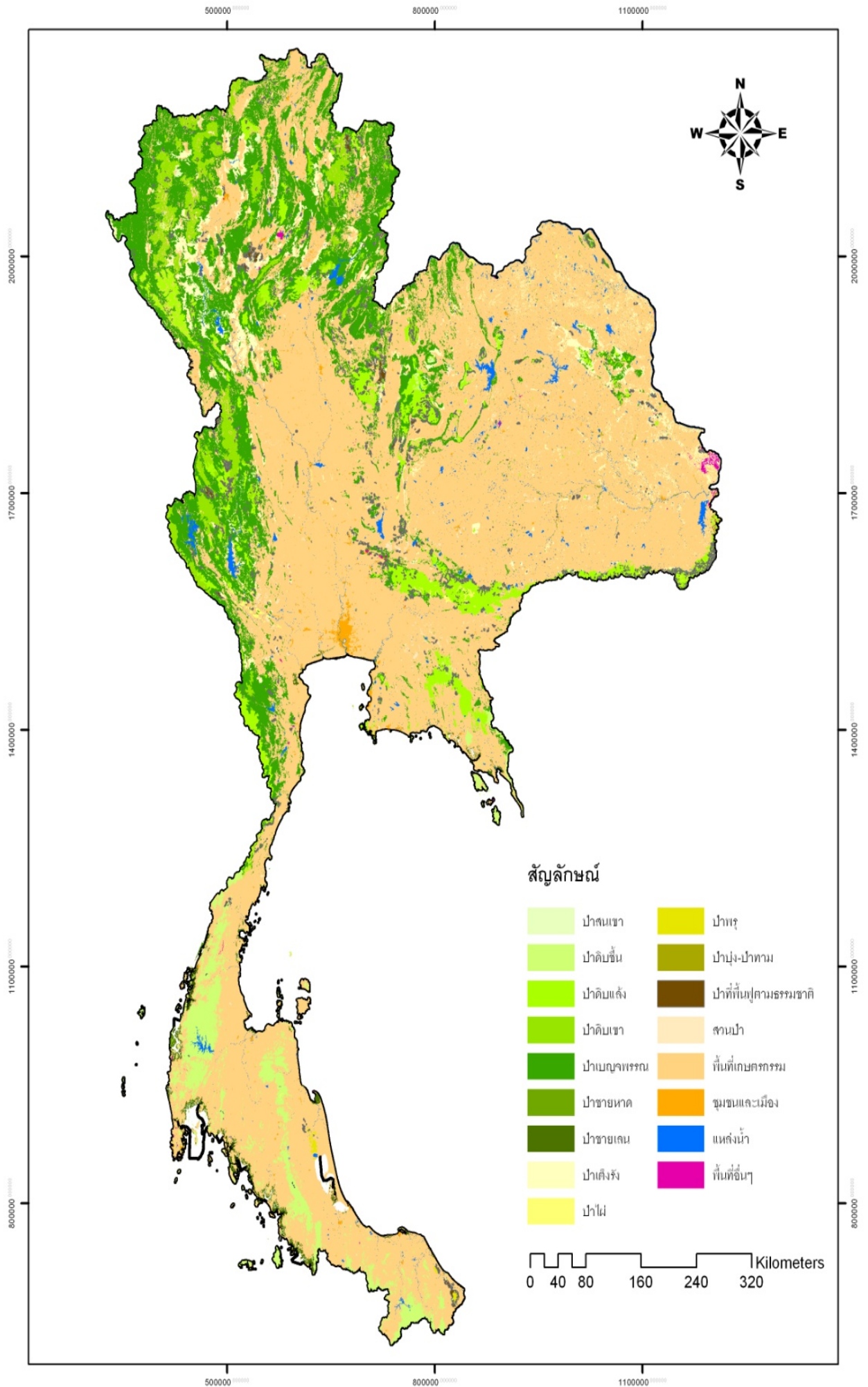

ตัวอย่างแผนที่ชนิดต่าง ๆ

แผนที่ลักษณะภูมิประเทศแสดงบริเวณน้ำท่วม วันที่ 6-24 ตุลาคม 2549 และวันที่ 4 พฤศจิกายน 2549 โดยใช้ข้อมูลดาวเทียม RADASAT

แบบทดสอบก่อนเรียน

หน่วยที่ ๕ โลกสวยด้วยมือเรา หน่วยย่อยที่ ๒ มองดูธรรมชาติ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อความที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นทะเล มีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพของคนตามข้อใด

ก. ทำสวน

ข. เลี้ยงสัตว์

ค. ทำประมง

ง. ปลูกพืชเมืองหนาว

๒. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสภาพอากาศแห้งแล้ง ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ทำให้เกิดประเพณีใด

ก. แห่นางแมว

ข. แข่งเรือยาว

ค. ตักบาตรดอกไม้ม

ง. แห่เทียนพรรษา

๓. ทรัพยากรธรรมชาติชนิดใด ทำให้ผู้คนตั้งถิ่นฐานทำอาชีพเกษตรกรรม

ก. ดิน

ข. น้ำ

ค. ดินกับน้ำ

ง. ดินกับป่าไม้

๔. การทำลายป่าชายเลน มีผลกระทบต่อทรัพยากรใดมากที่สุด

ก. ดิน

ข. น้ำ

ค. สัตว์ป่า

ง. สัตว์น้ำ

๕. กาแล เป็นลักษณะเฉพาะของบ้านในจังหวัดทางภาคใด

ก. ภาคใต้

ข. ภาคเหนือ

ค. ภาคกลาง

ง. ภาคตะวันออก

๖. ข้อใดเป็นลักษณะทางกายภาพในจังหวัดของทางภาคกลาง

ก. เป็นเขตภูเขาสูง

ข. เป็นเขตที่ราบลุ่ม

ค. เป็นเขตที่ราบสูง

ง. เป็นเขตที่ราบชายฝั่ง

๗. ข้อดีของลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขา คือข้อใด

ก. มีสภาพภูมิอากาศ แปรปรวน

ข. มีประชากรตั้งถิ่นฐานอยู่มาก

ค. มีการคมนาคมที่สะดวกสบาย

ง. เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ

๘. ภาคใดเหมาะแก่การเพาะปลูกมากที่สุด

ก. ภาคใต้

ข. ภาคกลาง

ค. ภาคเหนือ

ง. ภาคอีสาน

๙. ข้อใดไม่ใช่แม่น้ำที่อยู่ในภาคตะวันตก

ก. แม่น้ำปาย

ข. แม่น้ำกุยบุรี

ค. แม่น้ำแม่กลอง

ง. แม่น้ำเพชรบุรี

๑๐. คนในชนบทส่วนมากประกอบอาชีพใด

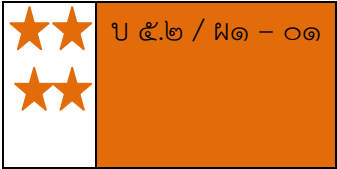
ก. รับจ้าง

ข. บริการ

ค. ค้าขาย

ง. เพาะปลูก

ใบงานที่ ๐๑
ลักษณะภูมิลักษณะ

คำชี้แจง

๑. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๕ - ๖ คน แล้วศึกษาใบความรู้ เรื่อง ภูมิลักษณะ
ของภาคต่างๆ

๒. ให้นักเรียนตอบคำถามที่กำหนดต่อไปนี้

๓. นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

๑. ลักษณะภูมิลักษณะของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะอย่างไร

.....
.....

๒. ลักษณะภูมิลักษณะของภาคใต้และภาคเหนือ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

๓. แหล่งน้ำที่สำคัญในภาคเหนือ มีอะไรบ้าง

.....
.....

๔. ลักษณะภูมิลักษณะของภูมิภาคใด ที่มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

.....
.....

สมาชิก

- ๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๒
จับคู่ลักษณะภูมิลักษณะ

☆☆ บ ๕.๒ / ฝ๑ - ๐๒
☆☆

คำชี้แจง ให้นักเรียนโยงเส้นจับคู่ภูมิภาคให้ตรงกับรูปภาพลักษณะภูมิลักษณะของภาคนั้น

ภาค

ลักษณะภูมิลักษณะ

เหนือ

ตะวันออกเฉียงเหนือ

ตะวันออก

ตะวันตก

กลาง

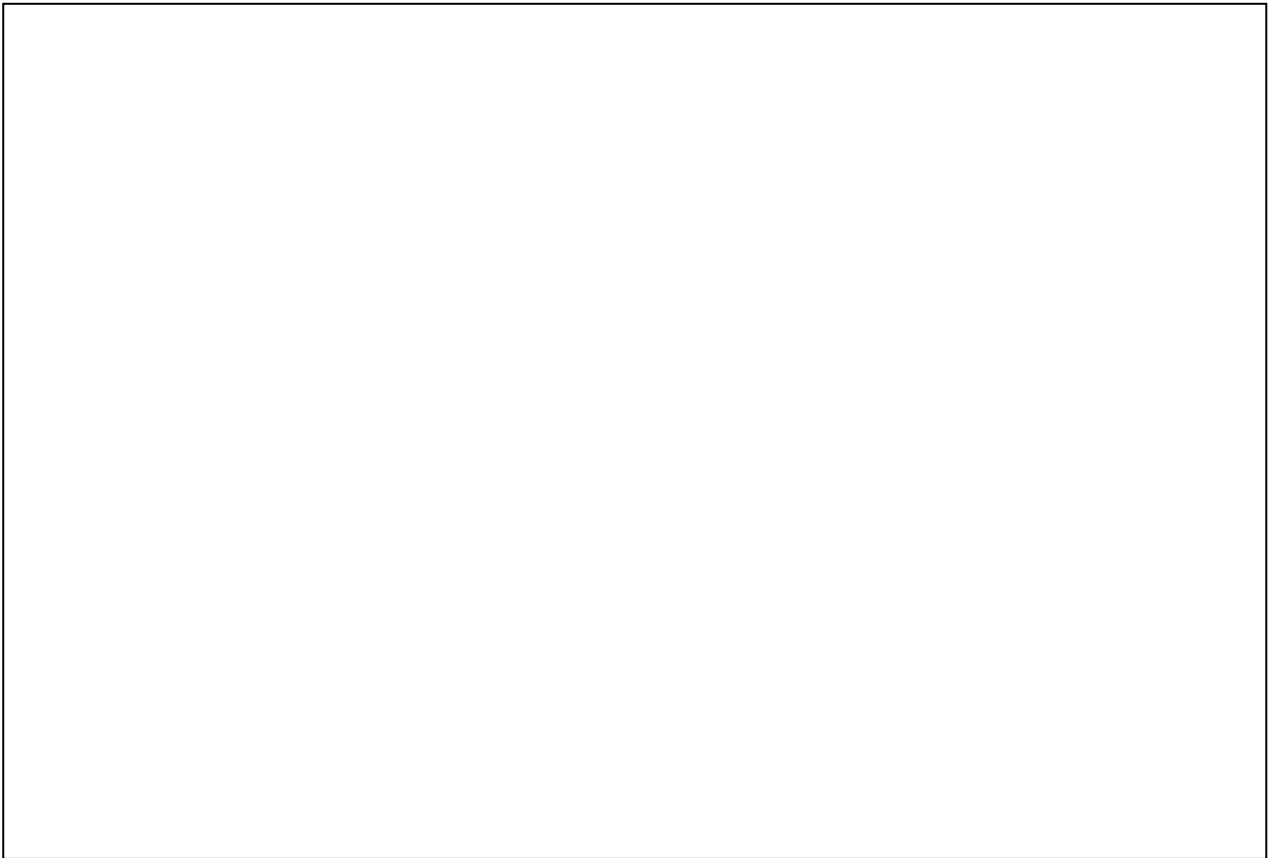

ใต้

ใบงานที่ ๐๓
ลักษณะภูมิประเทศที่ฉันชอบ

- คำชี้แจง ๑. ให้นักเรียนวาดภาพลักษณะภูมิลักษณะที่นักเรียนชอบและประทับใจ
๒. เขียนบรรยายใต้ภาพ พร้อมบอกเหตุผลที่ชอบ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

ลักษณะภูมิลักษณะจังหวัดในภูมิภาค

ความหมายของภูมิลักษณะ

ภูมิลักษณะ ในพจนานุกรมศัพท์ธรณีวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ระบุตรงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Topography โดยราชบัณฑิตยสถาน อธิบายความหมายของภูมิลักษณะไว้ว่า

“ภูมิลักษณะ : สภาพทั่ว ๆ ไปของผิวโลก ซึ่งประกอบด้วยสิ่งที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติและที่มนุษย์ดัดแปลงขึ้น อันได้แก่ ความสูงต่ำของผิวโลก ทางน้ำและแหล่งน้ำ ถนน เมือง เป็นต้น สิ่งที่อยู่บน

ผิวโลกแต่ละอย่างเป็นต้นว่า ภูเขา หรือหุบเขาก็เรียกว่า ภูมิลักษณะ”

ลักษณะสภาพทางภูมิศาสตร์ของภาคต่าง ๆ

สภาพทางภูมิศาสตร์ในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยมีลักษณะแตกต่างกัน ดังนี้

๑. ภาคเหนือ

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นเขตภูเขาและที่ราบระหว่างภูเขา มีป่าไม้มาก จึงเป็นแหล่งกำเนิดของแม่น้ำที่สำคัญหลายสาย เช่น แม่น้ำปิง วัง ยม น่าน ทิวเขาที่สำคัญในภาคเหนือ ได้แก่ ทิวเขาแดนลาว ซึ่งกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับพม่า ตั้งแต่จังหวัดเชียงใหม่ถึงจังหวัดแม่ฮ่องสอน ทิวเขาถนนธงชัย เป็นทิวเขาที่ต่อจากทิวเขาแดนลาวทอดลงไปทางใต้ กั้นพรมแดนระหว่างไทยกับพม่า ตั้งแต่เขตจังหวัดตากถึงจังหวัดกาญจนบุรี ทิวเขาผีปันน้ำอยู่ทางตอนกลางของภาคเหนือ ทิวเขาหลวงพระบางกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับลาว

ลักษณะภูมิอากาศ เนื่องจากภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงสลับกับแอ่งหุบเขา ทำให้ในฤดูหนาวมีอากาศหนาวจัด ส่วนในฤดูร้อนจะมีอุณหภูมิค่อนข้างสูง เพราะอยู่ไกลจากทะเล

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบสูง มีทิวเขาเป็นขอบอยู่ทางด้านตะวันตกและด้านใต้ ทำให้ทางตะวันตกเป็นที่ราบสูงชันและลาดเอียงมาทางตะวันออก มีพรมแดนติดต่อกับประเทศลาวและกัมพูชา ทิวเขาที่สำคัญ คือ ทิวเขาเพชรบูรณ์และทิวเขาดงพญาเย็น ซึ่งกั้นระหว่างภาคกลางกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทิวเขาสันกำแพงและทิวเขาพนมดงรัก กั้นอาณาเขตระหว่างไทยกับกัมพูชาและลาว พื้นดินส่วนใหญ่เป็นดินปนทราย ไม่อุ้มน้ำ จึงทำให้ภาคนี้แห้งแล้ง ไม่เหมาะกับการเพาะปลูก แม่น้ำในภาคนี้ส่วนใหญ่ไหลลงสู่แม่น้ำโขง เช่น แม่น้ำชี แม่น้ำมูล เป็นต้น

บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำจึงทำให้เกษตรกรรมได้เป็นบริเวณกว้าง

ลักษณะภูมิอากาศ ฤดูหนาวอากาศหนาวจัด ฤดูร้อนจะร้อนจัดและแห้งแล้ง ฤดูฝนมักจะพบปัญหาฝนทิ้งช่วงอยู่เสมอ บางพื้นที่มีฤเขากันฝนไว้จึงทำให้ฝนตกน้อย

๓. ภาคกลาง

ลักษณะภูมิประเทศ ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มที่เกิดจากการทับถมของเศษหิน เศษดิน

กรวด ทราย และตะกอน มีแม่น้ำสำคัญไหลผ่านหลายสาย เช่น แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำสะแกกรัง แม่น้ำลพบุรี แม่น้ำป่าสัก เป็นต้น จึงทำให้พื้นดินบริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์ จึงเหมาะแก่การทำเกษตรกรรม

ลักษณะภูมิอากาศ ในฤดูฝนมีฝนตกชุก ฤดูหนาวจะไม่หนาวเย็นเท่าภาคเหนือ หรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนในฤดูร้อนอากาศจะไม่ร้อนจัด เพราะมีลมทะเลช่วย

๔. ภาคตะวันออก

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นทิวเขา มีที่ราบลูกฟูกสลับกับเนินเขาเตี้ย ๆ และชายฝั่งทะเลที่มีความสวยงาม มีแม่น้ำไหลผ่านจากด้านเหนือไปใต้ เช่น แม่น้ำจันทบุรี แม่น้ำระยอง เป็นต้น

ลักษณะภูมิอากาศ มีอากาศค่อนข้างร้อน ฝนตกชุก แต่ได้รับอิทธิพลของลมทะเล จึงทำให้อากาศในฤดูร้อนไม่ร้อนจัด และอากาศในฤดูหนาวไม่หนาวจัด แต่จะมีอากาศเย็นสบาย

๕. ภาคตะวันตก

ลักษณะภูมิประเทศ ทางด้านตะวันตกเป็นทิวเขาสลับกับหุบเขาแคบ ๆ และลาดต่ำสู่ทางด้านตะวันออก ทิวเขาสำคัญ คือ ทิวเขาถนนธงชัย ทิวเขาตะนาวศรี และแม่น้ำสาละวิน

กั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับพม่า แม่น้ำสายสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำแม่กลอง ซึ่งรับน้ำจากแม่น้ำแควใหญ่ และแม่น้ำแควน้อย

ลักษณะภูมิอากาศ ทางตอนเหนือของภาคมีอากาศร้อนอบอ้าว ทางตอนใต้จะไม่ร้อนจัด เพราะมีลมมรสุมพัดผ่าน มีฝนตกชุก ฤดูหนาวทางตอนบนของภาคอากาศจะหนาว แต่ทางตอนล่างของภาคอากาศจะไม่หนาวมาก

๖. ภาคใต้

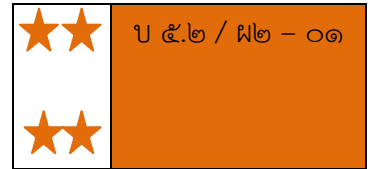
ลักษณะภูมิประเทศ เป็นชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย และชายฝั่งด้านทะเลอันดามัน มีทิวเขาอยู่ทางตอนกลางและมีที่ราบทางตะวันออกและทางตะวันตก ทิวเขาที่สำคัญคือ ทิวเขาภูเก็ต ทิวเขานครศรีธรรมราชและทิวเขาสันกาลาศีรี ซึ่งกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย แม่น้ำทางภาคใต้จะเป็นแม่น้ำสายสั้น ๆ เช่น แม่น้ำตาปี แม่น้ำปัตตานี เป็นต้น

ภาคใต้เป็นภาคที่มีชายฝั่งทะเลยาวที่สุดในประเทศไทย

ลักษณะภูมิอากาศ เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศมีทะเลขนานทั้ง 2 ด้าน ทำให้ได้รับลมทะเล มีความชุ่มชื้น ฝนตกชุกตลอดปี มีฤดูที่เด่นชัดเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูฝนและฤดูร้อน ส่วนฤดูร้อนอากาศไม่ร้อนจัด เพราะได้รับลมทะเลจากทั้งสองฝั่งทะเล

http://www.trueplookpanya.com/new/cms_detail/knowledge/2๑๑2-๐๐/

ใบงานที่ ๐๑
เรียนรู้ภูมิศาสตร์

คำชี้แจง

- ๑. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๓ - ๔ คน ศึกษาใบความรู้ เรื่อง ความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายภาพและลักษณะทางสังคมในในจังหวัดทางภูมิภาคต่างๆ
- ๒. ให้นักเรียนตอบคำถามที่กำหนดต่อไปนี้

๑. พื้นที่ที่ตั้งอยู่ใกล้กับเส้นศูนย์สูตรจะมีลักษณะภูมิอากาศอย่างไร และอยู่ในภูมิภาคใด

.....
.....

๒. การประกอบอาชีพของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะอย่างไร

.....
.....

๓. ลักษณะนิสัยที่เด่นชัดและเป็นเอกลักษณ์ของคนในภาคใต้ มีลักษณะอย่างไร

.....
.....

๔. เหตุใดภาคเหนือจึงจัดได้ว่า เป็นภูมิภาคที่มีภูมิประเทศสวยงาม

.....
.....

๕. ภาคใดของประเทศไทยจัดว่ามีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น เพราะเหตุใด

.....
.....

สมาชิก

- ๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

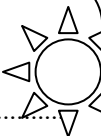
ใบงานที่ ๐๒
ภูมิศาสตร์ท้องถิ่น

- คำชี้แจง ๑. ให้นักเรียนจับคู่ แล้วศึกษาความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่
๒. บันทึกข้อมูลตาม หัวข้อที่กำหนด ดังนี้
- ตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางของภูมิภาค
 - ลักษณะภูมิลักษณะที่สำคัญ
 - ความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายภาพและลักษณะทางสังคม

ตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางของภูมิภาค

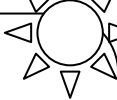
.....

.....

ลักษณะภูมิลักษณะที่สำคัญ

.....

.....

ความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายภาพและลักษณะทางสังคม

.....

.....

.....

.....

สมาชิก

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๓
ความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายภาพและสังคม

- คำชี้แจง**
- นักเรียนสังเกตเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนในชุมชน
 - ให้นักเรียนวาดภาพอาชีพของคนในชุมชน และระบายสีตกแต่งให้สวยงาม

บัตรภาพ

การแต่งกายของภาคเหนือ

บัตรภาพ

การแต่งกายของภาคกลาง

บัตรภาพ

การแต่งกายของภาคอีสาน

บัตรภาพ

การแต่งกายของภาคใต้

บัตรภาพอาชีพ

อาชีพของภาคเหนือ

อาชีพของภาคอีสาน

อาชีพของภาคกลาง

อาชีพของภาคใต้

อาชีพของภาคตะวันออก

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

ลักษณะทางกายภาพกับการดำรงชีวิต

ลักษณะทางกายภาพกับการดำรงชีวิตของผู้คนในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย

จากการที่ประเทศไทยมีสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และทรัพยากรธรรมชาติที่แตกต่างกัน ออกไปในแต่ละภาค จึงมีความแตกต่างกันในการดำรงชีวิตของประชากรทั้งด้านวัฒนธรรม ประเพณี และการประกอบอาชีพ ดังนี้

๑. ภาคเหนือ สืบเนื่องจากพื้นที่ภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาสูงสลับซับซ้อนทอดตัวในแนวเหนือใต้ พื้นที่ระหว่างหุบเขาเป็นที่ราบแคบๆ และมีแม่น้ำไหลผ่าน จึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการตั้งถิ่นฐานและทำการเกษตร แต่เนื่องจากการคมนาคมไม่สะดวกจึงทำให้ชุมชนของภาคเหนือพัฒนาค่อนข้างอิสระ สร้างสังคมขึ้นมาตามแนวคิดความเชื่อของตน ชุมชน และหมู่บ้าน นิยมความเรียบง่าย ใฝ่สันติ ช่วยเหลือแบ่งปัน ไม่เอาเปรียบกัน และมีหลายกิจกรรมเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพึ่งพาธรรมชาติและเพื่อนบ้านร่วมชุมชนหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น การใช้ระบบเหมืองฝาย เพื่อการแบ่งปันน้ำอย่างยุติธรรม และเพื่อความร่วมมือจัดการระบบนิเวศระหว่างชุมชนและหมู่บ้านต่างๆ นอกจากนี้ยังมีความเชื่อผีแห่งธรรมชาติ (ผีเหมือง ผีฝาย ผีห้วยหรือผีขุนน้ำ เป็นผีที่เฝ้าดูแลให้น้ำแก่ไร่นา เนื่องจากภาคเหนืออาศัยน้ำจากต้นน้ำบนภูเขามาใช้ในหมู่บ้านและชุมชน) ความเชื่อดังกล่าวเป็นผลให้ชาวบ้านต้องละเว้นการเข้าไปทำลายต้นไม้และสิ่งแวดล้อมในป่า บริเวณเหมือง ฝาย นอกจากนี้ระหว่างหมู่บ้านกับหมู่บ้านยังมีการประกอบประเพณี พิธีการต่างๆ เพื่อเป็นการสืบทอดวัฒนธรรม

๒. ภาคใต้ เนื่องจากลักษณะของพื้นที่ของภาคใต้เป็นคาบสมุทร ทำให้บางพื้นที่ในภาคใต้เป็นเมืองท่าและเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนในอดีต เช่น เมืองตะกั่วป่า สงขลา ตรัง นครศรีธรรมราช ประกอบกับชุมชนของภาคใต้ใช้เส้นทางทะเลติดต่อกับโลกภายนอก จึงทำให้ชุมชนของภาคใต้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน มีการติดต่อพึ่งพาอาศัยและแลกเปลี่ยนผลผลิตกัน เช่น ชุมชนที่อยู่ในบริเวณเทือกเขาตอนใน จะเดินทางตามลำน้ำเพื่อนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนกับชุมชนที่อยู่อาศัยตามชายฝั่งทะเลและปากแม่น้ำ สินค้าที่แลกเปลี่ยนกัน เช่น ผลไม้ ของป่า สมุนไพร พืช ยางไม้ ข้าว เกลือ กะปิ กุ้งแห้ง ปลา เป็นต้น ดังนั้นชุมชนในภาคใต้จึงแบ่งได้เป็น ๓ ส่วน คือ ชาวเหนือคือชุมชนที่อยู่ตามหุบเขาและเทือกเขาของคาบสมุทร ชาวเลคือชุมชนที่อยู่ตามปากแม่น้ำและชายฝั่งทะเล และชาวทุ่งหรือชาวนาคือชุมชนที่อยู่อาศัยบริเวณที่ราบชายฝั่งทะเลและที่ราบเชิงเขา ความสัมพันธ์ที่ได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนสินค้าทำให้เกิดความรักใคร่พ้อง รักถิ่น และทรัพยากรของตนเอง เช่น ชาวบ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประสบการณ์ที่พบกับอุทกภัยและวาตภัยหลายต่อหลายครั้ง ทำให้ชุมชนต้องรักษาสภาพธรรมชาติของป่าไว้เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศด้วยการทำสวนผลไม้ผสมผสานกับป่าดิบ ส่วนศิลปวัฒนธรรมก็มีความสัมพันธ์กับชาวคาบสมุทรมาลายู เช่น การละเล่นโนรา หนังตะลุง เป็นต้น

๓. ภาคกลาง เนื่องจากภาคกลางมีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ใกล้เคียงแม่น้ำ คนในภาคกลางจึงนิยมสร้างบ้านใต้ถุนสูงเพื่อป้องกันน้ำท่วม ประชาชนจึงมีวิถีชีวิตสัมพันธ์กับน้ำ และมีประเพณีเกี่ยวข้องกับน้ำ เช่น ประเพณีแข่งเรือ จังหวัดพิจิตร นอกจากนี้ยังมีประเพณีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น ประเพณีตักบาตรดอกไม้อิม จังหวัดสระบุรี ส่วนภาษาจะมีสำเนียงใกล้เคียงกับภาษาทางราชการ ลักษณะการแต่งกายก็จะนิยมใช้ผ้าฝ้ายสีเข้ม ซึ่งระบายความร้อนได้ดี ในภาคนี้จึงเป็นศูนย์กลางของวัตถุดิบการตลาด การคมนาคมขนส่งและภูมิประเทศเป็นที่ราบ ซึ่งก็เป็นปัจจัยส่งเสริมการอุตสาหกรรม จึงทำให้ภาคกลางเป็นภาคที่มีการอุตสาหกรรมมากที่สุดในประเทศ

๔. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภาคที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุด แต่สภาพแวดล้อมไม่ค่อยอุดมสมบูรณ์ จึงไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะฤดูแล้งจะขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคอยู่เสมอ อีกทั้งยังประสบปัญหาดินเค็ม แต่ประชาชนในภาคนี้ก็พยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม โดยการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ ปลูกข้าวไว้บริโภคในครัวเรือน หรือปลูกพืชทนแล้ง เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง อ้อย ปอ เป็นต้น ในส่วนที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะปลูกบ้านใต้ถุนสูง เพื่อให้ลมพัดผ่าน และมีพื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ทอผ้า เก็บเครื่องมือการเกษตร หรือใช้เป็นที่เลี้ยงสัตว์

๕. ภาคตะวันออก ภูมิประเทศส่วนใหญ่จะเป็นเนินเขา สลับกับที่สูงซึ่งลาดเอียงลงสู่อ่าวไทย ส่วนที่ราบมีอยู่บ้าง ได้แก่ ที่ราบเชิงเขา ที่ราบลุ่มแม่น้ำ และที่ราบชายฝั่งทะเล แต่เป็นบริเวณแคบๆ และมีภูมิอากาศร้อนและฝนตกชุก ทำให้ภาคนี้เหมาะแก่การประกอบอาชีพประมง การทำเหมืองแร่รัตนชาติ เช่น ไพลิน บุษราคัม ทับทิม เป็นต้น และเนื่องจากคนในภาคนี้นิยมตั้งถิ่นฐานอยู่ตามที่ราบชายฝั่ง จึงมีการนำอาหารทะเล เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา เป็นต้น มารับประทานและแปรรูปอาหาร

๖. ภาคตะวันตก มีภูมิประเทศเป็นภูเขาซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แร่ธาตุ ป่าไม้ และต้นน้ำลำธาร จึงไม่เหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ด้วยมีการสร้างเขื่อนในเขตภูเขาและระบบชลประทานที่ค่อนข้างทั่วถึง จึงทำให้ประชาชนในภูมิภาคนี้สามารถใช้น้ำในระบบชลประทานเข้าช่วยได้มาก แต่ผลผลิตที่ได้ในแต่ละปีไม่มากนัก พืชสำคัญ ได้แก่ ข้าว อ้อย สับปะรด และมันสำปะหลัง

<http://www.maceducation.com/e-knowledge/๒๓๖๓๑๐๔๑๐๐/๐๕.htm>

ใบงานที่ ๐๑
เรื่อง แผนผังความคิด

คำชี้แจง

- ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น ๓ กลุ่ม จับฉลากศึกษาจากใบความรู้ ตามประเด็นต่อไปนี้
กลุ่มที่ ๑ ศึกษาเรื่องสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับการประกอบอาชีพ
กลุ่มที่ ๒ ศึกษาเรื่องสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับลักษณะที่อยู่อาศัย
กลุ่มที่ ๓ ศึกษาเรื่อง สภาพแวดล้อมทางกายภาพกับการบริโภค
- สรุปความรู้เป็นแผนผังความคิด
- ตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้น

เรื่อง.....

ชื่อกลุ่ม.....
สมาชิก

- ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๒

แหล่งทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดของ

ป.๕.๒ / ผ.๓ - ๐๒

- ตอนที่ ๑**
- ให้นักเรียน สำรวจแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่ในจังหวัดของนักเรียน
 - บันทึกข้อมูล

ชื่อแหล่งน้ำธรรมชาติสภาพแหล่งน้ำประโยชน์ที่ได้รับ

.....
---	---	---

- ตอนที่ ๒**
- ให้นักเรียนรวบรวมรายชื่อพันธุ์ไม้และสัตว์ป่าที่มีอยู่ในจังหวัดของนักเรียน
 - บันทึกข้อมูล

รายชื่อพันธุ์ไม้ที่สำรวจพบ

รายชื่อสัตว์ป่าที่สำรวจพบ

.....
--

.....
--

- ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๑

การตั้งถิ่นฐานของประชากร

คำชี้แจง

- ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม แล้วศึกษาใบความรู้เรื่อง “การตั้งถิ่นฐานของประชากรในภูมิภาคต่าง ๆ”
- สรุปความรู้เป็นแผนผังความคิด
- ตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้น

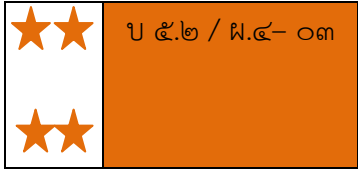
เรื่อง.....

ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกกลุ่ม

- ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๓
การตั้งถิ่นฐาน

- คำชี้แจง
- ให้นักเรียนเขียนอธิบายเหตุผล “ถ้าเลือกไปตั้งถิ่นฐาน นักเรียนจะเลือกบริเวณที่มีลักษณะภูมิประเทศในจังหวัดเป็นแบบแบบใด”
 - ให้นักเรียนวาดภาพประกอบและระบายสีให้สวยงาม

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

กลุ่มที่ ๑

การตั้งถิ่นฐานของประชากรภาคเหนือ

การตั้งถิ่นฐาน หมายถึง การเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย โดยในแต่ละภูมิภาคประชากรจะเลือกตั้งถิ่นฐานแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับรูปแบบวิถีชีวิต ลักษณะการประกอบอาชีพ ความสะดวกสบายในการเดินทาง รวมไปถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการตั้งถิ่นฐาน เช่น รู้สึกมีความปลอดภัย มีความอบอุ่นใจ สุขใจ

ภาคเหนือ พื้นที่ของภาคเหนือส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นภูเขาที่ราบสูงและที่ราบระหว่างหุบเขาที่มีแม่น้ำไหลผ่านโดยบริเวณที่มีผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานในภาคเหนือจะเป็นบริเวณที่ราบระหว่างหุบเขาและที่ราบริมแม่น้ำเช่น แม่น้ำปิง วัง ยม และน่าน ทำให้เกิดการคมนาคมทางน้ำที่สะดวก โดยภาคเหนือเป็นบริเวณที่มีผู้คนมาตั้งถิ่นฐานตั้งแตยุคหิน ทั้งนี้โดยพบหลักฐานเช่น เครื่องมือหินกะเทาะที่เก่าแก่ที่สุดที่บ้านแม่ทะ และบ้านดอนมูล จังหวัดลำปางถ้ำผีแมน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ลักษณะภูมิประเทศของภาคเหนือทำให้มีดินที่เกิดจากการสลายตัวของหินจากภูเขาเป็นดินที่อุดมด้วยแร่ธาตุเหมาะแก่การเพาะปลูกโดยเฉพาะพืชเมืองหนาวเนื่องจากมีอากาศเย็น และฝนตกชุก

นอกจากนี้ในบริเวณเขตภูเขาสูง ยังเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เช่น ชาวม้ง (แม้ว) กะเหรี่ยง อีเก้อ (อาข่า) มูเซอ และนิยมเพาะปลูกพืชตามภูเขา ดอย หรือเนินเขาต่าง ๆ มีวิถีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย

กลุ่มที่ ๒

การตั้งถิ่นฐานของประชากรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การตั้งถิ่นฐาน หมายถึง การเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย โดยในแต่ละภูมิภาคประชากรจะเลือกตั้งถิ่นฐานแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับรูปแบบวิถีชีวิต ลักษณะการประกอบอาชีพ ความสะดวกสบายในการเดินทาง รวมไปถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการตั้งถิ่นฐาน เช่น รู้สึกมีความปลอดภัย มีความอบอุ่นใจ สุขใจ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือบริเวณที่มีผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรส่วนใหญ่เลือกตั้งถิ่นฐานบริเวณที่ดอน เพราะภูมิประเทศดังกล่าวมีความต่างระดับและความลาดชันไม่มาก การไหลของน้ำจึงมีการพัดพาตะกอนมาสะสม เกิดเป็นโคก ที่ดอน ใช้เป็นพื้นที่เพาะปลูก เช่น ทำไร่ ทำสวน ทำนา และเลี้ยงสัตว์ อีกทั้งยังมีความปลอดภัยจากการเกิดน้ำท่วม

นอกจากบริเวณที่ดอนแล้วยังมีที่ราบที่มีแม่น้ำไหลผ่าน คือ บริเวณแอ่งสกลนครและแอ่งโคราชบริเวณแอ่งสกลนครจะเป็นบริเวณที่แม่น้ำสงครามไหลผ่าน ได้แก่ บริเวณจังหวัดอุดรธานีหนองคาย สกลนคร มุกดาหาร นครพนม โดยพบหลักฐานทางโบราณคดี เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องปั้นดินเผา เครื่องประดับ กระจายอยู่ทั่วไปที่สำคัญคือแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี

บริเวณแอ่งโคราชจะเป็นบริเวณที่มีแม่น้ำชีและแม่น้ำมูลไหลผ่านได้แก่ บริเวณจังหวัดขอนแก่น นครราชสีมา มหาสารคาม บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด สุรินทร์ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และยโสธร แหล่งโบราณคดีที่สำคัญ คือที่บ้านนาดีจังหวัดขอนแก่น และบ้านปราสาท จังหวัดนครราชสีมา

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

กลุ่มที่ ๓

การตั้งถิ่นฐานของประชากรภาคกลาง

การตั้งถิ่นฐาน หมายถึง การเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย โดยในแต่ละภูมิภาคประชากรจะเลือกตั้งถิ่นฐานแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับรูปแบบวิถีชีวิต ลักษณะการประกอบอาชีพ ความสะดวกสบายในการเดินทาง รวมไปถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการตั้งถิ่นฐาน เช่น รู้สึกมีความปลอดภัย มีความอบอุ่นใจ สุขใจ

ภาคกลาง เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำที่มีแม่น้ำไหลผ่านหลายสาย เช่นแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำแม่กลอง แม่น้ำลพบุรี จึงเป็นบริเวณที่มีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูกจึงทำให้บริเวณนี้มีประชากรเลือกตั้งถิ่นฐานกันมากนอกจากนี้แม่น้ำดังกล่าวยังสามารถเดินทางติดต่อค้าขายกับดินแดนอื่นๆ ได้สะดวกทำให้บริเวณนี้เป็นแหล่งการค้าที่สำคัญและได้รับอารยธรรมความเจริญจากภายนอกมาผสมผสานเป็นของตนเอง ภูมิประเทศดังกล่าวมีระบบลุ่มน้ำเป็นพื้นที่รองรับน้ำจากที่สูง การไหลของแม่น้ำสายต่าง ๆ จะนำพาตะกอนและแร่ธาตุลงมาสะสมกลายเป็นพื้นที่ที่มีธาตุอาหารอุดมสมบูรณ์ สามารถทำการเกษตรได้ทุกรูปแบบ และสามารถทำนาทำสวนได้ตลอดทั้งปี

นอกจากการตั้งถิ่นฐานบริเวณที่ราบและที่ราบลุ่มแล้ว ปัจจุบันมีแนวโน้มการเลือกตั้งถิ่นฐานตามแนวถนนและเส้นทางคมนาคมสายหลักต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

ที่มา : <http://www.maceducation.com/e-knowledge/๒๓๖๓๑๐๔๑๐๐/๐๖.htm>

กลุ่มที่ ๔

การตั้งถิ่นฐานของประชากรภาคตะวันออก

การตั้งถิ่นฐาน หมายถึง การเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย โดยในแต่ละภูมิภาคประชากรจะเลือกตั้งถิ่นฐานแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับรูปแบบวิถีชีวิต ลักษณะการประกอบอาชีพ ความสะดวกสบายในการเดินทาง รวมไปถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการตั้งถิ่นฐาน เช่น รู้สึกมีความปลอดภัย มีความอบอุ่นใจ สุขใจ

ภาคตะวันออก ประชากรส่วนใหญ่เลือกตั้งถิ่นฐานบริเวณชายฝั่งทะเล ตั้งแต่อำเภอชลบุรี ถึงอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี อำเภอบ้านฉางถึงอำเภอแกลง จังหวัดระยองอำเภอเมืองจันทบุรีถึงอำเภอเมืองตราด ภูมิภาคนี้ประเทศตั้งกล่าว ก่อให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

- การสร้างอาชีพ เช่น บริการการท่องเที่ยว อาชีพประมง
- มีการสร้างท่าเรือ จนกลายเป็นจุดเชื่อมต่อการค้าคมนาคมขนส่งกลายเป็นเขตอุตสาหกรรม
- บริเวณชายฝั่งเว้าแหว่งตามบริเวณปากแม่น้ำในจังหวัดจันทบุรี และตราด มีการสะสมตะกอน โคลนตม กลายเป็นพื้นที่ป่าชายเลนและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

นอกจากนี้ยังพบการตั้งถิ่นฐานบริเวณที่ราบลุ่มได้แก่ที่ราบลุ่มบางปะกงและที่ราบฉนวนไทย เนื่องจากที่ราบลุ่มบางปะกง มีความอุดมสมบูรณ์อันเกิดจากการสะสมตัวของธาตุอาหาร และมีน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูก ที่ราบฉนวนไทยเป็นที่ราบอยู่ระหว่างทิวเขาสันกำแพง และทิวเขาจันทบุรี ต่อเนื่องกับที่ราบลุ่มเจ้าพระยา เป็นที่ราบดินตะกอนที่แม่น้ำพัดพามาทับถม ครอบคลุมพื้นที่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้ว อยู่ในเขตอับฝน มีช่วงแล้งยาวนาน เหมาะแก่การทำปศุสัตว์

หลักฐานการตั้งชุมชนและเมืองในภาคตะวันออกที่สำคัญ ได้แก่ เมืองศรีมโหสถจังหวัดปราจีนบุรี และเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรีโดยพบหลักฐานที่เป็นเทวรูปในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพระพุทธรูปศาสนา

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

กลุ่มที่ ๕

การตั้งถิ่นฐานของประชากรภาคตะวันตก

การตั้งถิ่นฐาน หมายถึง การเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย โดยในแต่ละภูมิภาคประชากรจะเลือกตั้งถิ่นฐานแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่สภาพแวดล้อม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับรูปแบบวิถีชีวิต ลักษณะการประกอบอาชีพ ความสะดวกสบายในการเดินทาง รวมไปถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการตั้งถิ่นฐาน เช่น รู้สึกมีความปลอดภัย มีความอบอุ่นใจ สุขใจ

ภาคตะวันตก ประชากรส่วนใหญ่เลือกตั้งถิ่นฐานบริเวณที่ราบและที่ราบลุ่ม ได้แก่ ที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลอง ที่ราบลุ่มแม่น้ำเพชรบุรี และที่ราบลุ่มแม่น้ำป่าสัก

ภูมิประเทศดังกล่าวเป็นที่สะสมของตะกอนที่ถูกพัดพามาโดยลำน้ำสายใหญ่และแควสาขา จึงเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม

นอกจากนี้ยังพบการตั้งถิ่นฐานบริเวณชายฝั่งตามที่ราบลุ่มชายฝั่งตามที่ราบลุ่มชายฝั่งปากแม่น้ำเพชรบุรี และที่ราบชายฝั่งในเขตจังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

ที่มา : <http://www.maceducation.com/e-knowledge/๒๓๖๓๑๐๔๑๐๐/๐๖.htm>

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

กลุ่มที่ ๖

การตั้งถิ่นฐานของประชากรภาคใต้

การตั้งถิ่นฐาน หมายถึง การเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย โดยในแต่ละภูมิภาคประชากรจะเลือกตั้งถิ่นฐานแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่สภาพแวดล้อม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับรูปแบบวิถีชีวิต ลักษณะการประกอบอาชีพ ความสะดวกสบายในการเดินทาง รวมไปถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการตั้งถิ่นฐาน เช่น รู้สึกมีความปลอดภัย มีความอบอุ่นใจ สุขใจ

ภาคใต้ ประชากรส่วนใหญ่เลือกตั้งถิ่นฐานบริเวณชายฝั่งทะเลบนพื้นที่สันทราย ซึ่งภูมิประเทศดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากทะเล ทำให้เกิดชายหาดสันทรายใหม่

ลักษณะการใช้ดิน

- ที่ลุ่มระหว่างสันทรายใหม่กับสันทรายเก่า ใช้เป็นพื้นที่ทำนาและสวนผลไม้
- ที่ราบดอน ใช้เป็นสวนยางพารา
- ชายฝั่งหาดทรายใช้เป็นสวนมะพร้าว มีระบบการไหลรวมของแม่น้ำดี

นอกจากนี้แล้ว ลักษณะของภาคใต้ที่เป็นคาบสมุทรยื่นยาวไปในทะเลและมีแม่น้ำสายสั้นๆ ไหลผ่านทำให้บริเวณภาคใต้มีผู้คนเข้ามาอาศัยอยู่ตั้งแต่ยุคหิน ทั้งนี้โดยพบหลักฐานตามบริเวณที่ใกล้แหล่งน้ำ เช่น เครื่องปั้นดินเผา และเครื่องใช้ ที่ถ้ำสิงขร จังหวัดสุราษฎร์ธานี และถ้ำหลังโรงเรียน จังหวัดกระบี่ เป็นต้นซึ่งกลุ่มคนที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณนี้ต่อมาได้รวมตัวเป็นชุมชนและขยายตัวเป็นเมืองในเวลาต่อมา

เนื่องจากภาคใต้มีทะเลทั้งสองด้านจึงเป็นดินแดนที่มีพ่อค้าต่างชาติเข้ามาติดต่อค้าขายและพักแรมอยู่เสมอ ซึ่งพ่อค้าต่างชาติเหล่านี้โดยเฉพาะพ่อค้าอินเดียได้นำความรู้ความเจริญต่างๆมาถ่ายทอดให้กับชุมชนเหล่านี้ ดังนั้นเมืองต่างๆในภาคใต้จึงมีความเจริญและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ที่มา : <http://www.maceducation.com/e-knowledge/๒๓๖๓๑๐๔๑๐๐/๐๖.htm>

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

การย้ายถิ่นฐานของประชากร

การย้ายถิ่นฐาน คือ การเคลื่อนย้ายของประชากรจากถิ่นฐานเดิมเพื่อเข้าไปอาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่เหมาะสมแห่งใหม่ เช่น มีสภาพแวดล้อมที่ดีใกล้เส้นทางคมนาคม มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นฐาน

๑. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ถ้าท้องถิ่นใดมีภูมิประเทศ ภูมิอากาศที่เหมาะสมและมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ย่อมดึงดูดใจให้ผู้คนย้ายถิ่นเข้าไปอยู่มากกว่าท้องถิ่นที่มีสภาพแวดล้อมแห้งแล้ง และขาดแคลนทรัพยากร
๒. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจท้องถิ่นใดมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ดี และมีอาชีพที่หลากหลายทั้งด้านการเกษตร อุตสาหกรรมการค้าและบริการย่อมทำให้ประชากรพากันเข้าไปประกอบอาชีพเป็นจำนวนมาก เป็นการเพิ่มรายได้ ยกฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของตนเองและครอบครัวให้สูงขึ้น เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
๓. ปัจจัยด้านความปลอดภัย ถ้าท้องถิ่นใดมีภัยอันตรายต่าง ๆ เกิดขึ้น เช่น กางกลางจล สงคราม โรคระบาด โจรผู้ร้าย หรือภัยธรรมชาติ ย่อมทำให้ประชากรอพยพย้ายถิ่นเพื่อไปหาแหล่งที่อยู่ใหม่ที่ให้ความปลอดภัยมากกว่า

ผลกระทบที่เกิดจากการย้ายถิ่นฐาน

๑. ปัญหามลพิษ เช่น น้ำเสีย อากาศเป็นพิษ
๒. ปัญหาการจราจรติดขัด
๓. ปัญหาชุมชนแออัด
๔. ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในท้องถิ่น
๕. ปัญหาการว่างงาน

ที่มา : เอกรินทร์ สีมหาศาล และคณะ. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ป.๕. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์

ภาพบ้านเรือนบริเวณริมแม่น้ำ

ภาพบ้านและอาคารตึกสูงบริเวณในเมือง

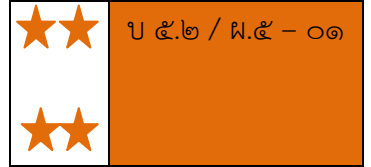

ภาพบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ไกลจากเส้นทางคมนาคม

ภาพบ้านเรือนบริเวณใกล้ชายฝั่งทะเล

ใบงานที่ ๐๑
สิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

คำชี้แจง

๑. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม แต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

กลุ่มที่ ๒ สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม

กลุ่มที่ ๓ สิ่งแวดล้อมทางความก้าวหน้าด้านวิทยาการ

กลุ่มที่ ๔ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม

กลุ่มที่ ๕ ผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม

๒.สรุปความรู้เป็นแผนผังความคิด

๓. ตัวแทนนำเสนอผลงาน

เรื่อง.....

ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกกลุ่ม

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๒
สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางสังคม

คำชี้แจง

- ให้นักเรียนจับคู่
- ให้นักเรียนร่วมกันจำแนกสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม

สิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

สิ่งแวดล้อมทางสังคม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๓
แนวทางการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

- คำชี้แจง ๑. ให้นักเรียนเขียนแนวทางการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
๒. วาดภาพประกอบ พร้อมระบายสีสวยงาม

แนวทางการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

กลุ่มที่ ๑

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural environment) สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ สัตว์ ป่า อากาศ ดิน น้ำ มนุษย์ สิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมอื่นประกอบ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย

- สิ่งที่มีชีวิต (Biotic Environment) หรือเรียกว่าสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ (Biological Environment) เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมีคุณสมบัติเฉพาะตัวของสิ่งที่มีชีวิต เช่น พืช สัตว์ มนุษย์

- สิ่งที่ไม่มีชีวิต (Abiotic Environment) หรือ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ อาจมองเห็นหรือมองไม่เห็น เช่น แร่ธาตุ อากาศ เสียง

สาระสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในประเทศไทย

๑. โครงสร้างทางธรณีวิทยา

- การดันตัวของเปลือกโลก ทำให้เกิดการโค้ง โกง งอ ปรากฏเป็นเทือกเขาต่าง ๆ โดยเฉพาะในเขตภาคเหนือและภาคตะวันตก

- การยุบตัวของแผ่นดิน ทำให้เกิดที่ราบระหว่างภูเขา เช่น แอ่งแม่สะเรียง แอ่งแม่ฮ่องสอน

- การทับถมของเศษหิน ดิน กรวดทราย ตะกอนน้ำพาและตะกอนทะเลเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ประกอบกับการยกตัวสูงขึ้นของแผ่นดินทำให้เกิดเป็นที่ราบ ซึ่งนับวันจะขยายเป็นบริเวณกว้างมากขึ้น เช่น บริเวณที่ราบภาคกลาง

๒. ภูมิประเทศ

- เกิดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางธรณีวิทยา ร่วมกับกระบวนการทางธรรมชาติ

- ลักษณะภูมิประเทศที่ปรากฏในประเทศไทย จำแนกเป็น

ภูเขา มีความสูง ๒๐๐ เมตรขึ้นไป มีลักษณะเป็นภูเขาโดด ทิวเขา และเทือกเขา พบมากในภาคเหนือและภาคตะวันตก

ที่ราบสูง พบบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีระดับความสูงแยกจากที่ราบภาคกลาง ที่ดอน และที่ราบภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างชัดเจน

ที่ราบ มีความสูงน้อยกว่า ๑๐๐ เมตร มีลักษณะเป็นที่ราบพบเป็นบริเวณกว้างในภาคกลาง

นอกจากนี้ยังพบภูมิประเทศแบบ

ที่ลุ่มชายฝั่งทะเลและเกาะ

๓. ดิน

- ปัจจัยควบคุม ได้แก่ วัตถุประสงค์กำเนิดดิน ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ พืชพันธุ์ และระยะเวลา
- ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้น จึงมีสภาพอากาศร้อนและมีฝนตกชุก ส่งผลให้ดินสลายตัวอย่างรวดเร็ว แร่ธาตุในดินจึงถูกชะล้างไปมาก ทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก คือ ดินในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำในภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและแอ่งที่ราบระหว่างภูเขาในภาคเหนือ
- ปัญหาดินในประเทศไทย คือ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ดินถูกบุกรุกทำให้เกิดการพังทลายอย่างรวดเร็ว และการใช้ดินอย่างไม่ถูกวิธี
- แนวทางการอนุรักษ์ดิน เช่น การปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน รักษาบริเวณที่ดินอุดมสมบูรณ์

๔. แหล่งน้ำ

- มีความสัมพันธ์กับภูมิประเทศและภูมิอากาศ
- แหล่งที่มาของน้ำมาจาก ๓ แหล่งสำคัญ ได้แก่ แหล่งน้ำผิวดิน เช่น แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง และทะเลสาบ แหล่งน้ำใต้ดินหรือน้ำบาดาล และน้ำฝน
- ปัญหาแหล่งน้ำในประเทศไทย คือ การทำลายป่าไม้ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำ การใช้น้ำอย่างไม่ถูกวิธี เกิดมลพิษทางน้ำ เกิดภาวะการขาดแคลนน้ำ และภาวะน้ำท่วม
- แนวทางการอนุรักษ์น้ำทำได้โดยปลูกป่าเพื่อรักษาแหล่งต้นน้ำและชะลอการไหลของน้ำ ทาวิธีเก็บกักน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ทิ้งขยะหรือสิ่งปฏิกูลลงในแม่น้ำ

๕. ภูมิอากาศ

- ปัจจัยควบคุม ได้แก่ ที่ตั้ง ความใกล้ไกลพื้นดินและพื้นน้ำ ระดับความสูงของพื้นที่ ภูมิประเทศที่กั้นขวาง ลมประจำที่พัดผ่านและพายุ
- อุณหภูมิในประเทศไทย โดยเฉลี่ยมีอุณหภูมิสูงสุดตลอดปีประมาณ ๒๗ องศาเซลเซียส เฉลี่ยสูงสุดประมาณ ๓๒ องศาเซลเซียส และเฉลี่ยต่ำสุดประมาณ ๒๒ องศาเซลเซียส
- ปริมาณน้ำฝนในประเทศไทย ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ โดยเฉลี่ยทั้งประเทศประมาณ ๑,๕๕๐ มิลลิเมตรต่อปี
- ภาคใต้เป็นภูมิภาคที่มีปริมาณน้ำฝนมากที่สุด โดยเฉพาะจังหวัดระนอง เนื่องจากภาคใต้มีลักษณะเป็นคาบสมุทรและมีทิวเขาเป็นแกนกลาง จึงสามารถรับลมมรสุมได้ทั้ง ๒ ด้าน
- ฤดูกาล ประเทศไทยแบ่งออกเป็น ๓ ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน ฤดูหนาว ยกเว้นภาคใต้ไม่มีฤดูหนาว
- พายุ ที่มีอิทธิพลต่อประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นพายุหมุนเขตร้อน ได้แก่ พายุดีเปรสชัน พายุโซนร้อน และพายุไต้ฝุ่น

๖. พืช ป่าไม้ และสัตว์ป่า

- ปัจจัยควบคุม ได้แก่ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ น้ำ และดิน

- ป่าไม้ในประเทศไทยแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๑. ป่าไม้ไม่ผลัดใบ ประกอบด้วย ป่าดิบชื้น ป่าดิบเขา ป่าดิบแล้ง ป่าสน ป่าพรุ ป่าชายเลน ป่าชายหาด

๒. ป่าไม้ผลัดใบผสม ได้แก่ ป่าเบญจพรรณ

๓. ป่าไม้ผลัดใบ ประกอบด้วย ป่าเต็งรัง และป่าหญ้า

- ปัญหาป่าไม้ในประเทศไทย คือ การถูกบุกรุกทำลายจนมีปริมาณลดลงด้วยสาเหตุต่าง ๆ เช่น การทำไร่เลื่อนลอย การลักลอบตัดไม้

- ปัญหาสัตว์ป่าในประเทศไทย คือ มีปริมาณลดลงอย่างรวดเร็ว จนบางชนิดมีแนวโน้มที่จะสูญพันธุ์ ซึ่งมาจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น ที่อยู่ถูกบุกรุกทำลาย ถูกล่า ได้รับผลกระทบจากยาฆ่าแมลงหรือมลพิษต่างๆ

- แนวทางการอนุรักษ์พืชพันธุ์ ป่าไม้ และสัตว์ป่า เช่น ส่งเสริมให้มีการปลูกป่า สร้างสวนพฤกษศาสตร์ กำหนดเขตอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

กลุ่มที่ ๒

สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม

สิ่งแวดล้อมทาง วัฒนธรรม คือ สิ่งแวดล้อมที่จับต้องไม่ได้ แต่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบในการดำรงชีวิตของกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน เพื่อให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อยและมีความปลอดภัย รวมถึงมีผลทางด้านจิตใจของคนในสังคม ประกอบด้วย

๑. ขนบธรรมเนียม คือ การปฏิบัติตนตามโอกาสต่าง ๆ ที่สังคมยอมรับ ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัยและความนิยมของแต่ละสังคม เช่น การทำบุญตักบาตร การไหว้ การรับประทานอาหาร การแต่งกาย

๒. ประเพณี คือ สิ่งที่สังคมยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องต่อกันมา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น ประเพณีการแต่งงาน งานบวช ประเพณีสงกรานต์

๓. เชื้อชาติ ประชากรส่วนใหญ่เป็นเชื้อชาติไทย ส่วนที่เหลือเป็นเชื้อชาติอื่น ๆ ซึ่งมีการกระจายและตั้งถิ่นฐานอยู่ในทั่วทุกจังหวัดของประเทศ โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ติดพรมแดนประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า มอญ จีน เขมร มุสลิม ชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ

๔. ศาสนา ประเทศไทยให้เสรีภาพแก่ประชาชนในการเลือกนับถือศาสนา เพราะทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี ทุกคนในสังคมจึงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๕. ภาษา ใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสาร และในแต่ละภาคของประเทศไทยจะมีภาษาถิ่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร เช่น ภาษาถิ่นเหนือ ภาษาถิ่นใต้

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

กลุ่มที่ ๓

สิ่งแวดล้อมทางความเจริญด้านวิทยาการ

สิ่งแวดล้อมทางความเจริญด้านวิทยาการ คือ สิ่งแวดล้อมที่สามารถจับต้องได้ สามารถเห็นได้ทั่วไป ซึ่งถูกสร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกสบายและให้เกิดประโยชน์แก่มนุษย์ในการดำรงชีวิต เช่น การคมนาคมขนส่ง การพัฒนาเทคโนโลยี ความเจริญทางด้านวัตถุ ศิลปกรรมและโบราณวัตถุ

๑. การคมนาคมขนส่ง

- ช่วยให้การเดินทาง การติดต่อกันเป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็ว ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ
- มีการปรับปรุงและขยายเส้นทางคมนาคมขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ และอื่น ๆ เช่น สร้างถนนสายใหม่ สร้างทางด่วน ขยายเส้นทางการบิน
- เกิดปัญหาตามมา คือ ความหนาแน่นของการจราจรและมลพิษทางอากาศ

๒. การพัฒนาเทคโนโลยี

- ทำให้ประเทศไทยมีโอกาสแข่งขันกับต่างประเทศมากขึ้นในด้านเศรษฐกิจและอื่น ๆ
- ให้เกิดวิธีการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งสามารถนำมาใช้กับการประกอบอาชีพทั้งในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การค้าและบริการ เช่น การใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคน
- เกิดปัญหาตามมา คือ ปัญหาการว่างงานและสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

๓. ความเจริญทางด้านวัตถุ

- ทำให้มนุษย์เกิดความความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิต
- เกิดปัญหาตามมา คือ ทรัพยากรเสื่อมโทรมและหมดไป

๔. ศิลปกรรมและโบราณวัตถุ

- แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองและเอกลักษณ์ของประเทศชาติ
- โบราณสถานและโบราณวัตถุต่าง ๆ เช่น วัด โบสถ์ เครื่องลายคราม เครื่องปั้นดินเผา พระพุทธรูปสมัยต่างๆ ถือเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของประเทศไทย

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

กลุ่มที่ ๔

ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม

๑. การประกอบอาชีพการประกอบอาชีพต่าง ๆ มักจะเป็นไปตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น

- คนที่อยู่บริเวณป่าเขามักจะประกอบอาชีพหาของป่าล่าสัตว์ ทำเหมืองแร่ ทำอุตสาหกรรมไม้แปรรูป
- คนที่อยู่บริเวณที่ราบลุ่ม มักประกอบอาชีพเพาะปลูก
- คนที่อยู่บริเวณริมน้ำหรือชายทะเล มักประกอบอาชีพประมง ทำนาเกลือ

๒. การตั้งถิ่นฐานของประชากรสมัยก่อนคนต้องพึ่งพาอาศัยน้ำจากแหล่งน้ำในการดำรงชีวิตจึงมักตั้งบ้านเรือนอยู่ริมน้ำ รู้จักปลูกสร้างบ้านที่เหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์เช่น บ้านยกพื้นสูงเพื่อป้องกันน้ำท่วม หลังคามีจั่วสูงเพื่อระบายน้ำเวลาฝนตกและให้อากาศถ่ายเทได้สะดวกเหมาะกับภูมิอากาศที่ร้อน

๓. วัฒนธรรมและประเพณีเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละท้องถิ่น เช่น ด้านการแต่งกาย อาหารการกิน ความเชื่อ โดยผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่มีอากาศหนาวเย็นมักแต่งกายด้วยเสื้อผ้าหนา ๆ รับประทานอาหารที่ให้พลังงานแก่ร่างกาย

ส่วนประเพณีต่าง ๆ จะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสภาพพื้นที่แห้งแล้งจึงมีประเพณีบุญบั้งไฟเป็นการบวงสรวงเทวดาเพื่อขอฝน

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

กลุ่มที่ ๕

ผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม

๑. การอพยพย้ายถิ่นฐาน

ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่เดิมลดน้อยลง ทำให้การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ได้ผลผลิตน้อยลง รวมถึงมีความต้องการพื้นที่ทำกินเพิ่มขึ้น เพราะจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ประกอบกับความสะดวกสบายของการคมนาคมขนส่ง และรายได้ที่มั่นคงมากกว่าการทำเกษตรกรรมในพื้นที่เดิม จึงส่งผลให้เกิดการอพยพออกจากถิ่นฐานเดิมไปสู่แห่งใหม่

๒. การพัฒนาไม่ยั่งยืน

จากการที่ประชากรวัยทำงานส่วนใหญ่มีการอพยพเข้าสู่เมืองหลวงเป็นจำนวนมาก ทำให้ชุมชนเดิมเหลือเพียงผู้สูงอายุและเด็ก จึงทำให้การพัฒนาชุมชนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ประกอบกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเดิมเสื่อมโทรมและลดน้อยลง ขาดบุคลากรในการอนุรักษ์และฟื้นฟู ทำให้กลายเป็นพื้นที่เสื่อมโทรมในที่สุด เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคมของชุมชน

๓. ปริมาณทรัพยากรธรรมชาติลดน้อยลง

เมื่อจำนวนประชากรในประเทศเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการพัฒนาด้านเทคโนโลยี และการเติบโตของอุตสาหกรรม จึงมีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและฟุ่มเฟือย อีกทั้งยังขาดการควบคุมและดูแลอย่างมีประสิทธิภาพจึงส่งผลให้ปริมาณทรัพยากรธรรมชาติน้อยลง

๔. เกิดความเสื่อมโทรม

- ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เนื่องจากการนำเทคโนโลยีและวิธีการสมัยใหม่มาใช้ เช่น การใช้ยาฆ่าแมลง ปุ๋ยเคมีในกระบวนการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ทำให้ดินขาดธาตุอาหารและเกิดความเสื่อมโทรม การปล่อยน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมและบ้านเรือนโดยไม่มีกักรับต ทำให้น้ำเน่าเสีย การปล่อยควันพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมและยานยนต์ ทำให้อากาศเป็นพิษ

- ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมทางสังคม เนื่องจากมลพิษที่เกิดขึ้น ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นและโบราณสถานอันเป็นเอกลักษณ์ของประเทศชาติ เช่น วัด เจดีย์ พระธาตุ เกิดความเสียหาย ขำรุดและเสื่อมโทรม

แบบทดสอบหลังเรียน
หน่วยที่ ๕ โลกสวยด้วยมือเรา หน่วยย่อยที่ ๒ มองดูธรรมชาติ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

คำชี้แจง ให้กา X ทับตัวอักษรหน้าข้อความที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นทะเล มีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพของคนตามข้อใด
 - ก. ทำสวน
 - ข. เลี้ยงสัตว์
 - ค. ทำประมง
 - ง. ปลูกพืชเมืองหนาว
๒. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสภาพอากาศแห้งแล้ง ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ทำให้เกิดประเพณีใด
 - ก. แห่นางแมว
 - ข. แข่งเรือยาว
 - ค. ตักบาตรดอกไม้ม
 - ง. แห่เทียนพรรษา
๓. ทรัพยากรธรรมชาติชนิดใด ทำให้ผู้คนตั้งถิ่นฐานทำอาชีพเกษตรกรรม
 - ก. ดิน
 - ข. น้ำ
 - ค. ดินกับน้ำ
 - ง. ดินกับป่าไม้
๔. การทำลายป่าชายเลน มีผลกระทบต่อทรัพยากรใดมากที่สุด
 - ก. ดิน
 - ข. น้ำ
 - ค. สัตว์ป่า
 - ง. สัตว์น้ำ
๕. ภาแล เป็นลักษณะเฉพาะของบ้านในภาคใด
 - ก. ภาคใต้
 - ข. ภาคเหนือ
 - ค. ภาคกลาง
 - ง. ภาคตะวันออก
๖. ข้อใดเป็นลักษณะทางกายภาพของภาคกลาง
 - ก. เป็นเขตภูเขาสูง
 - ข. เป็นเขตที่ราบลุ่ม

ค.เป็นเขตที่ราบสูง

ง.เป็นเขตที่ราบชายฝั่ง

๗.ข้อดีของลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขา คือข้อใด

ก. มีสภาพภูมิอากาศรุนแรง

ข. มีประชากรตั้งถิ่นฐานอยู่มาก

ค.มีการคมนาคมที่สะดวกสบาย

ง. เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ

๘. ภาคใดเหมาะแก่การเพาะปลูกมากที่สุด

ก. ภาคใต้

ข. ภาคกลาง

ค. ภาคเหนือ

ง. ภาคอีสาน

๙. ข้อใดไม่ใช่แม่น้ำที่อยู่ในภาคตะวันตก

ก. แม่น้ำปาย

ข. แม่น้ำกุ่มบุรี

ค. แม่น้ำแม่กลอง

ง. แม่น้ำเพชรบุรี

๑๐. คนในชนบทส่วนมากประกอบอาชีพใด

ก.รับจ้าง

ข.บริการ

ค.ค้าขาย

ง.เพาะปลูก

แบบทดสอบก่อนเรียน
หน่วยที่ ๕ โลกสวยด้วยมือเรา หน่วยย่อยที่ ๓ ซึมซาบการเปลี่ยนแปลง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อความที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว

๑. ข้อใดไม่ใช่สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
 - ก. น้ำ
 - ข. ดิน
 - ค. อากาศ
 - ง. ร้วคอนกรีต
๒. ในบริเวณที่มีน้ำอุดมสมบูรณ์ มักจะมีประเพณีใด
 - ก. บุญบั้งไฟ
 - ข. ผีตาโขน
 - ค. แข่งเรือยาว
 - ง. แห่นางแมว
๓. กาแล เป็นลักษณะเฉพาะของบ้านในจังหวัดทางภาคใด
 - ก. ภาคใต้
 - ข. ภาคกลาง
 - ค. ภาคเหนือ
 - ง. ภาคตะวันออก
๔. ข้อใดเป็นลักษณะทางกายภาพของจังหวัดในภาคกลาง
 - ก. เป็นเขตภูเขาสูง
 - ข. เป็นเขตที่ราบลุ่ม
 - ค. เป็นเขตที่ราบสูง
 - ง. เป็นเขตที่ราบชายฝั่ง
๕. เหตุใดชาวจังหวัดในภาคกลางจึงนิยมสร้างบ้านเรือนที่มีใต้ถุนสูงมาก
 - ก. ป้องกันสัตว์ป่า
 - ข. ใช้ทำคอกสัตว์
 - ค. ป้องกันน้ำท่วม
 - ง. ใช้เก็บผลผลิตทางการเกษตร
๖. การทำลายป่าชายเลน มีผลกระทบต่อทรัพยากรใดมากที่สุด
 - ก. ดิน
 - ข. น้ำ
 - ค. สัตว์ป่า
 - ง. สัตว์น้ำ

๗. การกระทำของใคร ถือเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ
- ก. นิดใช้น้ำเฉพาะที่จำเป็น
 - ข. หน้อยใช้แต่น้ำที่สะอาด
 - ค. หน้อยใช้เฉพาะน้ำดื่ม
 - ง. นิวนใช้น้ำน้อย
๘. วัฒนธรรมใดที่เกิดจากปัจจัยด้านภูมิอากาศมากที่สุด
- ก. การแต่งกาย
 - ข. การประกอบอาชีพ
 - ค. การสร้างที่อยู่อาศัย
 - ง. การประกอบพิธีทางศาสนา
๙. ประชาชนในจังหวัดทางภาคใดที่มีการแต่งกายด้วยชุดม่อฮ่อม
- ก. ภาคกลาง
 - ข. ภาคเหนือ
 - ค. ภาคใต้
 - ง. ภาคตะวันออก
๑๐. ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นทะเล มีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพของคนตามข้อใด
- ก. ปลุกพืชเมืองหนาว
 - ข. ทำสวน
 - ค. เลี้ยงสัตว์
 - ง. ประมง

ใบงานที่ ๐๑

สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในจังหวัดที่ตนเองอาศัยอยู่ แล้วบันทึกข้อมูล

๑. จังหวัดที่ฉันอาศัยอยู่มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ดังนี้

.....
.....
.....

๒. จากสภาพแวดล้อมดังกล่าว ทำให้ผู้คนในจังหวัดของฉันมีลักษณะการดำรงชีวิต ดังนี้

.....
.....
.....

๓. ลักษณะทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดของฉัน เป็นดังนี้

๑) ดิน.....
.....

๒) น้ำ.....
.....

๓) ป่าไม้.....
.....

๔) แร่ธาตุ.....
.....

๕) สัตว์ป่า.....
.....

สมาชิก

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๒
ปัจจัยที่ทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลง

คำชี้แจงให้นักเรียนนำตัวเลือกที่กำหนดให้เติมใต้ภาพให้สอดคล้อง
ปัจจัยจากธรรมชาติ ปัจจัยจากมนุษย์

สมาชิก

- ๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

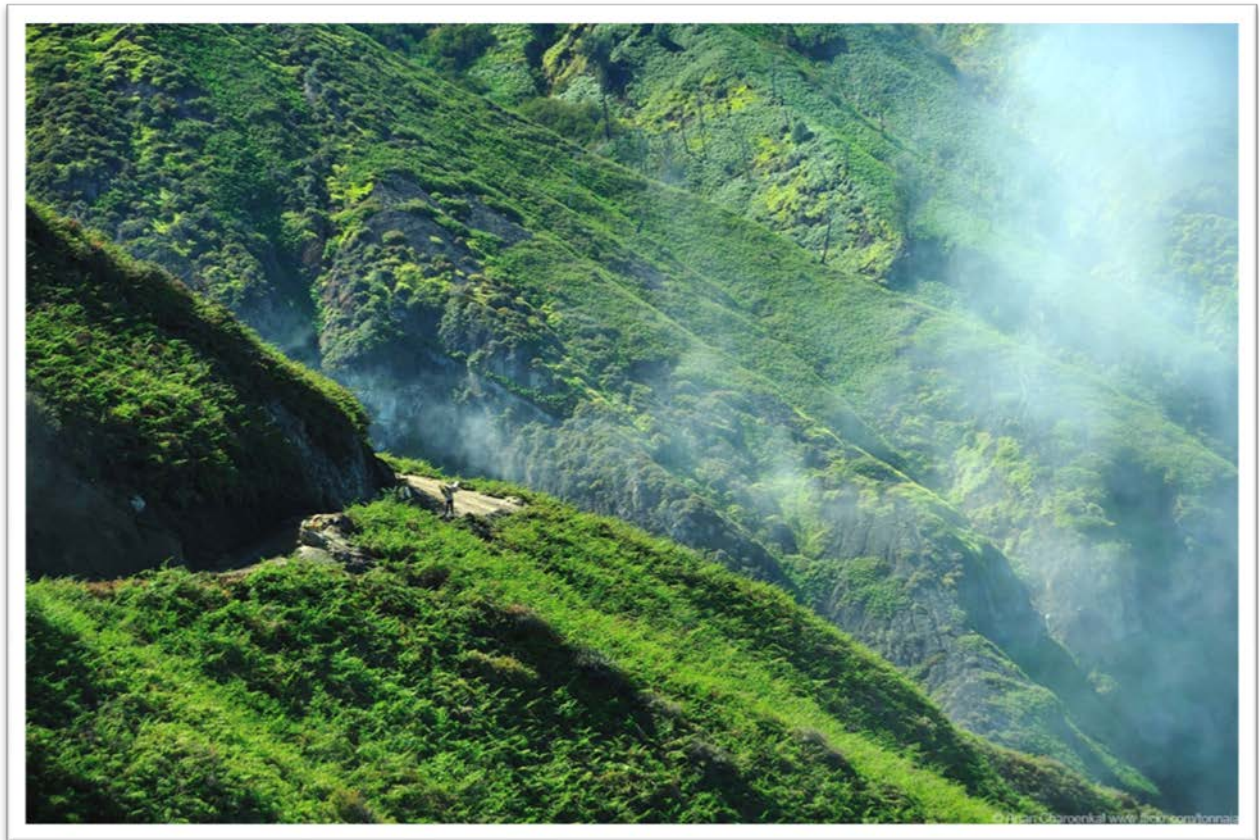
ใบงานที่ ๐๓
ผลกระทบจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

ให้นักเรียนวาดแผนผังความคิดผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในจังหวัด

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ตัวอย่างรูปภาพประกอบการนำเข้าสู่บทเรียน

ภูเขาที่อุดมสมบูรณ์

ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม

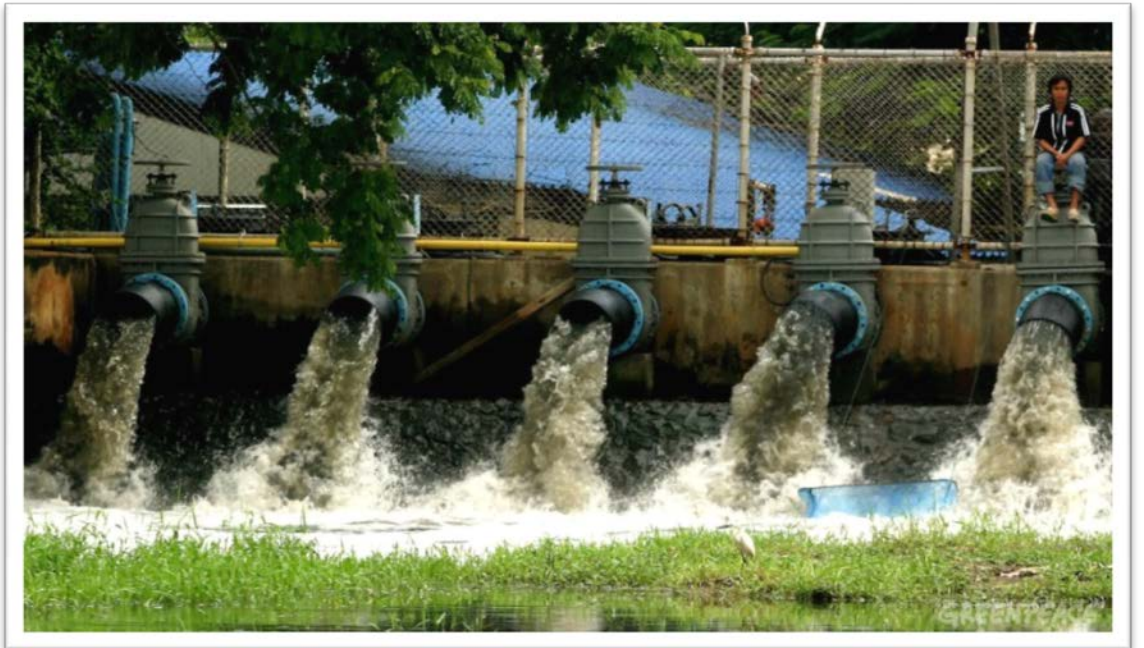
ภาพภูเขาที่ถูกตัดไม้ทำลายป่า แห่งแล้ง

ภาพแม่น้ำสะอาด

ภาพแม่น้ำสกปรก

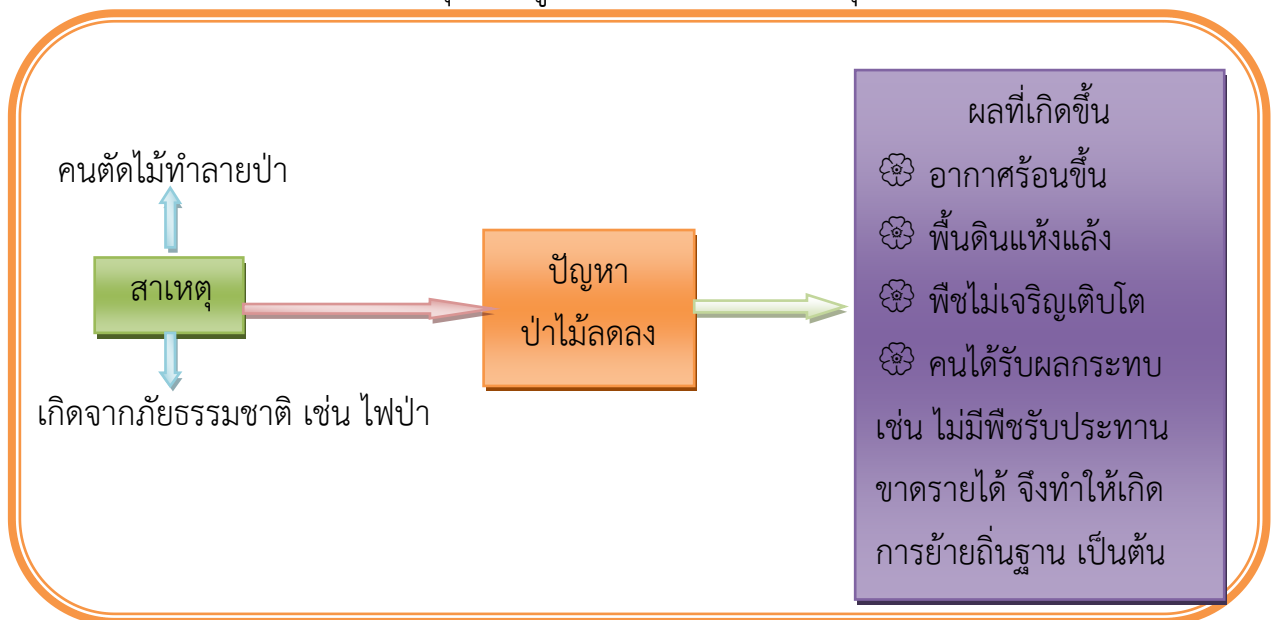
ใบความรู้ที่ ๑ (สำหรับนักเรียน)

การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและปัจจัยที่ทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลง

สภาพแวดล้อม หมายถึง ระบบความสัมพันธ์ของสิ่งทั้งหลายที่แวดล้อมรอบ ๆ ตัวเรา สภาพแวดล้อมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา เช่น บริเวณที่อดีตเคยเป็นที่ดอนระดับสูง เมื่อเวลาผ่านไปถูกน้ำฝน น้ำไหล น้ำใต้ดิน ลมพัด และอื่นๆ เข้ากระทำ จนกระทั่งปัจจุบันกลายเป็นที่ราบ หรือบริเวณที่ปกคลุมไปด้วยผืนป่าไม้ตามธรรมชาติ ต่อมาถูกมนุษย์เข้าตัดโค่นและทำลายจนหมดสิ้น จนกลายเป็นภูเขาที่ไม่มีต้นไม้ปกคลุม เป็นต้น

สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติหรือ**สภาพแวดล้อมทางกายภาพ**เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและมีอยู่ก่อน ต่อมาเมื่อมนุษย์ถือกำเนิดขึ้นจึงเข้ามาอาศัย พึ่งพาเรียนรู้ และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ พร้อมๆ กับการสร้างสภาพแวดล้อมของมนุษย์เองขึ้นมา เรียกว่า**สภาพแวดล้อมทางสังคม** นั่นเอง การเปลี่ยนแปลงของสิ่งหนึ่งจะเป็นปัจจัยแก่การเปลี่ยนแปลงของสิ่งอื่นต่อไปเรื่อยๆ ดังตัวอย่าง การเปลี่ยนแปลงของป่าไม้ที่ลดลงส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของอากาศทำให้อากาศร้อนขึ้น เมื่ออากาศร้อนก็ทำให้พื้นดินแห้งแล้ง แล้วจะส่งผลให้พืชไม่เจริญเติบโต ทำให้คนขาดรายได้อันจะนำมาซึ่งการย้ายถิ่นไปทำมาหากินในที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มากกว่า เป็นต้น ดังสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ปัจจัยที่ทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลง

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นต่าง ๆ เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วทั้งนี้เกิดจากปัจจัยที่สำคัญ ๒ ประการได้แก่

❁ **ปัจจัยจากธรรมชาติ**เช่น แผ่นดินไหวการทรุดตัวของแผ่นดินน้ำกัดเซาะตลิ่งภูเขาไฟระเบิดดินถล่ม น้ำไหลบ่าหน้าดิน รังสีจากดวงอาทิตย์ การรบกวนของสิ่งต่างๆ จากแสงอาทิตย์ การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิ เป็นต้น

ปรากฏการณ์สึนามิ

ภูเขาไฟระเบิด

แผ่นดินไหว

❁ **ปัจจัยจากมนุษย์**เช่น การสร้างที่อยู่อาศัยการสร้างเขื่อนการนำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้ในการผลิตการปลูกป่าชายเลน การทำเหมืองแร่ การทำเหมืองหิน การสร้างโรงงาน การสร้างห้างสรรพสินค้า การสร้างโรงแรม การสร้างสถานศึกษา เป็นต้น

การสร้างรีสอร์ทตามภูเขา
เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว

การสร้างเขื่อน เพื่อกักเก็บน้ำใช้ในการเกษตร
การผลิตกระแสไฟฟ้า

การสร้างบ้านเรือนที่ทันสมัยจนกลายเป็นสังคมเมือง

การปลูกป่าชายเลน
เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม

ใบความรู้ที่ ๒ (สำหรับนักเรียน)

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม

☺ ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ

การกระทำของมนุษย์มีส่วนสำคัญที่ทำให้สภาพแวดล้อมเสียไปทั้งโดยความตั้งใจและความรู้เท่าไม่ถึงการณ์จากกิจกรรมต่าง ๆ และจากการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้อย่างไม่คำนึงถึงผลเสียที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ตามมามากมาย ดังนี้

- ๑ . มลพิษทางอากาศหรืออากาศเป็นพิษเป็นภาวะของอากาศที่ก่อให้เกิดอันตราย เช่น ไข้หวัด ไข้หวัดใหญ่ ไอไม่ออก เกิดจากเขม่าควัน ฝุ่นละออง ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ซึ่งเกิดการสะสมในปริมาณมาก
- ๒ . มลพิษทางน้ำ หรือน้ำเสียส่วนใหญ่เกิดจากการทิ้งสารพิษลงในแหล่งน้ำ เช่น ขยะ น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมสารเคมีที่ใช้ในการเกษตร ทำให้น้ำเน่าเสียนำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค สัตว์น้ำไม่มีที่อยู่อาศัย
- ๓ . ปัญหาเกี่ยวกับที่ดิน มีหลายประการ ได้แก่ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์เพราะการใช้ดินที่ผิดประเภท ดินเน่าเสียเพราะการทิ้งขยะและสารเคมีดินจืดเพราะขาดปุ๋ยเนื่องจากการปลูกพืชชนิดเดียวกันซ้ำ ๆ ในพื้นที่เดิม
๔. เกิดภัยธรรมชาติร้ายแรงบ่อยครั้ง เช่น สึนามิ โลกร้อน น้ำท่วม แผ่นดินไหว

☺ ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางสังคม

๑. เกิดการย้ายถิ่นฐานของคนในสังคม เนื่องจากการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้ต้องไปหาแหล่งที่มีทรัพยากรธรรมชาติมากกว่าปัญหาทางด้านรายได้และอาชีพ ทำให้ต้องย้ายไปหาถิ่นที่ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น เกิดภัยธรรมชาติที่ทำให้บ้านเรือน เรือกสวนไร่นา และทรัพย์สินอื่นๆ เสียหายจึงต้องอพยพไปหาที่อยู่ใหม่ปัญหาความปลอดภัยและความเป็นธรรม จึงจำเป็นต้องไปอยู่ในแหล่งที่ให้ความปลอดภัย และมีความเป็นธรรมมากกว่าปัญหาการขาดแคลนสถานศึกษา ทำให้ต้องย้ายไปหาแหล่งที่มีสถานศึกษาที่สูงกว่าและดีกว่า

๒. เกิดการตั้งถิ่นฐานเนื่องจากท้องถิ่นใดมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ มีสิ่งแวดล้อมดี มีช่องทางในการทำมาหากินดีกว่าที่อยู่เดิม ก็จะเป็นเหตุจูงใจให้คนท้องถิ่นอื่นเข้ามาอยู่อาศัย หรือโอกาสด้านการศึกษาและฝึกฝนอาชีพที่ดีกว่าที่อยู่เดิม ความดึงดูดใจในสภาพแวดล้อมและความปลอดภัย ความทันสมัย ความคล่องตัวในการดำรงชีวิต เช่น คนชุมชนชนบทมักจะย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในชุมชนเมืองอันเนื่องมาจากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นนั่นเอง

ใบงานที่ ๐๑

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับวิถีชีวิต

ให้นักเรียนเขียนบรรยายภาพ แสดงถึงสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต

🌸 ตีตรูภาพจังหวัดที่นักเรียนอาศัยแล้วเขียนบรรยาย

🌸 เขียนบรรยายเกี่ยวกับจังหวัดของตนเอง

🌸 บรรยายลักษณะทางกายภาพของจังหวัดตนเอง

.....

.....

.....

🌸 บรรยายวิถีชีวิตที่ส่งผลมาจากลักษณะทางกายภาพของจังหวัดตนเอง

การประกอบอาชีพ.....

.....

.....

วิถีชีวิตด้านอื่นๆ

.....

สมาชิก

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๒

อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

ให้นักเรียนวาดภาพวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมที่มีผลมาจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
ในจังหวัดของตนเอง

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ภาพสำหรับใบงานที่ ๐๑

ใบงานที่ ๐๑

ผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน

คำชี้แจง นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติในจังหวัดของตนเองจากอดีตถึงปัจจุบัน

ด้าน	อดีต	ปัจจุบัน
☉ ด้านประชากร
☉ ด้านการประกอบอาชีพ
☉ ด้านเศรษฐกิจ
☉ ด้านสังคม
☉ ด้านวัฒนธรรม

สมาชิก

- ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ภาพสำหรับนำเข้าสู่บทเรียน
ภาพการเปลี่ยนแปลงจากธรรมชาติ

ฤดูทิ้ง

ที่มา : http://www.thailovetrip.com/view-bangkok.php?id_view=222

ภูเขาไฟระเบิด

ภาพการเปลี่ยนแปลงจากการกระทำของมนุษย์

การสร้างเขื่อน

การสร้างโรงแรมตามชายทะเล

ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน

มนุษย์และธรรมชาติมีความสัมพันธ์กัน โดยที่มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของระบบธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเกิดการเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

ด้านประชากร

๑ ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน ประชาชนส่วนใหญ่เลือกตั้งบ้านเรือนใกล้เส้นทางคมนาคม เพื่อความสะดวกในการเดินทาง ใกล้เขตอุตสาหกรรม ตลาด ศูนย์การค้า โดยไม่คำนึงถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมในถิ่นที่อยู่อาศัยเหมือนคนในสมัยอดีต

๒ กลุ่มชนต่างๆ มีแนวโน้มการอพยพย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยเดิม เนื่องจากการใช้ทรัพยากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและขาดการดูแลรักษาอย่างถูกต้อง เช่น ดินขาดความอุดมสมบูรณ์

ด้านประกอบอาชีพ

ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก รองลงมา คืออุตสาหกรรม การให้บริการและการท่องเที่ยว

๑ อาชีพเกษตรกรรม มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากปัจจุบันเป็นการทำเกษตรกรรมเพื่อเศรษฐกิจ ไม่ใช่เพื่อยังชีพเหมือนในอดีต การทำนา ทำไร่ สามารถทำได้ตลอดทั้งปี โดยมีการสร้างอ่างเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง แต่ผลกระทบที่ตามมาคือ ป่าไม้ บริเวณเขื่อนและอ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อนไม่ถูกตัดทำลายไป

๒ อาชีพอุตสาหกรรม ถูกพัฒนาไปสู่ภาคธุรกิจ มีการพัฒนาต่อเนื่องมาจากการขยายตัวของภาคเกษตรกรรม ได้แก่การปลูกพืชเศรษฐกิจ การตั้งโรงงานแปรรูปผลผลิตที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงงานอุตสาหกรรมอาหารกระป๋อง แต่ผลกระทบที่ตามมาคือ ป่าไม้ และแหล่งน้ำถูกทำลาย เพราะต้องขยายพื้นที่ทำเกษตรกรรม

๓ อาชีพการให้บริการและการท่องเที่ยว มีการขยายตัวในทุกจังหวัด เนื่องจากประเทศไทยมีภูมิประเทศที่สวยงามและหลากหลาย เช่น ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจโรงแรม

ด้านเศรษฐกิจ

มนุษย์มีการนำเทคโนโลยีและวิธีการเข้ามาใหม่ๆเข้ามาในการพัฒนาเศรษฐกิจ ประกอบกับการสนับสนุนของภาครัฐบาล โดยเน้นระบบทุนนิยม การพัฒนาเศรษฐกิจโดยเน้นให้เกิดการลงทุน ส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่พึ่งพาเงินเป็นหลักในการดำรงชีวิต ซึ่งส่งกระทบไปถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตและเศรษฐกิจของประเทศ ในปัจจุบันเพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้เหมือนในอดีต จึงนำแนวคิดและหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เพื่อเกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต และใช้ชีวิตอย่างมีความสุขตามฐานะของตนเอง

ด้านสังคม

◎อดีต วิถีชีวิตความเป็นอยู่ มีความผูกพันกับธรรมชาติ มนุษย์มีการปรับตัวเข้าหาสภาพแวดล้อม และดูแลธรรมชาติ

◎ปัจจุบัน วิถีชีวิตในชุมชนเมืองเกิดความเร่งรีบ และแข่งขันกันสูงการพัฒนาทางเศรษฐกิจได้เกิดการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจไม่เท่าเทียมกันกล่าวคือ เมื่อประชาชนมีรายได้แน่นอนและเพิ่มขึ้นจากการขายผลผลิต แต่ถูกกระตุ้นให้ใช้เงินฟุ่มเฟือยไปกับการอุปโภคบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยที่มีราคาสูงกว่ารายได้ เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า เสื้อผ้าส่งผลให้ประชาชนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของเงินและวัตถุสิ่งของฟุ่มเฟือย วิถีชีวิตที่เรียบง่ายจึงเปลี่ยนแปลงไป

ด้านวัฒนธรรม

◎อดีต วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต เปรียบเสมือนเป็นเอกลักษณ์ของประเทศชาติ เช่น รำไทย ชุดไทย อาหารไทย ฝีมือการแกะสลัก ประเพณีสงกรานต์ การอนุรักษ์และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เอกลักษณ์ประจำชาติสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

◎ปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม เกิดการผสมผสานนำวัฒนธรรมต่างประเทศเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตความเป็นไทย มีการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ จีน เกาหลี ให้ความสำคัญกับเทศกาลวันวาเลนไทน์ คริสต์มาส ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมจนไม่เหลือเอกลักษณ์ของความเป็นไทย ดังนั้นจึงควรนำมาประยุกต์ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยอย่างเหมาะสม

ที่มา: หนังสือเรียนสังคมศึกษา.พว.

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๓ - ๔ คน ร่วมกันจัดป้ายนิเทศ สรุปความรู้
การเปลี่ยนแปลงของสภาพธรรมชาติในจังหวัดของตนเอง
ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงจากอดีตถึงปัจจุบัน ดังนี้

- การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในจังหวัดและผลจากการเปลี่ยนแปลงนั้น

วัสดุอุปกรณ์

๑. กระดาษขาว หรือ ฟิวเจอร์บอร์ด หรือกระดาษบุรูป แล้วแต่สภาพของโรงเรียน
๒. รูปภาพจากอินเทอร์เน็ต หรือภาพจากสื่อสิ่งพิมพ์ โดยนักเรียนจัดหาเองหรือครูอาจจะเตรียมไว้หรือนักเรียนอาจจะวาดภาพด้วยตนเอง
๓. วัสดุที่ใช้ในการจัดป้ายนิเทศ เช่น กระดาษ กรรไกร กระดาษตกแต่งตามสภาพ

* สำหรับข้อมูลนักเรียนอาจจะใช้ใบความรู้ที่ให้ในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนมาประกอบได้

แบบทดสอบหลังเรียน
หน่วยที่ ๕ โลกสวยด้วยมือเรา หน่วยย่อยที่ ๓ ชิมซาบการเปลี่ยนแปลง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

คำชี้แจงให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อความที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. ข้อใดไม่ใช่สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
 - ก. น้ำ
 - ข. ดิน
 - ค. อากาศ
 - ง. ร้วคอนกรีต
๒. ในบริเวณที่มีน้ำอุดมสมบูรณ์ มักจะมีประเพณีใด
 - ก. บุญบั้งไฟ
 - ข. ผีตาโชน
 - ค. แข่งเรือยาว
 - ง. แห่นางแมว
๓. กาแล เป็นลักษณะเฉพาะของบ้านในจังหวัดทางภาคใด
 - ก. ภาคใต้
 - ข. ภาคกลาง
 - ค. ภาคเหนือ
 - ง. ภาคตะวันออก
๔. ข้อใดเป็นลักษณะทางกายภาพของจังหวัดในภาคกลาง
 - ก. เป็นเขตภูเขาสูง
 - ข. เป็นเขตที่ราบลุ่ม
 - ค. เป็นเขตที่ราบสูง
 - ง. เป็นเขตที่ราบชายฝั่ง
๕. เหตุใดชาวจังหวัดในภาคกลางจึงนิยมสร้างบ้านเรือนที่มีใต้ถุนสูงมาก
 - ก. ป้องกันสัตว์ป่า
 - ข. ใช้ทำคอกสัตว์
 - ค. ป้องกันน้ำท่วม
 - ง. ใช้เก็บผลผลิตทางการเกษตร

๖. การทำลายป่าชายเลน มีผลกระทบต่อทรัพยากรใดมากที่สุด

ก. ดิน

ข. น้ำ

ค. สัตว์ป่า

ง. สัตว์น้ำ

๗. การกระทำของใคร ถือเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

ก. นิติใช้น้ำเฉพาะที่จำเป็น

ข. หน่ยยใช้แต่น้ำที่สะอาด

ค. น่อยใช้เฉพาะน้ำดื่ม

ง. นิวิใช้น้ำน้อย

๘. วัฒนธรรมใดที่เกิดจากปัจจัยด้านภูมิอากาศมากที่สุด

ก. การแต่งกาย

ข. การประกอบอาชีพ

ค. การสร้างที่อยู่อาศัย

ง. การประกอบพิธีทางศาสนา

๙. ประชาชนในจังหวัดทางภาคใดที่มีการแต่งกายด้วยชุดม่อฮ่อม

ก. ภาคกลาง

ข. ภาคเหนือ

ค. ภาคใต้

ง. ภาคตะวันออก

๑๐. ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นทะเล มีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพของคนตามข้อใด

ก. ปลูกพืชเมืองหนาว

ข. ทำสวน

ค. เลี้ยงสัตว์

ง. ประมง

แบบทดสอบก่อนเรียน
หน่วยที่ ๕ โลกสวยด้วยมือเรา หน่วยย่อยที่ ๔ หวงแหวนสิ่งแวดล้อม
ชั้นประถมศึกษาปีที่๔

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อความที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว

๑. ข้อใดสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น
 - ก. น้ำ
 - ข. ดิน
 - ค. อากาศ
 - ง. รั้วคอนกรีต
๒. การกระทำของใคร ถือเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ
 - ก. แนนใช้น้ำเฉพาะที่จำเป็น
 - ข. ดริมใช้แต่น้ำที่สะอาด
 - ค. ต้นใช้เฉพาะน้ำดื่ม
 - ง. ก็ใช้น้ำน้อย
๓. นักเรียนจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างไร
 - ก. เปิดไฟในบ้านทุกดวง
 - ข. ปลุกต้นไม้เพื่อความร่มรื่น
 - ค. ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำเพื่อเป็นอาหารปลา
 - ง. เพิ่มปริมาณการใช้ถุงพลาสติกให้มากขึ้น
๔. การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ในข้อใดเหมาะสมที่สุด
 - ก. ใช้ทรัพยากรให้ได้มากที่สุด
 - ข. ใช้ทรัพยากรให้เหลือน้อยที่สุด
 - ค. ใช้ทรัพยากรให้มีระยะเวลาสั้นที่สุด
 - ง. ใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด
๕. การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนข้อใดไม่ถูกต้อง
 - ก. ติดป้ายห้ามทิ้งขยะบริเวณแหล่งท่องเที่ยว
 - ข. ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว
 - ค. แจ้งเจ้าหน้าที่เมื่อพบแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย
 - ง. เก็บทรัพยากรธรรมชาติจากแหล่งท่องเที่ยวมาเป็นของที่ระลึก

๖. การช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในข้อใด เป็นการช่วยอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร

ก. สัตว์ป่า

ข. แร่ธาตุ

ค. ดิน

ง. ป่าไม้

๗. ใครที่จำเป็นต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ

ก. ข้าราชการ

ข. พ่อค้า แม่ค้า

ค. เกษตรกรทุกคน

ง. ประชาชนทุกคน

๘. ข้อใดเป็นการดูแลรักษาแหล่งน้ำได้เหมาะสมที่สุด

ก. เทน้ำยาฆ่าเชื้อโรคลงแหล่งน้ำ

ข. นำน้ำในคลองที่สะอาดมาใช้

ค. บำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ

ง. ทิ้งเศษอาหารลงแหล่งน้ำเพื่อเพิ่มธาตุอาหาร

๙. นักเรียนสามารถดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นได้อย่างไร

ก. เข้าร่วมกิจกรรมปลูกต้นไม้ในท้องถิ่น

ข. จับกุมผู้ที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม

ค. ออกกฎหมายห้ามบุกรุกพื้นที่ป่าในท้องถิ่น

ง. ห้ามไม่ให้บุคคลภายนอกเข้ามาใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น

๑๐. นักเรียนจะมีวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างไร

ก. ใช้สิ่งอื่นทดแทนทรัพยากรธรรมชาติ

ข. จัดซื้อทรัพยากรมาจากแหล่งอื่น

ค. ออกกฎหมายควบคุมอย่างเข้มงวด

ง. งดเว้นการใช้ทรัพยากรนั้น

ใบงานที่ ๐๑

สิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา

คำชี้แจง ให้นักเรียนสำรวจสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคม

ที่	สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ	สิ่งแวดล้อมทางสังคม

วิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สมาชิกกลุ่ม

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๕. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๑

เรื่อง นำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม

คำชี้แจง

ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้นำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการดูแลรักษา
สภาพแวดล้อม

สมาชิกกลุ่มที่ ๑

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๑

นำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการทำลายสภาพแวดล้อม

คำชี้แจง

ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้นำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการทำลายสภาพแวดล้อม

สมาชิกกลุ่มที่ ๒

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๑

เรื่อง แนวทางการอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อมในจังหวัด

คำชี้แจงให้นักเรียนศึกษาใบความรู้นำเสนอแนวทางการอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อมในจังหวัด

สมาชิกกลุ่มที่ ๓

ชื่อ.....สกุล..... ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อ.....สกุล..... ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อ.....สกุล..... ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อ.....สกุล..... ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อ.....สกุล..... ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๒

แผนผังความคิด สรุปผลการดูแลรักษาและการทำลายสิ่งแวดลอม

คำชี้แจง

ให้นักเรียนสรุปผลการดูแลรักษาและการทำลายสิ่งแวดลอมเป็นแผนผังความคิด
แล้วนำเสนอผลงานบนป้ายนิเทศ

Blank area for drawing a mind map.

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทำลายป่า

การทำลายทรัพยากรป่าไม้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรอื่นๆ เนื่องจากป่าไม้มีความสัมพันธ์กับทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรอากาศ ทรัพยากรสัตว์ป่า และรวมถึงมนุษย์ด้วย ดังนี้

๑. ส่งผลต่อทรัพยากรดิน

ทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของดิน ปกติพืชพรรณต่างๆ ของต้นไม้ ไม้พุ่มวัชพืชต่างๆ ทุกส่วนของต้นไม้มีบทบาทในการช่วยสกัดกั้นไม่ให้ฝนตกถึงดินโดยตรง ความต้านทานการไหลบ่าของน้ำ ช่วยลดความเร็วของน้ำที่จะพัดพาหน้าดินไป มีส่วนของรากช่วยยึดเหนี่ยวดินไว้ทำให้เกิดความคงทนต่อการพังทลายมากยิ่งขึ้น แต่หากพื้นที่ว่างเปล่าอัตราการพังทลายของดินจะเกิดรุนแรง การสูญเสียดินจะเพิ่มขึ้น ส่งผลทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ บริเวณพื้นที่ที่ไม่มีวัชพืชหรือป่าไม้ปกคลุม การพัดพาหน้าดินโดยฝนหรือลมจะเกิดขึ้น ได้มาก โดยเฉพาะบริเวณผิวหน้าดิน

๒. ส่งผลต่อทรัพยากรน้ำ

๒.๑ ทำให้เกิดน้ำท่วมในฤดูฝน การกระทำใด ๆ ที่รบกวนดิน เช่นการตัดไม้ทำลายป่า ไฟป่า การซักรากไม้ ทำให้ผิวดินแน่นจำนวนรูพรุนขนาดใหญ่ลดลง การซึมของน้ำผ่านผิวดินลดลง ก่อให้เกิดน้ำไหลบ่าหน้าผิวดินเพิ่มมากขึ้นจนระบายน้ำไม่ทันทำให้เกิดเป็นอุทกภัยในพื้นที่ตอนล่างได้

๒.๒ ทำให้เกิดความแห้งแล้งในฤดูแล้ง การแผ้วถางทำลายป่าต้นน้ำเป็นบริเวณกว้างทำให้พื้นที่ป่าไม้ไม่ติดต่อกันเป็นผืนใหญ่ทำให้เกิดการระเหยของน้ำจากผิวดินสูง แต่การซึมน้ำผ่านผิวดินต่ำ ดินดูดซับและเก็บน้ำภายในดินน้อยลง ทำให้น้ำหล่อเลี้ยงลำธารมีน้อยหรือไม่มีเลย ลำธารจะแห้งขอดเกิดความแห้งแล้งและการขาดแคลนน้ำ

๒.๓ คุณภาพน้ำเสื่อมลง การเปลี่ยนแปลง หรือทำลายพื้นที่ป่า การปนเปื้อนของดิน ตะกอนที่น้ำพัดพาด้วยการไหลบ่าผ่านผิวดิน นอกจากนี้การปราบวัชพืชหรืออินทรีย์ต่างๆ ที่อยู่ในแนวทางเดินของน้ำ ก่อให้เกิดการปนเปื้อนและสร้างความสกปรกต่อน้ำได้ และมีแนวโน้มมากขึ้น ทำให้ไม่สามารถนำน้ำมาใช้ในการอุปโภคบริโภคได้ ตะกอนที่อยู่ในแหล่งน้ำหรือลงสู่ทะเล จะทำให้น้ำอยู่ในสภาพขุ่นข้น ทำให้แสงจากดวงอาทิตย์ซึ่งมีความสำคัญในการสังเคราะห์แสงไม่สามารถส่องไปได้ เป็นการขัดขวางกระบวนการสังเคราะห์ด้วยแสงของพืชน้ำ ส่งผลกระทบต่อการประมงในทางอ้อม

๓. ส่งผลในด้านเศรษฐกิจและสังคม

๓.๑ ไม่มีราคาแพงจากการสำรวจความต้องการใช้ไม้ในประเทศพบว่าสูงและไม่เพียงพอกับความต้องการผู้ที่ต้องการใช้ก็ต้องลักลอบตัดไม้ในป่า เมื่อมีความต้องการมากขึ้น ราคามักจะแพงจึงเป็นเหตุให้เกิดอาชีวะขึ้นมา ใหม่คือ การลักลอบตัดไม้ขาย

๓.๒ การอพยพย้ายถิ่น เนื่องจากพื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายพื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์หรือจากฝนตกหนักพร้อม ๆ กับการเกิดการพังทลายของดินลงมาจากพื้นที่ป่าถูกทำลาย พัดพาบ้านเรือนสิ่งของต่างๆและทำลายชีวิตมนุษย์อย่างเตรียมตัวไม่ทันการอพยพไปอยู่ถิ่นใหม่จึงเกิดขึ้น เนื่องจากถิ่นเก่าไม่ปลอดภัยต่อการดำรงอยู่

๔. ส่งผลต่อสัตว์และพืชพรรณในธรรมชาติ

สัตว์ป่าและพืชพรรณธรรมชาติ เมื่อป่าถูกทำลายสัตว์ป่าไม่มีที่อยู่อาศัย ทำลายแหล่งอาหาร และทำลายแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ป่านอกจากนี้ยังทำให้การหมุนเวียนแร่ธาตุในระบบนิเวศเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ส่งผลให้ความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศเปลี่ยนไป อาจเป็นผลให้พืชและสัตว์บางชนิดลดจำนวนลงหรืออาจทำให้เกิดการสูญพันธุ์ไปจากโลก

๕. ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม

๕.๑ อากาศเสียเนื่องจากการหายใจของสิ่งมีชีวิตทุกชนิดจะปล่อยแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ออกมาหากมีต้นไม้จำนวนมากหรือพื้นที่ป่ามากพอ ต้นไม้เหล่านี้จะดูดซับแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ไว้ในตอนกลางวันเพื่อการสังเคราะห์ด้วยแสง หรือแก๊สที่เกิดจากการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์ เช่น แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์จะดูดซับไว้โดยพืชชั้นสูงเหล่านี้ อากาศเสียก็จะไม่เกิดขึ้น

๕.๒ น้ำเสีย การที่มีน้ำน้อยลงในฤดูแล้งของทุกลำห้วย ลำธารและแม่น้ำก่อให้เกิดภาวะน้ำเสียหรือใกล้เสียกระจายอยู่ทั่วไปเพราะมีความเข้มข้นของสิ่งเจือปนในน้ำสูง การปล่อยของเสียหรือน้ำเสียลงสู่ลำน้ำสาธารณะจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะทำให้เกิดปัญหาน้ำเสียโดยเฉพาะลำห้วยลำธาร ที่น้ำไหลช้าบริเวณที่ราบ สิ่งมีชีวิตในน้ำตายและสูญพันธุ์

๕.๓ โลกร้อน หรือเกิดปรากฏการณ์เรือนกระจก ปกติแก๊สต่าง ๆ ที่สะสมอยู่ในชั้นบรรยากาศอยู่เหนือพื้นผิวโลกขึ้นไป ๒๕ กิโลเมตร ได้รวมตัวกันเข้าเป็นเกราะกำบังพื้นผิวโลกของเราให้มีความอบอุ่นพอเหมาะกับการดำรงชีวิต ทำหน้าที่คล้ายกระจกในเรือนกระจกหรือ "กรีนเฮาส์" ที่สร้างขึ้นมาเพื่อรักษาอุณหภูมิให้ต้นไม้ภายในเรือนกระจกมีชีวิตอยู่ได้ เนื่องจากแก๊สพวกนี้ยอมให้ความร้อนจากดวงอาทิตย์ผ่านลงมายังพื้นโลกได้ แต่จะกักเก็บความร้อนบางส่วนเอาไว้ไม่ให้สะท้อนกลับออกไปสู่บรรยากาศ ทำให้โลกมีอุณหภูมิพอเหมาะ ปัจจุบันเกราะกำบังนี้มีความหนาแน่นมากขึ้น ทำให้สามารถเก็บความร้อนจากการดูดซับรังสีจากดวงอาทิตย์ไว้มากขึ้นโลกจึงมีอุณหภูมิสูงขึ้น

ผลของปรากฏการณ์เรือนกระจกที่ทำให้อุณหภูมิของโลกสูงขึ้นดังกล่าวมีผลกระทบต่อเนื้อคือทำให้น้ำแข็งขั้วโลกละลายระดับน้ำทะเลสูงขึ้น ทำให้เกิดอุทกภัย เกิดความแห้งแล้งพื้นที่ที่เคยอุดมสมบูรณ์จะเกิดการแห้งแล้งและสลับกับการเกิดน้ำท่วม

ใบงานที่ ๐๑

ชื่อโครงการ.....

ผู้รับผิดชอบโครงการ

- ๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๕. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

หลักการและเหตุผล

.....

.....

.....

วัตถุประสงค์

.....

.....

.....

วัสดุ/อุปกรณ์	ขั้นตอนการทำ/การดำเนินการ

ประโยชน์ที่ได้รับ

.....

.....

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

การจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรในชุมชน

หลักการสำคัญ

ต้องการเสริมสร้างให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ถึงสถานการณ์จริง ในชุมชน ทั้งด้านปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหา โดยให้ทุกคนแสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน โดยมีการศึกษาข้อมูลอย่างรอบคอบ

องค์ประกอบของแผนการใช้ทรัพยากรในชุมชน

มีความแตกต่างกันในแต่ละชุมชน ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในชุมชนนั้น ๆ เช่น ประเภทของทรัพยากร พฤติกรรมการใช้ทรัพยากรของคนในชุมชน ความคิดเห็นของคนในชุมชน เป็นต้น

ขั้นตอนการจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรในชุมชน

๑) **ขั้นการวิเคราะห์** เป็นการเตรียมความพร้อมของข้อมูลและพื้นที่ เพื่อทำการสำรวจศึกษาและประเมินสถานการณ์ของทรัพยากรในชุมชนว่าเกิดปัญหาอะไร มีสาเหตุจากอะไร และมีแนวทางแก้ไขปัญหายังไง ที่จะส่งผลดีที่สุดต่อทรัพยากรและชุมชน

๒) **ขั้นการวางแผน** เป็นการกำหนดแนวทางการจัดการกับปัญหา หรือการสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาทรัพยากรในชุมชน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๓) **ขั้นการดำเนินงาน** เป็นการนำวิธีการที่ได้จากการวางแผนมาปฏิบัติ คือ ปฏิบัติอย่างไร

ใครเป็นผู้ปฏิบัติ ใช้ระยะเวลาเท่าใด ใช้เทคโนโลยี หรือทรัพยากรอะไรบ้าง

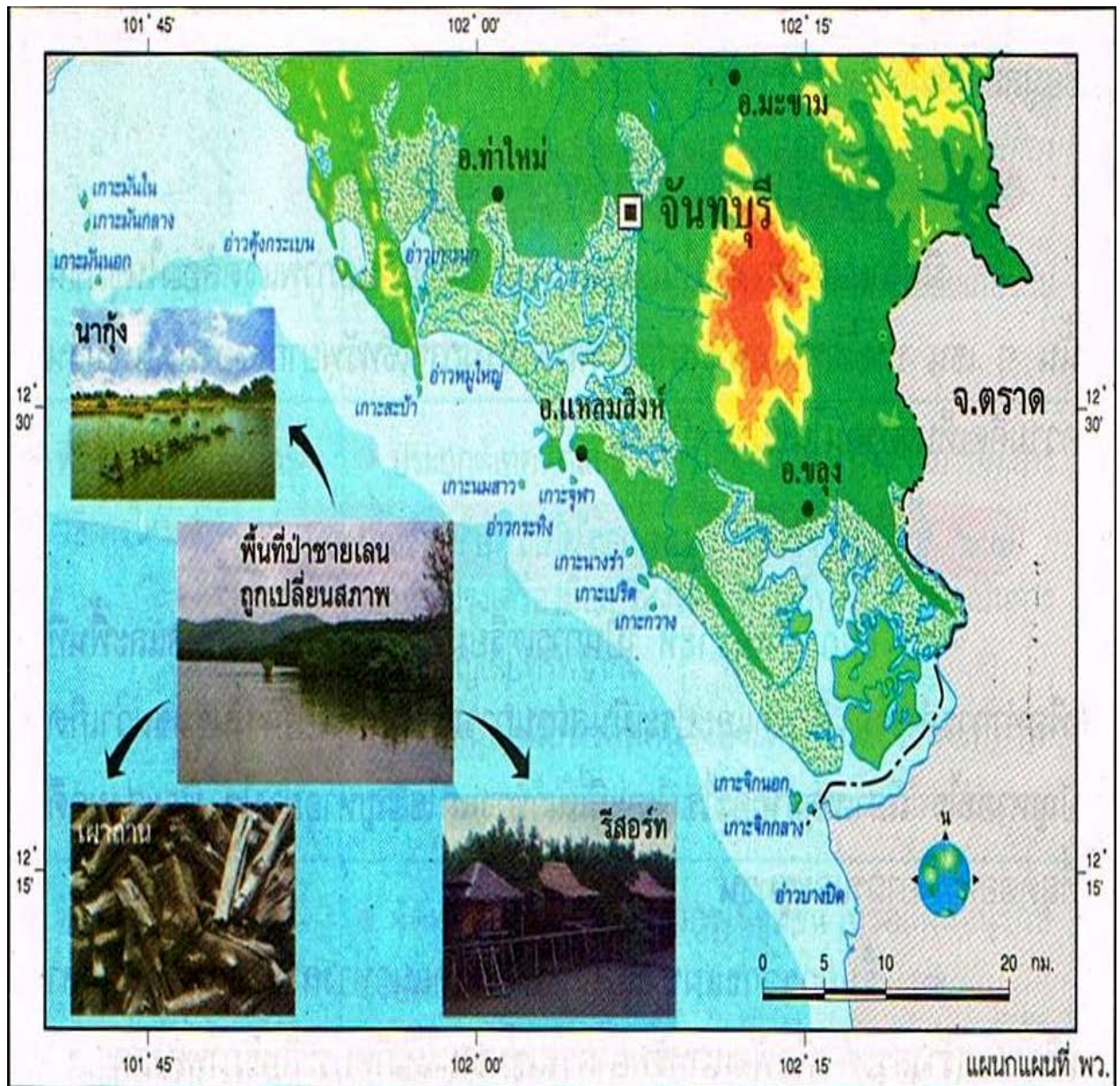
๔) **ขั้นตอนการติดตามผล** เป็นการติดตามดูผลจากการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ว่าเกิดผลอย่างไร

๕) **ขั้นการประเมินผล** เป็นการสรุปความเปลี่ยนแปลงระหว่างผลที่ได้จากการดำเนินการกับแผนที่วางไว้ ว่าเกิดผลอย่างไร เพื่อนำข้อสรุปที่ได้มาปรับแก้หรือใช้ดำเนินการ

ต่อไป เพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรในชุมชน

ตัวอย่างแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน

การจัดทำแผนอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลน บริเวณอำเภอท่าใหม่ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

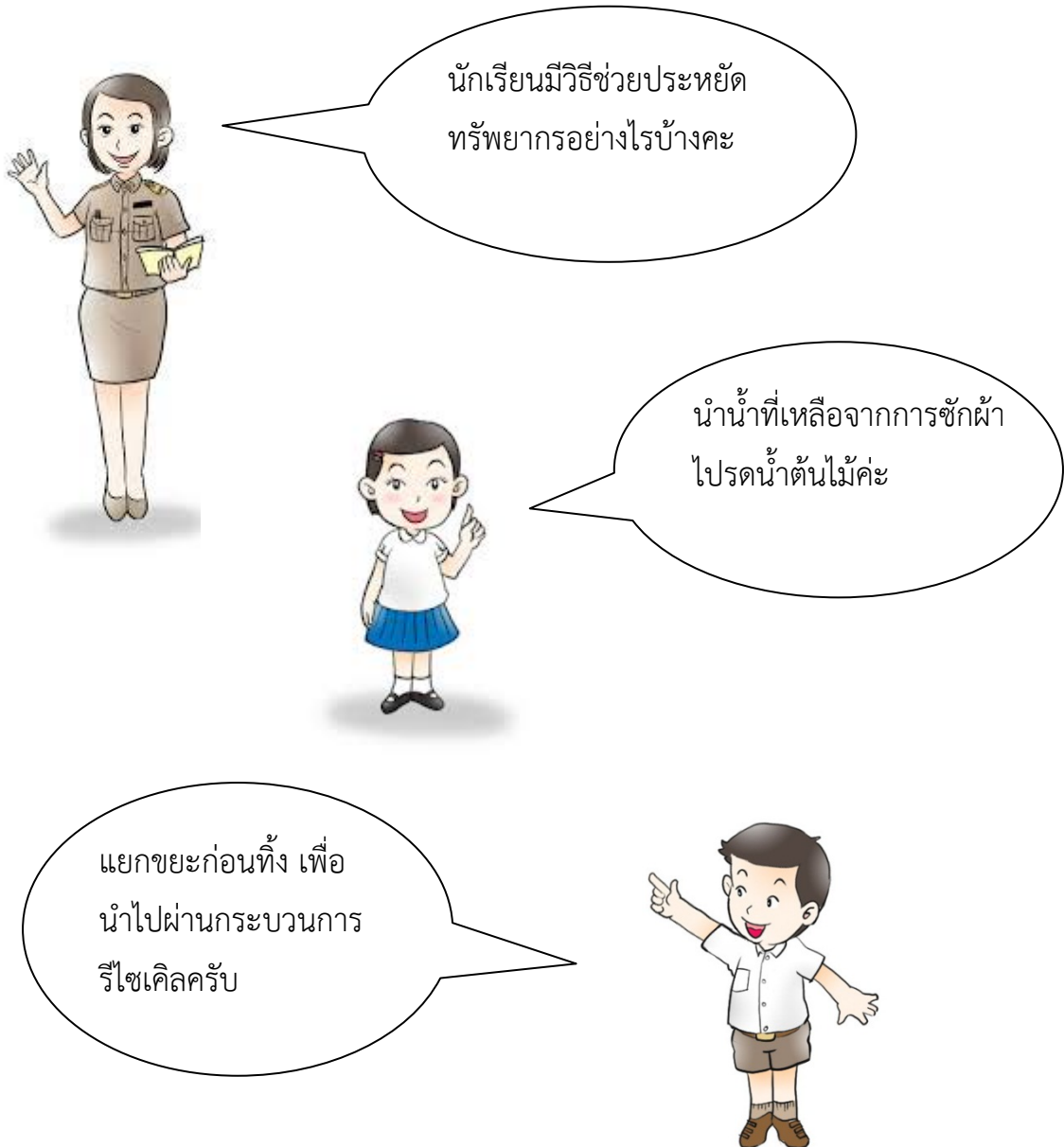

แผนที่บริเวณอำเภอท่าใหม่ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

ประโยชน์ของการจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรในชุมชน

☺เกิดความร่วมมือกันภายในชุมชน ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ที่เข้มแข็ง มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีกิจกรรมเพิ่มคุณค่าให้กับสังคมและเศรษฐกิจของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน

☺เป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

ชื่อแผน

แผนอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลนบริเวณอำเภอท่าใหม่ อำเภอแหลมงสิงห์
จังหวัดจันทบุรี

การวิเคราะห์

พื้นที่ป่าชายเลนลดลง เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่หันมาประกอบ
อาชีพทำนาุ้งเพิ่มขึ้น เนื่องจากเห็นว่าใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงสั้น แต่ให้ผลตอบแทน
สูง จึงส่งผลให้พื้นที่ป่าชายเลนถูกทำลายและถูกบุกรุกอย่างรวดเร็ว อีกทั้งมีการ
ตัดแปลงพื้นที่ป่าชายเลน สร้างเป็นรีสอร์ท หรือบ้านพักต่างอากาศ เพื่อรองรับ
นักท่องเที่ยว รวมถึงการตัดไม้เพื่อเผาถ่าน

การวางแผน

กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการดูแลรักษาพื้นที่ป่าชายเลน และบึงทลึงโทษที่
มีประสิทธิภาพ เพื่อควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าชายเลน โดยกำหนด
เป็นเขตสำหรับที่อยู่อาศัย เขตประกอบอาชีพ ควบคู่ไปกับการปลูกป่าชายเลน

การดำเนินการ

- ☆ ให้คนในชุมชนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดข้อกฎหมาย
และบึงทลึงโทษ เพื่อป้องกันการทำลาย และบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน
- ☆ รณรงค์ให้มีการปลูกป่าชายเลนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน
และรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

การติดตามผล

แต่งตั้งกรรมการภายในชุมชน เพื่อคอยติดตามความก้าวหน้า และตรวจสอบความเรียบร้อยตามแผนงาน

การประเมินผล

กรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งให้ติดตามผล เสนอรายงานต่อที่ประชุม ของชุมชน จากนั้นร่วมกันประเมินผลการเปลี่ยนแปลง และสรุปผลการแก้ปัญหา

แบบทดสอบหลังเรียน
หน่วยที่ ๕ โลกสวยด้วยมือเรา หน่วยย่อยที่ ๔ หวงแหวนสิ่งแวดล้อม
ชั้นประถมศึกษาปีที่๔

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อความที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว

๑. ข้อใดสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

ก. น้ำ

ข. ดิน

ค. อากาศ

ง. รั้วคอนกรีต

๒. การกระทำของใคร ถือเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

ก. แนนใช้น้ำเฉพาะที่จำเป็น

ข. ดริ้มใช้แต่น้ำที่สะอาด

ค. ต้นใช้เฉพาะน้ำดื่ม

ง. กิใช้น้ำน้อย

๓. นักเรียนจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างไร

ก. เปิดไฟในบ้านทุกดวง

ข. ปลุกต้นไม้เพื่อความร่มรื่น

ค. ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำเพื่อเป็นอาหารปลา

ง. เพิ่มปริมาณการใช้ถุงพลาสติกให้มากขึ้น

๔. การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ในข้อใดเหมาะสมที่สุด

ก. ใช้ทรัพยากรให้ได้มากที่สุด

ข. ใช้ทรัพยากรให้เหลือน้อยที่สุด

ค. ใช้ทรัพยากรให้มีระยะเวลาสั้นที่สุด

ง. ใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด

๕. การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนข้อใดไม่ถูกต้อง

ก. ติดป้ายห้ามทิ้งขยะบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

ข. ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว

ค. แจ้งเจ้าหน้าที่เมื่อพบแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย

ง. เก็บทรัพยากรธรรมชาติจากแหล่งท่องเที่ยวมาเป็นของที่ระลึก

๖. การช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในข้อใด เป็นการช่วยอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร

ก. สัตว์ป่า

ข. แร่ธาตุ

ค. ดิน

ง. ป่าไม้

๗. ใครที่จำเป็นต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ

ก. ข้าราชการ

ข. พ่อค้า แม่ค้า

ค. เกษตรกรทุกคน

ง. ประชาชนทุกคน

๘. ข้อใดเป็นการดูแลรักษาแหล่งน้ำได้เหมาะสมที่สุด

ก. เทน้ำยาฆ่าเชื้อโรคลงแหล่งน้ำ

ข. นำน้ำในคลองที่สะอาดมาใช้

ค. บำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ

ง. ทิ้งเศษอาหารลงแหล่งน้ำเพื่อเพิ่มธาตุอาหาร

๙. นักเรียนสามารถดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นได้อย่างไร

ก. เข้าร่วมกิจกรรมปลูกต้นไม้ในท้องถิ่น

ข. จับกุมผู้ที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม

ค. ออกกฎหมายห้ามบุกรุกพื้นที่ป่าในท้องถิ่น

ง. ห้ามไม่ให้บุคคลภายนอกเข้ามาใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น

๑๐. นักเรียนจะมีวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างไร

ก. ใช้สิ่งอื่นทดแทนทรัพยากรธรรมชาติ

ข. จัดซื้อทรัพยากรมาจากแหล่งอื่น

ค. ออกกฎหมายควบคุมอย่างเข้มงวด

ง. งดเว้นการใช้ทรัพยากรนั้น